

(N° 85.)

SÉNAT DE BELGIQUE

SÉANCE DU 13 FÉVRIER 1934

Rapport de la Commission des Colonies chargée d'examiner le Projet de Loi contenant le Budget ordinaire du Congo Belge et du vice-gouvernement général du Ruanda-Urundi, pour l'exercice 1934.

(Voir le n° 52 du Sénat.)

ERRATUM.

Présents : MM. VOLCKAERT, président; BERNARD, le vicomte BERRYER, DIERCKX, GODDING, HANQUET, HANS, LABOULLE, VAN OVERBERGH, VAN STAPPEN, WAUTERS et LEYNIERS, rapporteur.

N. B. — C'est par *erreur* que le nom de M. le Baron de Steenhault de Waerbeeck était mentionné parmi les membres présents, puisqu'il ne fait pas partie de la Commission des Colonies.

(1)

(N° 85.)

BELGISCHE SENAAT

VERGADERING VAN 13 FEBRUARI 1934.

Verslag uit naam van de Commissie van Koloniën, belast met het onderzoek van het Wetsontwerp houdende de Gewone Begrooting van Belgisch-Congo en van het Vice-Gouvernement Generaal Ruanda-Urundi voor het dienstjaar 1934.

(Zie n° 52 van den Senaat.)

ERRATUM.

Aanwezig : de hh. VOLCKAERT, voorzitter; BERNARD, burggraaf BERRYER, DIERCKX, GODDING, HANQUET, HANS, LABOULLE, VAN OVERBERGH, VAN STAPPEN, WAUTERS en LEYNIERS verslaggever.

N. B. — Het is bij *vergissing* dat de naam van Baron de Steenhault de Waerbeek vermeld stond onder de aanwezige leden, vermits hij geen deel uitmaakt van de Commissie van Koloniën.

BELGISCHE SENAAT

VERGADERING VAN 13 FEBRUARI 1934.

Verslag uit naam van de Commissie der Koloniën, belast met het onderzoek van het Wetsontwerp houdende de Gewone Begrooting van Belgisch-Congo en van het Vice-Gouvernement Generaal Ruanda-Urundi voor het dienstjaar 1934.

(Zie n^r 52 van den Senaat.)

Aanwezig : de hh. VOLCKAERT, voorzitter; BERNARD, burggraaf BERRYER, baron DE STEENHAULT DE WAERBEECK, DIERCKX, GODDING, HANQUET, HANS, LABOULLE, VAN OVERBERGH, VAN STAPPEN, WAUTERS en LEYNIERS verslaggever.

I. — GEWONE BEGROOTING VAN BELGISCH-CONGO VOOR HET DIENSTJAAR 1934.

Inleiding.

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

De Commissie van den Senaat, ten einde de haar opgedragen taak van hooger toezicht te vervullen, heeft gemeend dat het onmisbaar was mathematisch de opmerkingen te omschrijven die verleden jaar eenvoudig werden opgesomd en dat het derhalve noodig was den juisten toestand der Kolonie te kennen.

Met dat doel hebben wij onze toevlucht genomen tot zeven hoofdbronnen van documentatie, namelijk :

Voor de Kolonie :

- a) de begrootingen van de Kolonie voor 1928 (stabilisatiejaar) tot 1934;
- b) de verslagen van de Gouverneurs Generaal van 1928 tot 1932, jongste verslag;
- c) de boeken der opmerkingen van het Rekenhof;
- d) de tolstatistieken door het Ministerie uitgegeven;
- e) de documentatie geleverd door het Ministerie van Koloniën in antwoord op de vragen door de Commissie van den Senaat gesteld.

Voor de Maatschappijen :

- a) de jaarlijksche verslagen en balansen door hun Raden van Beheer bekend gemaakt;

b) alle andere officieele stukken die van bevoegde organismen uitgaan.

Het is deze ernstige en vooral becijferde documentatie die tot grondslag van dit verslag heeft gediend.

Wij verkiezen inderdaad haast altijd de droogte van de cijfers die feiten verbeelden boven de welsprekende uiteenzetting van verleidelijke theorieën waarvan de koloniale ondervinding dikwijls de ondoelmatigheid heeft bewezen.

* * *

Een grondig onderzoek zal de ramingen van het vorig jaar en de noodzakelijkheid van een nieuw herstelplan bekrachtigen.

Zoo de Commissie voor het opmaken van dit verslag verplicht was talrijke en kostelijke vergissingen te verduidelijken, staan wij er op te herhalen dat het geen onvruchtbare kritiek is die ons leidt, doch wel de wensch dringende en opbouwende hervormingen uit te lokken, wier uitvoering, wij stellen het met rechtmatige weldoening vast, reeds aan den gang is. Alleen met op de oorzaken invloed uit te oefenen en niet op de uitslagen zullen de aangeraden hervormingen hun vruchten afwerpen.

De meeste kritiek slaat op overeenkomsten en een politiek die ten minste tien jaar oud zijn.

Het ware derhalve even onjuist als tendentius te beweren dat de vergissingen die wij voortaan willen zien vermijden, te wijten zijn aan het bestuur der Kolonie tijdens de jongste jaren van welvaart. Het is het complex van dit bestuur sedert den oorlog en de algemeene strekking welke daaruit blijkt die wij op het oog hebben, zonder eenigerlei bepaalde periode te beschuldigen.

Het ware ook onrechtvaardig en spijtig er niet onverwijld op te wijzen dat naast de financieele en economische vraagstukken, dit van de kolonisatie er andere doet rijzen, van een veel hoger peil : de bescherming der inboorlingen, de hygiëne en de bestrijding van ziekten en dood, de uitbreiding der wetenschappelijke werken, met één woord de beschaving der volken die onder onze voogdij staan. Op dit gebied doet het werk door België en zijn vertegenwoordigers vervuld, vooral in de jongste jaren, voor geen enkel ander ten onder. De op dezen weg bereikte vooruitgang en de bereikte prachtige verwezenlijkingen doen België eer aan en mogen nooit uit het oog verloren worden.

Indien wij deze opmerkingen hebben uitgedrukt, dan is het dus geenszins uit stelselmatige en ijdele kritiek. Het is opdat men uit de bedreven fouten nuttige lessen zou pu ten voor de toekomst.

Congo is rijk, zeer rijk; met volharding, methode en opofferingen kunnen en moeten wij spoedig den tijd van welvaart en van verlicht en beredeneerd optimisme doen weerkomen.

* * *

Om den huidigen toestand gemakkelijk begrijpelijk te maken hebben wij volgend processus gevolgd :

- 1° Stijging van de schuld;
- 2° Aandeel van de begrootingsmali in deze stijging;
- 3° Aandeel van de buitengewone begrootingsmali in deze stijging;
- 4° Aandeel van de kapitalen met gewaarborgden interest in deze stijging;
- 5° Algemeene economische toestand der Kolonie;
- 6° Algemeen besluit;
- 7° Maatregelen te nemen voor de begrooting van 1934.

EERSTE DEEL.

Verhooging van de schuld.

Volgende tabel toont den huidige financieelen toestand van de Kolonie aan, in vergelijking met deze van 1928 :

	1928	1934
Geconsolideerde schuld	1,767,440,883 71	2,367,639,883 71
Vlottende schuld	61,139 900 »	1,407,572,100 »
Gewaarborgde kapitalen (aandeelen, obligaties) .	1,828,580,783 71	3,775,211,983 71
	711,361,000 »	2,646,466,250 »
TOTAAL	2,539,941,783 71	6,421,678,233 71

De Kolonie is nu dus 3,775,211,983-71 frank verschuldigd.

Om in alle gebeurlijkheden te voorzien dient men daar het bedrag bij te voegen der gewaarborgde kapitalen, die een onderstelde schuld uitmaken, die de Kolonie zou kunnen gehouden zijn te regelen bij het in gebreke blijven van de hoofd-schuldnaars.

In dit geval zou de totale schuld fr. 6.421,678,233-71 bedragen.

Wij stellen nochtans met genoeg vast dat, wat betreft de overeenkomstige schuld, gevormd door de gewaarborgde kapitalen, de Regeering er het bedrag niet van verhoogd heeft gedurende het dienstjaar 1933 en dat zij zelfs haar voornemen heeft betuigd het in de toekomst niet meer te verhoogen.

In zes jaar tijd verhoogde het totaal van deze schuld met 3 milliarden 881,736,500 frank, als volgt onderverdeeld :

Verhooging van de geconsolideerde en vlottende schuld : 1,946,631,200 fr.;

Verhooging der gewaarborgde kapitalen : 1,935,105,250 fr.

Het geheel van deze verbintenissen brengt voor het jaar 1934 een last mede van meer dan drie honderd en twintig miljoen frank (juist 320,669,689 frank)

Deze toestand werd hoofdzakelijk veroorzaakt door de inflatie van de buitengewone begrooting die van 1928 tot 1933 steeg, de ontvangsten in baar afgerekend, met ongeveer 1,072,537,061 frank. Het blijkt dat deze kredieten niet in hun geheel zijn uitgegeven; want de sedert 1930 met een tekort sluitende begrotingen kwamen zeker ook voor eenige honderden miljoen in rekening bij de verhooging van de geconsolideerde en vlottende schulden.

TWEEDE DEEL.

Aandeel van de gewone uitgaven, (pensioenen niet inbegrepen) in de stijging van de schuld.

Zooals altijd zullen wij tewerk gaan bij vergelijkend onderzoek.

Te dien einde, hebben wij het tijdperk gekozen dat gaat van het stabilisatiedienstjaar 1928 tot de huidige begrooting.

De stabilisatie onzer munt is de eenige reden die ons, als punt van controle, het jaar 1928 heeft doen kiezen.

Voor de tweede tabel echter is de vergelijking der voorziene uitgaven en der werkelijke uitgaven tot in 1930 gesteund op de staten van uitgaven door het Ministerie van Koloniën overhandigd aan de Senaatscommissie; na 1930 ontbreekt de documentatie.

In bijlage I wordt per jaar de omstandige opgave gegeven der uitgaven per dienst alsook een bondig commentaar. Uit het onderzoek van dit dossier blijkt dadelijk het volgende :

In *al* de diensten *zonder uitzondering* stelt men vast van 1928 tot 1930 dat er *een vlugge inflatie bestaat die soms gaat tot 50 t. h.*, vervolgens een daling tot aan de begrooting van 1934, die berust op dezelfde basis als die van 1928.

Inflatie en vervolgens daling slaan op drie posten : blank personeel, inlandsch personeel, materieel en onderscheidene uitgaven.

Daar de diensten der Kolonie zoowel in 1928 als in 1930 en als in 1934 werden verzekerd, dient daaruit besloten dat de inflatie der aangevraagde kredieten *niet werd veroorzaakt door de noodwendigheid van aanvullende uitgaven*, maar wel door de gemakkelijke inning der ontvangsten.

Gedurende dit tijdperk heeft het bestuur dus zijn begrootingen niet berekend naar de werkelijke noodwendigheden; ook is het verschil tusschen de uitgaven en de behoeften een zuiver verlies.

Onderzoeken wij thans den omvang van dit verlies.

Om zulks benaderend vast te stellen, hebben wij in de volgende tabel, per dienst, het verschil aangeteekend tusschen de maxima en minima *voorziene* uitgaven der begrootingen gaande van het jaar 1928 tot het jaar 1934. Het totaal van dit verschil zal ongeveer het bedrag geven van de uitgaven die men had kunnen uitsparen.

TABEL I.

DIENSTEN.	VERSCHIL.
Volksgezondheid fr.	85,505,836
Openbaar onderwijs	34,089,608
Vervoer	17,935,211
Douanen en Accijnzen	5,107,391
Missiën en weldadigheid	6,461,201
Posterijen en telegrafie	20,005,706
Territoriale Dienst	108,715,820
Weermacht.	94,613,296
Drukkerij	1,469,045
Openbare Werken	56,439,663
Financiën	16,382,286
Parketten en Rechtbanken	32,590,357
Gouvernementen en secretariaten	24,823,519
Landbouw	43,868,466
Hydrographie en Zeewezen	26,787,945
Economische Zaken	10,485,552
Dienst der Gronden	15,933,416
Televerbindingen	14,046,714
TOTAAL fr.	615,261,032

(Voor het begripen van het mechanisme der tabellen n^r I, hierboven, en n^r II, hieronder, gelieve men de toelichtende nota te raadplegen onderaan de tabel betreffende de volksgezondheid van bijlage n^r 1, die de tabellen van de inflatie der uitgaven per dienst weergeven.)

Het totaal van het verlies dat te wijten is aan het nutteloos aandikken van de gewone begrotingen uit deze periode, bereikt dus een half milliard en het tekort van de gewone begrotingen sedert 1930 had de geconsolideerde en vlottende schulden niet dienen te verhoogen.

* * *

Een tweede vaststelling dringt zich op uit het vergelijkend onderzoek per dienst van de voorziene begrotingsuitgaven en de werkelijke uitgaven over de jaren 1929 tot 1931 en aangeduid in onderstaande tabel.

TABEL II.

DIENSTEN.	Gemiddelde afwijkingen t. h. tusschen de ramingen en de werkelijke uitgaven.
Volksgezondheid	— 12.00 t. h.
Openbaar onderwijs	— 16.40 —
Vervoer	— 14.20 —
Douanen en Accijnzen	+ 2.52 —
Missiën en Weldadigheid	+ 48.30 —
Posterijen en Telegrafie	— 1.07 —
Territoriale Dienst, Inlandsche Zaken en Politie	— 3.46 —
Weermacht	+ 23.22 —
Drukkerij	+ 25.15 —
Openbare Werken	+ 9.30 —
Financiën	+ 20.40 —
Parketten en Rechtbanken	+ 16.70 —
Gouvernementen en Secretariaten	+ 7.80 —
Landbouw	— 7.50 —
Hydrographie en Zeewezen	+ 4.70 —
Economische zaken	+ 4.96 —
Dienst der gronden	+ 4.00 —
Televerbindingen	+ 11.34 —

(Het teeken — duidt de ramingen aan die de gedane uitgaven overtreffen; het teeken + het omgekeerde.)

Vandaar deze vaststelling dat de diensten, in deze laatste jaren in hunne begrootingsramingen hebben blijk gegeven van weinig nauwkeurigheid.

De diensten, die gunstig genoteerd staan, zooals volksgezondheid en landbouw, vragen kredieten die zij niet kunnen uitgeven. De andere diensten onderschatten even ruim hunne behoeften.

Van dien kant zijn er teekenen van verspilling, waarvan het bedrag zelfs benaderend moeilijk kan worden vastgesteld, maar waarvan een der oorzaken ligt in de gebrekkige voorwaarden van het opmaken der begrootingen.

DERDE DEEL.

Aandeel van de buitengewone uitgaven in de stijging van de schuld.

In het eerste deel van dit verslag hebben wij gewezen op de buitensporige inflatie van de buitengewone begrootingen gedurende het tijdperk 1928-1933, en vervolgens van het plan van economische uitrusting der Kolonië.

Laten wij thans de nuttige uitwerking nagaan van deze uitgaven die, voor het bedoelde tijdperk van 1928 tot 1933, zeer ruim het milliard hebben overschreden.

Men kan de uitgaven rangschikken in vijf bijzonderste posten, die zijn :

1. *Uitgaven voor openbare uitrusting* (d. w. z. : havens, spoorwegen, vliegwezen, waterwegen, wegen, telegraaf en telefoon).
2. *Stadsuitgaven* (d. w. z. : waterleidingen, riolen, verlichting, hospitalen, enz.).
3. *Landbouwwitgaven.*
4. *Uitgaven voor de volksgezondheid.*
5. *Uitgaven voor het comfort van het personeel* (d. w. z. : woningen, mobilair, enz.).

1. UITGAVEN VOOR OPENBARE UITRUSTING.

EERSTE HOOFDSTUK.

HAVENS.

De volgende tabellen, getrokken uit de begrootingen en verslagen der Regeering rangschikken de havens volgens het verkeer van het jaar 1931 (jaar van normaal verkeer vóór de scherpe crisis).

A. — Havens met druk of gemiddeld verkeer.

HAVENS.	Jaarlijksch verkeer in ton.	Voorziene uitgaven (1928 tot 1933)	Werkelijke uitgaven.	Lengte van de aanlegkaden.
Matadi	490,071	114,600,000	82,489,753 75	Niet voltooid.
Léopoldville	208,524	37,000,000	30,163,164 83	Voltooid.
Kongolo	61,584	3,000,000	6,181,369 62	Voltooid.
Coquilhatville	60,467	11,500,000	7,880,563 51	Niet voltooid.
	820,646	166,100,000	126,714,851 71	

B. — Havens met gering verkeer.

HAVENS.	Jaarlijksch verkeer in ton.	Voorziene uitgaven.	Werkelijke uitgaven.	Lengte van de aanlegkaden.
Boma	44,384	31,000,000	21,000,000 »	240 m. voltooid.
Albertville	21,463	13,000,000	17,853,114 14	435 m. voltooid.
Aketi	18,286	3,500,000	1,959,467 »	90 m. voltooid.
Stanleyville	14,496	4,070,000	238,300 96	140 m. niet volt.
Uvira en Kigoma . .	9,398	20,050,000	27,761,027 28	619 m. voltooid.
Equip. Kigoma . . .	—	—	6,594,075 14	
Kisenyi	8,114	5,537,000	986,565 »	103 m. voltooid.
Verschillende havens. (1).	—	—	17,658,088 »	
	116,141	77,157,000	94,050,637 52	1,627 m.

C. — Havens zonder verkeer.

HAVENS.	WERKELIJKE UITGAVEN.
Ango-Ango	Oude werken . . fr. 50,068,056 96
	Nieuwe werken . . 6,250,663 16 niet volt. { Begrootingen 1928-1929- 1930-1931.
Banana	56,318,720 12
	10,000,000 » Begrooting 1929.
	Fr. 66,318,720 12

De voor het bouwen der havens gekende uitgaven op 31 December 1931 bedroegen fr. 275,713,700-50, waarbij dienen gevoegd de uitgaven in 1932 en tot Augustus 1933 gedaan, hetzij fr. 41,241,345-31. De gekende uitgaven bedragen dus fr. 316,955,045-81, hetzij fr. 38,865,936-34, boven het cijfer van fr. 288,089,109-47, dat het op 25 Januari 1934 opgegeven officieele cijfer is.

Al deze cijfers lokken eenige opmerkingen uit :

1° Voor de havens met druk en gemiddeld verkeer zijn de uitgaven waarschijnlijk gewettigd. Helaas werden teekenen van verzakking vastgesteld in de haven van Coquilhatville en het valt te vreezen dat haar practisch gebruik ernstig in gevaar wordt gebracht.

2° Voor de havens met gering verkeer, bereikt de totale uitgave ongeveer 95 miljoen frank, wat *grosso modo* een jaarlijkschen financieelen last van 4 miljoen frank beteekent.

De havenbeweging bereikt hier echter nauwelijks 120,000 ton per jaar. *Het behandelen van een enkele ton goederen in deze havens is dus belast met 33 frank financieele lasten*, wat anti-economisch is in een land waar de werkkrachten slechts 5 frank per dag kosten.

(1) De verschillende in hierboven staande tabel vermelde havens zijn *Dar-Es-Salam*, *Matadi* (Vracht), *Ango-Ango* (onbrandbaar), *Kingabwa*, *Bumba*, *Ponthierville*, *Kindu*, *Kabalo*, *Moba*, *Mulongo*, *Zongwe*, *Vua* en *Mahagi*.

Van den anderen kant, kan men zich ook verbazen over den gemiddelden kostprijs per meter aanlegkade, die ongeveer 50,000 frank bedraagt, wat zeer kostelijk is, terwijl voor de meeste van deze havens de werken niet voltooid zijn of de uitrusting er van nog moet geschieden.

Men mag dus besluiten dat het nut van al deze havens betwistbaar was en dat hun bouw kostelijk schijnt.

3° Van een even betwistbaar nut zijn natuurlijk de havens Banania en Ango-Ango, waarover reeds zooveel gesproken werd en waarvoor fr. 66,318,720-12 werd uitgegeven.

De balans van het aanleggen der havens is dus *grosso modo* als volgt :

	ACTIEF.	PASSIEF.
Vermoedelijk nuttige uitgaven (tot op dezen dag)	126,714,751 71	—
Uitgaven zonder controlegevens	10,630,400 »	—
Haven van Coquilhatville	—	7,880,563 55
Haven van Ango-Ango	—	56,318,720 12
Aanleg van havens waarvan het verkeer het bestaan niet wettigt	—	95,055,637 69
Uitgaven tot op heden . . . fr.	137,345,151 71	159,254,921 36

De Staat blijkt dus een som van nagenoeg 160 millioen frank betaalbaar gesteld te hebben voor het bouwen van havens zonder dwingend economische noodwendigheid en waarvan het aanleggen, zonder bezwaren, had kunnen verdaagd worden.

Het schijnt niet dat een ernstige technische en economische studie aan de uitvoering van het bouwprogramma der havens is voorafgegaan.

De ondernemingsmaatschappijen hebben er zich integendeel bij verrijkt, zooals wij verder zullen zien.

HOOFDSTUK II.

SPOORWEGEN.

In de buitengewone begrotingen komen de uitgaven voor de spoorwegen van 1928 tot 1932 voor een bedrag voor van :

Matadi-Leopoldville	271,100,000
Groote-Meren	8,000,000
Port-Francqui	5,400,000
Mayumbe	3,000,000
Katanga	44,000,000
Totaal. . . fr.	331,500,000
	=====

In feite zijn deze uitgaven gewettigd, doch wij zullen er verder bij hoofdstuk « Vervoer » op terugkomen wanneer wij de algemeene economische politiek van de Kolonie behandelen.

HOOFDSTUK III.

VLIEGWEEZEN.

De uitgaven voorzien op de buitengewone begrotingen zijn slechts uitgaven voor installatie. De financieele lasten blijven drukken op de gewone begrotingen.

	<i>Buitengewone begrotingen.</i>	<i>Gewone begrotingen (1).</i>
1928	6,500,000	5,000,000
1929	3,011,306	7,500,000
1930	5,000,000	10,250,000
1931	—	8,500,000
1932	—	10,400,000
1933	—	9,065,632
1934	—	6,665,000
Totaal	<u>14,511,306</u>	<u>57,380,632</u>

Aan den anderen kant zijn er, op een verkeer van 842 tot 1,234 passagiers, 72 t. h. ambtenaren.

Terloops weze enkel gezegd dat de uitgave zeer zwaar is voor een zeer geringen uitslag.

HOOFDSTUK IV.

WATERWEGEN.

Het totaal der uitgaven van de buitengewone begrotingen van 1928 tot 1931 wordt aangeduid in de volgende tabel.

Vlottend materiaal	fr. 16,828,229
Onderhoud van de vakken Groote-Meren	24,707,850
Opneming van Kasai	4,550,000
Indijkingen en uitdieping stroomen	11,640,000
Materiaal en allerlei werken	59,175,000
Totaal . . . fr.	<u>116,901,079</u>

Het totaal dezer buitengewone uitgaven slaat eigenlijk op den hydrografischen dienst, alswanneer de stroom opgenomen en afgebakend was en de scheepvaart sedert twintig jaar gevestigd op de Congoleesche vakken.

Ook mag men zich afvragen of deze buitengewone uitgaven noodig waren behalve voor de Kasai. Deze stroom diende ingericht voor het vervoer van kopererts komende van de « Union Minière » langs den nieuwen weg van B. C. K.

(1) Al deze voorziene sommen werden ruim overschreden.

Ook hier, wat betreft de inrichting van de waterwegen, had men blijkbaar een niet te versmaden aantal millioenen kunnen besparen op de buitengewone begrotingen, zonder de algemeene economie te schaden.

HOOFDSTUK V.

WEGEN.

De wegen kosten op de buitengewone begroting :

In 1928	fr.	18,880,370
In 1929		58,746,415
In 1930		42,182,500
In 1931		—
In 1932		—
Totaal fr.		119,809,285

Het aantal kilometer weg bedroeg in 1928 : zwaar verkeer, 6,190; licht verkeer, 16,840.

Het aantal kilometer weg bedroeg in 1932 : zwaar verkeer, 8,381; licht verkeer 17,837.

De aangroei bedroeg slechts 2,200 *kilometer* voor de wegen met zwaar verkeer, en 1,000 *kilometer* voor de wegen met licht verkeer. Dit blijkt zeer weinig voor een uitgave van ongeveer 120,000,000 frank; doch op afstand is het moeilijk te zeggen of er al dan niet verspilling was.

Wij onthouden alleen dat de wegen over het algemeen zeer veel dienst hebben bewezen.

HOOFDSTUK VI.

TELEGRAFIE ET TELEFONIE.

	1928.	1929.	1930.	1931.
Telegrafie en Telefonie	3,554,490	4,678,000	8,880,000	—
Radio	5,420,000	—	3,278,000	—
TOTAAL	8,974,490	4,678,000	12,158,000	—

Het algemeen totaal bedraagt dus 25,810,490 frank.

Deze uitgaven zijn vooral te wijten aan de installatie van de telefoonnetten. Het is moeilijk zich over hun nut uit te spreken.

II. — STADSUITGAVEN.

Deze uitgaven betreffen het bouwen van riolen, waterleidingen, wegen, verlichting, lazarettten, dempen van moerassen, enz.

Zooals uit onderstaande tabel blijkt, zijn deze uitgaven zeer hoog :

1928		fr.	27,853,690
1929			74,193,517
1930			181,925,000
1931			—
1932			—
1933			—
Fr.			283,972,207

De blanke bevolking der steden waarvoor het grootste deel dezer uitgaven werd gedaan, bedraagt ongeveer 12,000 personen.

Hieruit blijkt dat de beleggingen in de steden ongeveer 20,000 frank per blanken inwoner hebben bedragen, hetgeen een ontzaglijk cijfer is.

Dit is het gevolg van de dwaling, waarop wij verleden jaar hebben gewezen dat de steden verspreid liggen over al te uitgestrekte oppervlakten.

Het schijnt eens te meer dat in de tracés van steden, zooals elders, ernstige studies de uitvoering der werken niet hebben voorafgegaan.

III. — LANDBOUWUITGAVEN.

Het totaal der uitgaven bedraagt 22,934,500 frank.

Dit is een crisisbegroting om de plantages te steunen.

Zij heeft haar nut gehad; immers de ernstige plantages, vooral de koffiëplantages, hebben zich aldus kunnen handhaven en keeren thans terug tot een tijdperk van winst.

IV. — UITGAVEN VOOR DE VOLKSGEZONDHEID.

Bij deze buitensporige uitgaven komen zich nog voegen 2,447,140 frank zoogenaamde uitgaven voor volksgezondheid waarvan het al dan niet nuttig zijn moeilijk kan gecontroleerd worden.

Nochtans in dit hoofdstuk der volksgezondheid, achten wij het nuttig een sterftestatistiek in te voegen — de eenige die wij ons konden aanschaffen — en die sedert vijftien jaar de uitslagen boekt die werden verkregen te Kilo-Moto en bij de « Union Minière », waar men veel heeft uitgegeven voor den dienst der nijverheidshygiene met een verheven menschlievend doel.

Uit deze statistiek blijkt dat de offers, gebracht voor de woningen, de voeding en de geneeskundige zorgen de sterfte der arbeiders niet hebben doen afnemen.

Ziehier de cijfers :

STERFTECIJFER PER DUIZEND.			
Jaren.	Kilo-Moto.		Union Minière.
	Kilo.	Moto.	
1920	—	—	33.01
1921	11.00	12.00	29.08
1922	6.50	9.70	33.07
1923	10.70	12.70	33.60
1924	10.70	11.50	26.67
1925	—	—	52.41 hersenvliesontsteking.
1926		12.50	56.32
1927		14.00	45.38
1928		22.00 hersenvliesontsteking.	32.18
1929		12.00	26.71
1930	13.07	11.33	20.29
1931	12.60	11.30	12.03
1932	21.00	18.40	8.23

(De scherpste van de heerschende besmettingen van hersenruggemergontsteking wijst op de dwaling der gebouwen in vaste bouwstoffen opgetrokken in plaats van gemakkelijk te verbranden strooien hutten.)

Het schijnt dus dat het beter ware geweest den neger over te laten aan zijn gewoonten die steunden op zijn physiologie en dat hygiëne van Europa, gesteund op de physiologie van den Europeaan, niet de verhoopte gelukkige uitslagen heeft gehad.

Om niet het mogelijk verlies te verergeren van honderden millioenen, zonder gelijkwaardige uitslagen uitgegeven, zou men dus goed doen, in het licht van plaatselijke meer beslissende proeven, na te gaan of de beginselen van hygiëne niet te zeer werden gelijk gemaakt in hun toepassing en uitbreiding naar de Kolonie.

V. — UITGAVEN VOOR HET COMFORT VAN HET PERSONEEL.

HOOFDSTUK I.

WONINGEN IN DE PROVINCIËS.

De buitengewone uitgaven hebben niet alleen bijgedragen tot de zg. economische uitrusting der Kolonie, zij hebben ook gediend voor het comfort der ambtenaren.

Ziehier de bedragen voorzien voor de woningen en de bemeubeling van blanken (Kalina niet inbegrepen).

1928		fr.	7,375,110
1929			34,375,403
1930			46,929,100
Totaal. fr.			88,679,613

Deze getalen bevatten, *grosso modo*, het bouwen van 700 woningen zonder deze te Kalina opgetrokken voor den nieuwen zetel van het Algemeen Gouvernement.

Het gemiddeld aantal ambtenaren in dienst — zonder deze van het Algemeen Gouvernement te Kalina — in een vaste woning onder te brengen, bedraagt ongeveer 2,000. Men heeft dus in *drie jaar* ongeveer een huis voor drie ambtenaren gebouwd (zonder rekening te houden met de kredieten vóór 1928 uitgegeven).

En daar de ambtenaren reeds vroeger gezond waren gehuisvest, schijnt men zonder noodzaak de Kolonie met nuttelooze villa's te hebben gevuld.

Van den anderen kant heeft deze overvloed van ineens gedane uitgaven den prijs van de bouwwerken nutteloos doen verdubbelen.

HOOFDSTUK II.

KALINA.

Het geld hier de verplaatsing van het Algemeen Gouvernement en het huisvesten van zijn ambtenaren wier aantal 300 niet overschrijdt.

Ziehier de cijfers :

1928		9,239,000
1929		18,465,000
1930		65,550,000

Totaal.	. fr.	93,254,000
---------	-------	------------

Daaruit volgt dat de huisvesting van den ambtenaar te Kalina gemiddeld ongeveer 300,000 frank kost, wat overdreven schijnt.

HOOFDSTUK III.

BESTUURSGEBOUWEN.

De uitgaven van de buitengewone begrotingen van 1928 tot 1933 betreffende dezen post, werden gegroepeerd onder de vier rubrieken van onderstaande tabel :

Bestuursgebouwen	{	Kantoren, enz.	46,916,014
		Justitie en gevangeniszen	22,652,124
		Openbaar onderwijs.	18,787,500
		Inlandsche woningen	57,465,404
		Totaal. . . fr.	<u>145,821,042</u>

Het is moeilijk het nut na te gaan van de uitgaven onder de rubrieken « Justitie en Gevangeniszen » en « Openbaar onderwijs ».

Doch de post « Bestuursgebouwen » geeft een denkbeeld van den algemeenen gang der uitgaven.

Het aantal ambtenaren in vasten dienst (Kalina inbegrepen) bedraagt inderdaad gemiddeld 2,400. In zes jaar tijds heeft men dus kantoren en bestuursgebouwen gebouwd voor een bedrag van nagenoeg 20,000 frank *per ambtenaar*.

Wat de woningen voor inboorlingen betreft, de getalsterkte van het inlandsch personeel te werk gesteld bij het bestuur in 1931, bedroeg 6,178. In drie jaar tijds werden voor hen voor 50,465,404 frank woningenge bouwd, hetzij nagenoeg 10,000 frank per inlandschen bediende.

Hier weer geeft het cijfer stof tot nadenken.

Besluiten.

Het onderzoek der buitengewone begrotingen van 1928 tot 1933 brengt ons tot de volgende vaststellingen :

De globale voorziene uitgaven volgens de begrotingen bedroegen ongeveer 1,907,764,983 frank.

Van dit bedrag :

Werden ongeveer 910,000,000 frank gevraagd voor de economische uitrusting; ongeveer 280,000,000 frank voor onrechtstreeksch comfort bij de stadswerken;

Ongeveer 328,000,000 frank werden gevraagd voor rechtstreeksch comfort bij het bouwen van woningen, kantoren, enz.; *men heeft reeds bestaande gebouwen verdubbeld*, die men langzamerhand hadde kunnen en moeten vervangen;

Het cijfer der uitgaven wordt ons verstrekt door den Minister van Koloniën die in Afrika een omstandigen staat heeft gevraagd.

Dit cijfer bedraagt 910,598,571 frank voor de uitrusting;

— 578,933,592 frank voor de urbanisatie;

— 418,232,820 frank voor de gebouwen.

* * *

Wanneer men die bedragen omstandig ontleedt, dan komt men tot onverwachte cijfers. In een groot aantal havens zijn de beleggingen, vergeleken bij het verkeer, zoo groot dat het verhandelen *van één enkele ton* koopwaar er 35 frank kost. De verplaatsing der ambtenaren van het Algemeen Gouvernement heeft 300,000 frank per hoofd gekost.

Alswanneer iedereen in Congo reeds gehuisvest was, heeft men, in zes jaar, een villa gebouwd voor drie ambtenaren en voor 20,000 frank kantoren per ambtenaar.

De urbanisatie kost 20,000 frank per blanken inwoner.

* * *

Welke is de totale last dezer uitgaven waarvan het nut kan betwist worden? Men kan dit moeilijk juist berekenen, maar deze last moet ruim een half miljard overschrijden.

Als werkelijk nuttige uitgaven blijven alleen over :

500 tot 600,000,000 frank voor havens, spoorwegen en noodige wegen en het grootste gedeelte der uitgaven voor bouwwerken en urbanisatie.

VIERDE DEEL.

**Aandeel der kapitalen met gewaarborgde interesten
in de stijging van de schuld.**

Wij hebben gezien dat de stijging van de schuld gedeeltelijk (voor ongeveer 1,500,000,000 frank) te wijten was aan het onvermijdelijk tekort van de gewone begrooting en van de ten deele overbodige inflatie der buitengewone begrootingen.

Het ander gedeelte van de stijging der schuld, zijnde ongeveer 2,161,000,000 frank, is te wijten *aan het spel van den waarborg der gewaarborgde kapitalen van 1928 tot 1932.*

Ziehier de bijzonderheden van deze inflatie :

MAATSCHAPPIJEN.	Gewaarborgd kapitaal	Last in 1934.
Obligaties met gewaarborgde interesten :		
<i>Chemin de fer du Bas-Congo</i>	925,000,000	29,000,000 (1)
Obligaties met gewaarborgde interesten :		
<i>Chemin de fer de Leokadi</i>	600,000,000	42,000,000
Obligaties met gewaarborgde interesten :		
<i>Chemin de fer des Grands-Lacs</i>	250,000,000	13,624,500
Obligaties met gewaarborgde interesten :		
<i>Mines de Kilo-Moto</i>	80,000,000	—
Obligaties met gewaarborgde interesten :		
<i>Sabéna</i> (Soc. belge de navigation aérienne)	8,000,000	(2)
Bevoorrechte aandelen van de		
<i>Chemins de fer du Congo vicinaux</i>	316,942,500	10,397,165
Bevoorrechte aandelen van de		
<i>Transports fluviaux congolais (Trafluco)</i>	5,950,000	357,000
Kapitaalsaandelen van de		
<i>Chemin de fer du Kivu</i>	180,000,000	8,860,000
Totaal	2,365,892,500	104,220,665

De jaarlijksche last voortvloeiend uit deze nieuwe verbintenissen sedert 1928 aangegaan, bereikte in 1933 : 104,220,665 frank (zonder rekening te houden met 6,665,000 frank voor last Sabéna).

Laat ons nu nagaan of de uitslagen de inspanning wettigen.

I. — *Chemin de fer du Bas-Congo* (925,000,000 frank gewaarborgd kapitaal).

De hervorming van den weg was een levensnoodwendigheid, doch zij kostte duur.

Alleen een grondige studie die het kader van dit verslag te buiten gaat, zou de onstandige aanwending van deze uitgaven kunnen onderzoeken.

Onder dit voorbehoud wijzen wij alleen op den omvang en de noodzakelijkheid van de opoffering.

(1) 225 000 frank gemachtigd maar niet uitgegeven.

(2) Op de gewone begrooting voor 1934, artikel 110, blz. 190, komt een som voor van 6.665.000 frank als gevolg van dezen waarborg.

II. — *Chemin de fer Leokadi* (600,000,000 frank gewaarborgd kapitaal).

Het aanleggen van dezen spoorweg van 1,655 kilometer was een levensnoodwendigheid voor Katanga, waarvan het koper dan betrekkelijk goedkoop langs een nationalen weg kon worden vervoerd, en aldus aan alle vreemde behandeling ontsnapt om in Europa te komen.

Deze weg werd zeer vlug voltooid (5 jaar ongeveer) en zeer economisch (minder dan 1 millioen per kilometer).

Wij kunnen er fier over zijn en vooral de leiders van deze groote onderneming hebben er eer aan.

* * *

III. — *Chemin de fer des Grands-Lacs* (250 millioen gewaarborgd kapitaal).

Hier zijn de lasten van den Staat zeer zwaar in verhouding tot den uitslag.

Ziehier het totaal jaarlijks betaald ten titel van alle waarborgen door de Kolonie aan de « Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » :

1928		fr.	5,470,915
1929			5,403,625
1930			5,304,880
1931			18,234,335
1932			18,930,935

Globaal heeft de Kolonie betaald :

van 1914 tot 1922 :

21,306,037.81 goud frank, zegge thans in huidige	
franken	149,142,274 67
van 1922 tot 1932	83,737,807 81

Totaal huidige franken	232,880,082 48
	=====

Dus, met ronde cijfers, is een totaal van 233 millioen huidige franken uit de Staatskassen gegaan ten titel van gewaarborgde interesten.

Om inkomsten te bezorgen aan den spoorweg der Groote-Meren, heeft de Staat hem onder meer voordeelen toegekend :

1° deze die vooruitspruiten uit zijn overgroot mijn domein;

2° de voordeelen die voortvloeien uit de exploitatie van zijn vervoer per spoor en waterweg.

Voor de mijnvoordeelen :

1° De Compagnie « du Chemin de fer des Grands-Lacs » heeft aan een filiale, de « Minière des Grands-Lacs », de exploitatie van haar mijnen overgelaten in voorwaarden die het voorwerp waren van een bijzondere nota. De uitslag van dezen afstand is dat, practisch de « Compagnie du Chemin de fer des Grands-Lacs » slechts *een te gering voordeel haalt uit de haar toebehoorende mijnen*, terwijl sommige financieele groepen en personaliteiten er *dikke winsten verwezenlijken* (bijlage II).

2° Wat van haar domein overbleef werd als volgt verdeeld :

110,000 vierkante kilometer werden afgestaan aan de « Minière des Grands-Lacs » en aan het « Comité national du Kivu » en geven te kleine winsten;

73,000 vierkante kilometer zijn geblokkeerd met onbekend doel;

118,280 vierkante kilometer werden opengesteld tot de vrije prospectie (onder voorbehoud van retributies aan den Spoorweg der Groote-Meren te betalen).

Deze retributies leveren schoone uitslagen op zooals blijkt uit onderstaande tabel :

Jaren.	Uitgaven.	Ontvangsten.	Winsten.
1930	207,071 75	1,029,077 98	822,006 23
1931	733,923 01	1,665,750 87	931,827 86
1932	813,345 21	3,486,946 50	2,673,601 29
Totaal.	1,754,339 97	6,181,775 35	4,427,435 38

Men mag dus zeggen dat de afstand der mijnreserves aan het Nationaal Kivucomité, wiens bedrijvigheid niet voldoende lijkt bespoedigd en wiens rendearing zwak is, en het feit dat het, volgens de overeenkomsten, de thans geblokkeerde 73,000 vierkante kilometer niet heeft opengesteld, een ernstige winstderving zijn voor de « Compagnie du Chemin de fer des Grands-Lacs » en bij weerslag voor de Regeering die de obligatie-interessen en andere waarborgt, waarvoor er reeds een bedrag van fr. 232,880,082-48 van onze huidige munt werd uitgegeven.

Laten wij thans nagaan of in het vraagstuk van het vervoer het stelsel der gewaarborgde Interessen gelukkiger is geweest.

Ziehier de cijfers :

1° *Financieel beleid* (sedert 1928 tot 1932) :

De Kolonie heeft, in ronde cijfers, als gewaarborgde Interessen 48,000,000 frank gestort. Gedurende ditzelfde tijdsbestek, heeft de « Compagnie du Chemin de fer des Grands-Lacs » hare reserves opgevoerd tot 34,000,000 frank.

2° *Technisch beleid* :

Verder, in het vijfde deel, onder het hoofdstuk « vervoer » zullen wij het weinig winstgevend technisch beleid van den « Chemin de fer des Grands-Lacs » vaststellen.

Kortom :

Het mijn domein van den « Chemin de fer des Grands-Lacs » brengt slechts een ontoereikend deel op van hetgeen het zou moeten opbrengen.

De kosten der installaties zijn zeer hoog.

De stortingen door den Staat gedaan gaan bijna in haar geheel naar de aflossingen en de reserves.

De exploitatie wordt derwijze geleid dat de kosten van de kilometer-ton zeer hoog oploopen.

En van dit beleid blijft er voor den Staat alleen een last over van meer dan 10,000,000 frank.

Ziedaar de balans van een exploitatie geleid in het aanvechtbaar teeken der gewaarborgde Interessen.

IV. — *Grondmijnen van Kilo-Moto* (80,000,000 frank gewaarborgd kapitaal) :

De som van 80,000,000 frank gewaarborgd door den Staat heeft vooral gediend voor het bouwen van mechanische installaties voor de bewerking van goudkwarts en -grint. Deze aanzienlijke beleggingen waarvan een groot deel werd besteed aan de werkhuizen van Nizi, zijn enkel gewaarborgd voor 10 t. h. door het te verwachten erts. Het geldt dus een onvoorzichtige belegging.

✱

V. — *Sabena* (8,360,000 frank gewaarborgd kapitaal) :

De obligatieleening, om een maatschappij met weinig intensen omzet te steunen, was niet geboden in crisistijd.

VI. — *Trafluco* (5,950,000 frank gewaarborgd kapitaal) :

Maatschappij voor de installatie van vervoer met zoogenaamde « amphibie » schepen.

Volledig verloren som, immers de maatschappij wordt met likwidatie bedreigd en *haar werkelijk actief is quasi nul.*

VII. — *Buurtspoorwegen van Congo* (317,500,000 frank gewaarborgd kapitaal):

a) Voor deze maatschappij stijgen de lasten en verplichtingen van den Staat zeer vlug. Zie hier :

Jaren.	Gestorte sommen.	Gewaarborgd kapitaal.
1929	—	17,925,000
1930	1,107,686 93	67,846,000
1931	3,062,119 85	99,650,000
1932	—	167,323,000
1933	—	317,500,000

b) De vastgelegde kosten der wegen en de kosten der exploitatie zijn hoog. Wij zullen dit onderzoeken in deel V, onder hoofdstuk « Vervoer ».

Aan den anderen kant werd de aanleg toevertrouwd aan een zustersvennootschap, de « Sokol » (kapitaal 15,000,000 frank) maar een zustersvennootschap waar de Staat niets trekt. Dat is jammer, immers ziehier de winsten :

Netto winsten van de « Sokol » :

[illegible]

Totaal. . fr. 13,124,548 14

Stellen wij met voldoening vast dat in 1933 de Regeering de overeenkomst heeft gewijzigd die werd getroffen met de Vici-Congo en dat voor het laatste vak van 71 kilometer, in dat jaar aangelegd, zij heeft geëischt dat er een openbare aanbesteding plaats had. De bezuiniging, uit dien hoofde, bedraagt ten bate der Kolonie, op dit vak alleen, 888,565 frank.

De zaak der buurtspoorwegen van Congo kan worden samengevat als volgt :

Groote winsten voor de « Sokol », degelijk beheerde en bestuurde vennootschap. Zware last die definitief blijkt voor den Staat ;

Betwistbaar economisch profijt voor het land.

VIII. — *Kivuspoorweg* (180,000,000 frank gewaarborgd kapitaal) :

De huidige immobilisatie bedraagt fr. 128,493,063-23. Zij zal waarschijnlijk nooit aanleiding geven tot een zeer winstgevende exploitatie. En de Staat heeft de interesten van 180,000,000 frank gewaarborgd !

Het geldt hier vermoedelijk een zuiver verlies en een nieuwen zwaren jaarlijkschen last.

Een autoweg hadde ruim, zeer ruim volstaan.

Besluiten en samenvatting.

Wanneer men de vaststellingen, gedaan in deze studie der vennootschappen met interesten door den Staat gewaarborgd, samenvat, dan ziet men :

1° Dat op twee of drie uitzonderingen na (groep « Société Générale »), deze gewaarborgde interesten ertoe geleid hebben kunstmatig instellingen te steunen die geen of slechts een betwistbare economische reden van bestaan hadden ;

2° Dat de meeste dezer vennootschappen, aangezien zij door geenerlei geest van mededinging worden aangespoord, zich hebben tevreden gesteld de wet van de kleinste inspanning te volgen ;

3° Dat sommige financieele groepeerings, naast het door den Staat gesteund organisme, parasietvennootschappen hebben opgericht, die ervan leven en die voor haar de eenigste werkelijke winsten draineeren.

Dit was het geval voor de « Minière des Grands Lacs », voor den « Chemin de fer des Grands Lacs », dit is het geval voor de Sokol, voor de « Vicinaux du Congo ».

Het globaal nadeel door den Staat geleden is zeer aanzienlijk. Het geldt een last die nog zal stijgen en die jaarlijks 25,000,000 frank bereikt, en die zijn schuld met ongeveer 500,000,000 frank nutteloos heeft doen stijgen.

Ook moet de formule der gewaarborgde interesten, zonder zekere terugvordering en zonder voorafgaande, gewettigde rechtvaardiging, voortaan een veroordeelde formule zijn.

VIJFDE DEEL.

Economische Toestand der Kolonie.

Dit deel van het verslag wordt onderverdeeld volgens de hoofdstukken :

1° Algemeene economie der Kolonie en begrooting ;

2° Mijnvennootschappen ;

3° Bouwvennootschappen (gebouwen en ondernemingen), financieele vennootschappen en banken, vennootschappen voor vaste goederen;

4° Handelsvennootschappen;

5° Vennootschappen voor landbouw en veeteelt;

6° Vennootschappen van verschillende nijverheidstakken;

7° Vervoermaatschappijen;

8° Invloed der groote financieele groepeerings en besluiten.

* * *

EERSTE HOOFDSTUK.

ALGEMEENE ECONOMIE EN BEGROOTING.

De algemeene bedrijvigheid der Kolonie sedert 1928 (stabilisatiejaar) wordt aangegeven door de statistiek van den in- en uitvoer van den volgende bijzonderen handel :

Jaren.	Uitvoer in frank.	Invoer in frank.	Tekort.	Overschot	Totaal uitgaven Begrooting ramingen.
1928	1,227,867,419	1,624,498,658	396,631,239	—	521,241,955
1929	1,444,266,477	1,943,192,906	498,926,429	—	574,810,492
1930	1,511,490,871	1,581,315,177	297,685,310	—	690,383,121
1931	1,104,045,231	961,891,851	—	142,153,380	—
1932	667,922,436	464,631,939	—	203,290,497	624,113,303
Totaal.	5,955,592,434	6,575,530,531	1,193,242,978 — 345,443,877	345,443,877	—
	Met tekort sluitende balans.		847,799,101		

Dadelijk blijkt dat in 1928-1929, met een handelsbalans die meer en meer tekort boekt, het onlogisch was een begrooting van uitgaven in te dienen die meer een meer steeg. Gelukkig toonen de cijfers der volgende jaren aan dat de toestand opnieuw op weg is om gezond te worden.

Aan den anderen kant, bij deze eerste aderlating van ongeveer 850,000,000 frank tekort in de balans van in- en uitvoer, voegden zich nog andere ader-

latingen waarvan hier bij benadering de bijzonderste volgen in de volgende tabel :

1 ^o Dividenden en tantièmes betaald door de koloniale vennootschappen, ongeveer	fr.	2,918,000,000
2 ^o Fondsen gerepatrieerd naar Europa door het blanke personeel van Afrika (a)		1,000,000,000
3 ^o Algemeene kosten in Europa van de handelsvennootschappen (b)		500,000,000
Totaal . . . fr.		4,418,000,000
	+	850,000,000
Fr.		5,268,000,000

Uit dit alles blijkt dat bij benadering het werkelijk totaal van het onbatig saldo der handelsbalans uitvoer- invoer (fondsen inbegrepen) in vijf jaar tijds *meer dan ongeveer vijf milliarden frank moet bedragen.*

Deze vijf milliarden werden gevormd :

1 ^o Door een gedeelte van de stijging der geconsolideerde en vlottende schuld	fr.	1,947,000,000
2 ^o Door een gedeelte van de obligatie-leeningen met door de Regeering gewaarborgde interesten		1,933,000,000
3 ^o Door de nieuwe kapitalen belegd in de koloniale maatschappijen opgericht van 1928 tot 1932		1,560,000,000
4 ^o Door de kapitaalsverhoogen van de oude maatschappijen		2,539,000,000
Totaal . . . fr.		7,969,000,000

Er dient opgemerkt dat een gedeelte van de sommen onder 3° en 4° in reserve werd gehouden.

In feite leefden de begrootingen dus, evenals de Kolonie, voor vijf tienden ongeveer op den uitvoer van producten van Congo en voor *ongeveer vijf tienden op fondsen van Europa.*

Een cijfer geeft de verticale daling weer van den invoer van kapitalen tijdens de laatste jaren :

In 1929 bedroegen de geldsommen door de maatschappijen onderschreven 1,792,000,000 frank.

In 1932 daalde dit cijfer op 96,000,000 frank.

De crisis van de begrootingsontvangsten was dus veeleer een gevolg van het stopzetten van dezen invoer van fondsen, dan van de daling van den uitvoer van producten.

(a) Deze fondsen worden geraamd in de veronderstelling van 10.000 blanke residenten die per jaar gemiddeld 20.000 frank repatriëren (minimumcijfer).

(b) Dit cijfer wordt bekomen door het globaal kapitaal der koloniale vennootschappen te vermenigvuldigen door een gemiddelden last van 1,5 t. h.'s jaars (minimumcijfer.)

Deze daling van den uitvoer van producten is inderdaad voor drie vierden te wijten aan den val van de noteeringen en van de productie van koper in Katanga, en heeft bijgevolg *alleen deze provincie* zwaar kunnen treffen.

Elke verklaring die de begrootingscrisis alleen toeschrijft aan de prijsdaling van de producten is bijgevolg onjuist.

Volgende tabel geeft, in de orde van de waarde in frank, de uitgevoerde Congoleesche producten op :

Producten.	1931.	1932.
Mijnproducten	70.00 t. h.	60.00 t. h.
Geleide cultuur : koffie, katoen, cacao, enz.	10.00 —	13.00 —
Pluk	8.00 —	14.00 —
Nijverheden : suiker, cement, hout, enz.	6.00 —	9.00 —
Inlandsche culturen : rijst, aardnoten, sesam.	0.02 —	0.02 —
Inlandsche kunst.	0.02 —	0.02 —
Allerlei	Het saldo	Het saldo
Totaal	100.00 t. h.	100.00 t. h.

Het is nutteloos met ijle theorieën te strijden tegen economische feiten; de mijnproducten zijn en zullen nog langen tijd den rijkdom van Congo uitmaken.

Na de mijnproducten komen de voortbrengselen van de geleide cultuur en van den pluk.

Daarna de nijverheidsproducten die snel toenemen.

En ten slotte een zeer kleine verhouding van producten van den vrijen inlandschen arbeid.

**

Wij handelen verder over het vraagstuk van de producten der mijnen, der geleide cultuur, van den pluk en van de nijverheid.

Doch laat ons nu de mogelijkheid onderzoeken de uitvoerproducten van den vrijen inlandschen arbeid te verhoogen.

Hier weer stooten wij op een economische wet die reeds zoo dikwijls de ontwikkeling van de Kolonie brutaal heeft tegengehouden.

Ziehier deze wet :

a) In algemeenen regel kunnen uit het binnenland van Congo slechts deze producten worden uitgevoerd die *loonend* zijn, 't is te zeggen producten die de vervoerkosten kunnen dragen. Dit zijn ofwel betrekkelijk rijke producten, zooals koffie, cacao, tabak, of producten die reeds een nijverheidstransformatie hebben ondergaan.

b) Het bijzonder regime der vervoerwegen en der ingewikkelde tarieven van Belgisch Congo vereischt een geheele organisatie van het vervoervraagstuk, ten einde den grootst mogelijken uitvoer tegen den laagsten vervoerprijs toe te laten van de grootste massa der producten die op de Europeesche markten moeten gebracht worden tegen den laagsten kostprijs.

Het zou weer nutteloos zijn tegen deze wet te strijden.

In deze voorwaarden is het niet uitsluitend op de producten voor rechtstreekschen uitvoer dat de inlandsche landbouw moet gericht zijn; doch, afgezien van de productie voor de buitenlandsche markt, dient men de productie uit te breiden voor de inlandsche markt, die, in Congo zooals elders, een belangrijk afzetgebied kan zijn voor de producten van den inheemschen landbouw.

Onder deze kunnen overigens zekere arme producten ter plaatse omgevormd worden en tot kostelijke producten en, door het feit zelf, vatbaar voor uitvoer worden.

Wat de katoen betreft, schijnt het vast te staan dat het huidig regime niet kan behouden blijven terwijl de prijzen laag zijn, dan mits een zeer kostelijke tusschenkomst van de Kolonie.

Het is wenschelijk het regime van deze productie te herzien, rekening houdend met de proeven in de naburige kolonies genomen, namelijk in Engelsch-Egyptisch Soedan en in Uganda.

* * *

Bovendien zou, buiten den pluk, aan de inheemsche bedrijvigheid vooral de binnenlandsche markt worden voorbehouden, *de eenige waar tot nog toe haar vrije werking zich economisch kon ontwikkelen.*

Deze inheemsche markt is reeds belangrijk wegens den handel in levensmiddelen (vermoedelijk 200 tot 300 millioen per jaar) door de steden en de nijverheidscentra afgenomen.

Zij zou kunnen en moeten uitgebreid worden door de inrichting van het *ambachts-* en het *landbouwbedrijf*.

Er is een voorgaande. Het werd van den grond uit opgericht door de Muzelmaansche overwinnaars in Soedan, waar het werkt in de ledernijverheid, het katoenweven, de hout-, ijzernijverheid (kleine bewerktuiging), de juweelenijverheid, enz.

Ongelukkig kennen de Europeesche bezetters van Midden-Afrika alleen nog de fabriek, de mechanisatie, en zelfs de supermechanisatie, die op dit oogenblik tot zulke treurige uitslagen leidt, en zij hebben vergeten dat hun onmiddellijke voorgangers zich hebben moeten ontwikkelen langs het onvermijdelijke stadium van het ambachtswezen.

Er is blijkbaar een groote leemte aan te vullen in Congo en, in verstandhouding met de zendelingen en de bestaande nijverheden, zou de Regeering nieuwe leerwerkhuizen moeten oprichten en de reeds bestaande versterken, doch volgens nieuwe opvattingen.

Natuurlijk moet ieder geval afzonderlijk worden onderzocht, doch wij herhalen dat wij veel meer vertrouwen hebben in een poging in den zin van het ambachtswezen om de binnenlandsche markt te bevoorraden, dan in een poging tot het vormen van zwarte leiders met het oog op de uitbreiding van de uitvoerculturen die niet uitgesproken winstgevend zijn. Want, in de toekomst, zal de Regeering ze moeten prijsgeven of ze, mits zware opofferingen, steunen, zooals nu het geval is voor de katoen.

Om tegen den overheerschenden en soms monopoliseerenden invloed van de groote financieele trusts in te gaan, is het zeer wenschelijk dat de Regeering de uitbreiding aanmoedigt van gemiddeld belangrijke nijverheids- en landbouwondernemingen, namelijk door de inrichting van een bijzonder kredietorgaanisme.

Dit organisme zou het initiatief van Europeanen zoowel als van inboorlingen aanmoedigen.

Het blijkt echter dat de inrichting van deze categorie ondernemingen zooveel mogelijk vertraagd en gehinderd werd, zoowel door de groote maatschappijen als door de Regeering.

* * *

Behalve de uitbreiding van de binnenlandsche markt door het ambachtswezen, dient zeer dringend de productie voor den uitvoer te worden verhoogd. Elke vertraging op dit gebied zou, gezien den huidige toestand, de zwaarste gevolgen hebben.

Om ons rekenschap te geven van de nuttigste producten roepen wij weer de welsprekendheid van de cijfers in.

Ziehier, in ronde cijfers, een tabel die, vanaf 1920, de voornaamste gegevens van de exploiteerende naamlooze vennootschappen samenvat :

MAATSCHAPPIJEN.	Kapitaal.	Vastgelegd..	Winst.	Verlies.	Tant. en Div.
Mijnen	1,891,000,000	2,000,000,000	2,600,000,000	4,000,000	1,734,000,000
Bouw en materiaal.	140,000,000	102,000,000	230,000,000	—	97,000,000
Fin. en banken . .	289,000,000	52,000,000	477,000,000	13,000,000	179,000,000
Handelsmaatsch . .	795,000,000	333,000,000	596,000,000	125,000,000	243,000,000
Vervoer en Ondern.	3,511,000,000	3,905,000,000	961,000,000	140,000,000	475,000,000
Vaste goederen. . .	378,000,000	142,000,000	100,000,000	8,000,000	33,000,000
Landb. en veeteelt.	919,000,000	548,000,000	156,000,000	118,000,000	69,000,000
Allerhande nijv. . .	1,213,000,000	1,250,000,000	365,000,000	133,000,000	88,000,000
TOTAAL	9,136,000,000	8,332,000,000	5,485,000,000	541,000,000	2,918,000,000

Deze tabel rangschikt de maatschappijen niet volgens hun belang maar volgens hun voorspoed. Wij zullen ongeveer deze klasseering volgen in de hoofdstukken waar hun toestand wordt onderzocht; het zijn : mijnmaatschappijen, maatschappijen voor bouwen en materiaal, financieele maatschappijen en banken, maatschappijen voor vaste goederen, landbouw- en veeteeltmaatschappijen, maatschappijen voor allerhande nijverheden, vervoermaatschappijen.

* * *

HOOFDSTUK II.

MIJNMAATSCHAPPIJEN.

Maatschappijen	Kapitaal.	Vastgelegd.	Winst.	Verlies.	Tant. en Div.
Mijnmaatsch. . .	1,891,000,000	2,000,000,000	2,600,000,000	4,000,000	1,734,000,000

Van den anderen kant toonen de volgende cijfers het belang aan voor den uitvoer van de mijnontzinning in Congo.

Percent van den uitvoer.

1931		70	ten honderd;
1932		61	—

Deze productie betreft zes nuttige stoffen, te weten :

Koper, kobalt en radium, komende uit Katanga;

Goud, in stijgende voortbrengst, komende uit het Noord-Oosten van de Kolonie (Oosterprovincie).

Diamant, komende uit het Zuiden van de Kolonie (Kasaï);

Tin, met een vlug stijgende voortbrengst, komende uit het Zuid-Oosten van de Kolonie (Maniema-Katanga).

Die cijfers wijzen op een zeer gunstigen toestand. Waaraan is die voorspoed te wijten?

De uitbreiding van ons mijnbedrijf vindt haren oorsprong in 's Konings bemoeiing, die, van 1900 tot 1906, vijf uitgebreide mijngebieden voor onze bedrijvigheid openstelde, namelijk : het Kroondomein, « L'Union Minière », « La Forminière », « Le Chemin de fer des Grands-Lacs » en « Le Chemin de fer B. C. K. ».

Van dien tijd dagteekenen de door de Kroon geldelijk gesteunde prospecties in het Kilo-Moto distrikt, de oprichting van « L'Union Minière » en « La Forminière », de afstand van onmetelijke mijngebieden aan « Le Chemin de fer des Grands-Lacs » en aan « Le Chemin de fer du B. C. K. ».

Het plan was duidelijk : kapitaal aanlokken door toekenning van ontzaglijke vergunningen over het algemeen toegestaan voor een beperkten termijn.

In weinige jaren sloeg dat plan in en leidde tot de ontginning van de kopermijnen van Katanga, tot de ontdekking en de renderende exploitatie van het aan goud zeer rijke Kilo-Moto-distrikt, alsmede van het Kasaï-distrikt, dat, aan diamant, even groote rijkdommen bezit.

Dan grijpt het Ministerie van Koloniën in, en geleidelijk wordt het plan van koning Leopold vervangen door een weifelende politiek zonder vaste lijnen.

* * *

1. — *In het Kilo-Moto distrikt.*

Na een verassende poging om de rijkste Staatsmijnen af te staan en de gereserveerde gebieden te verkavelen, — waarvan een gedeelte aan « La Minière de l'Aruwimi-Ituri » onder onverwachte voorwaarden wordt overgelaten, — komen organismen met nijverheidsdoeleinden tot stand; eerst de Regie, daarna naamlooze vennootschappen. Die organismen onttrekken feitelijk de mijn aan het rechtstreeksch toezicht van den Staat. Van dien tijd dagteekent de oprichting van een parasitaire maatschappij « La Shun », die, door het monopolie van den handel en het vervoer van de mijn verkregen, een winst maakt van ongeveer 30 miljoen. Van dien tijd dagteekenen ook de ontzaglijke schulden door de mijnen gemaakt (105 miljoen) met het oog op de uitvoering van een grootscheepsch programma van mechanische uitrusting van zeer betwistbaar nut (zie bijlagen n^{rs} 3 en 4).

* * *

2. — *In Katanga.*

Na het ontstaan van « L'Union Minière », waarover het gaat in een afzonderlijke nota (bijlage n^r 5), wordt het vrije prospecteeren eerst toegelaten,

dan verboden, en wordt daarna het prospecteeren door aangenomen groepen weer toegestaan.

Het vrije prospecteeren leidt tot de ontginning van « La Géomines » « La Sinkat », « Le Charbonnage de la Luama », en van « La Syluma ». Ten gevolge van het prospecteeren door aangenomen groepen ontstaat later « La Sorekat ».

* * *

3. — *In het mijngebied van « Le Chemin de fer des Grands-Lacs ».*

Zonder billijke compensatie, draagt de Staat het grootste gedeelte van zijn voordeelen in mijnzaken over aan financieele ondernemingen die er een beurszaak van maken.

Een gedeelte van het domein wordt voorbehouden voor het Nationaal Comité van Kivu, en neemt weinig uitbreiding; een ander gedeelte wordt voor de vrije prospectie opengesteld en geeft mooie uitslagen. Een derde gedeelte blijft geblokkeerd (zie bijlage n^r 6).

* * *

4. — *In de domeinen van « La Forminière » en van « Le Chemin de fer du B. C. K. ».*

De vrij geworden gebieden worden voor het prospecteeren door aangenomen groepen opengesteld.

In de goudhoudende gebieden van het Noord-Oosten, wordt dat prospecteeren met eenigen uitslag bekroond en geeft aanleiding tot beursspeculaties op « La Surongo » die aan toevallige omstandigheden te wijten zijn, welke « L'Interfina » ten goede komen.

In het Zuidelijk gebied daarentegen, waar diamant te vinden is, weet, in tegenstelling met den Staat, « La Société Générale » die « La Forminière » controleert, best wat zij wil. Spoedig heeft zij den spoorweg B. C. K, de voor het prospecteeren toegelaten maatschappijen en private personen gegroepeerd; hun opsporingen en exploitaties der diamantvelden, alsmede het verhandelen van de producten neemt zij in handen, zoodat zij de leiding krijgt van een diamantbedrijf, dat een ontzaglijke en bloeiende nijverheid wordt, die onder een wijs beleid, *tot geen beursspeculaties aanleiding geeft.* (Zie bijlage 7).

* * *

Hoeveel zouden die telkens gewijzigde houding en die voorkeur van de maatschappijen boven particulieren, — gebreken die eenigszins werden goedge maakt door het geïnteresseerde doch wijs optreden van « La Société Générale » — den Staat gekost hebben?

Waarschijnlijk honderden millioenen tengevolge van het verlies van de mijngronden van « Les Grands-Lacs » en van « L'Aruwimi-Ituri »; van het grootscheepsch beheer van Kilo-Moto; van het parasitisme van « La Shun » in het Kilo-Moto district en van de vertraging in de mijnexploitatie in de vrije gebieden, vertraging die te wijten is aan het gebruik van het prospecteeren door aangenomen groepen in plaats van het eenvoudig vrij prospecteeren, een stelsel dat wedijver doet ontstaan, onder voorbehoud van bepaalde financieele technische en zedelijke waarborgen.

* * *

Uitgebreide vergunningen waren bij den aanvang te wettigen; thans echter mag niemand nog worden uitgesloten; zelfs indien de uitslag door het vrije prospecteeren opgeleverd, niet steeds beantwoordt aan gewettigde verwachtingen, toch moeten zij die over voldoende financieele middelen beschikken en op zedelijk en technisch gebied op de hoogte zijn van hun taak, op denzelfden voet als de groote financieele groepeeringsen worden toegelaten om in Afrika de volle hunner bekwaamheid te leveren.

HOOFDSTUK III.

BOUWMAATSCHAPPIJEN. — GEBOUWEN EN MATERIAAL. — FINANCIEELE INRICHTINGEN EN BANKEN — MAATSCHAPPIJEN. VOOR VASTE GOEDEREN

MAATSCHAPPIJEN.	Kapitaal.	Onroerend belegd.	Winst.	Verlies.	Tantièmes en Dividenden.
Gebouwen en mat. . .	140,000,000	102,000,000	230,000,000	—	97,000,000
Fin. en Banken . . .	289,000,000	52,000,000	477,000,000	13,000,000	179,000,000
Vaste goederen . . .	378,000,000	142,000,000	100,000,000	8,000,000	33,000,000

I. De voorspoedige toestand van de — bijna allen jonge — maatschappijen die zich met de bouwnijverheid en de levering van materiaal bezig houden, is opvallend. Tot in 1932 wordt er door geen enkele verlies geboekt.

Die voorspoed valt samen met de uitbreiding van de programma's voor groote werken, die deze maatschappijen ten goede komen.

Daar dat programma werd ingekrompen, zoo is een merkbare vermindering van de bedrijvigheid dier nijverheidstakken te vreezen.

II. De banken en financieele ondernemingen, zij althans die wijs werden beheerd, beleefden aanzienlijken voorspoed, de banken daarentegen die zich met speculatie ingelaten hebben, werden soms zwaar getroffen.

Na het zuiveringsproces, zal dat gebied onzer koloniale bedrijvigheid in gezonden toestand verkeerden.

III. De maatschappijen voor vaste goederen zijn ongeveer alleen van recenten datum. Na een tijdperk van voorspoed, heeft de inmiddels ingetreden crisis de uitwijking van de blanken in de hand gewerkt, en verliezen worden thans merkbaar.

* * *

HOOFDSTUK IV.

HANDELSMAATSCHAPPIJEN.

VENNOOTSCHAPPEN.	Kapitaal.	Onroerend belegd.	Winst.	Verlies.	Tantièmes en dividend.
Commercieele . . .	795,000,000	333,000,000	596,000,000	125,000,000	243,000,000

Na een tijdperk van schitterenden voorspoed boeken de handelsmaatschappijen zware verliezen.

Vóór ongeveer tien jaar, wilde de Staat den kleinhandel verdringen ten bate van die maatschappijen. Met dat doel, schreef hij de oprichting voor van handelscentra, en legde zware verplichtingen op inzake het bouwen in duurzaam materiaal, verplichtingen die hoofdzakelijk gegrond waren op beschouwingen van handelspolitie rechtelijken aard.

Ongelukkig werden al die maatschappijen door dien maatregel gedwongen belangrijke bedragen in onroerende goederen te beleggen, zooals blijkt uit onderstaande gegevens gevonden in de balans van veertien handelsondernemingen, de eenige die nauwkeurige inlichtingen omtrent hun onroerende goederen geven :

Kapitaal fr. 400,000,000

Vastgelegd in gronden en gebouwen 110,000,000

De maatschappijen en de particulieren die geen toereikend bedrijfskapitaal bezitten, bevinden zich dan ook in een benarden toestand en verscheidene moeten liquideeren.

Tengevolge van de liquidatie dezer ondernemingen en van het opbruiken der stocks is eerlang verbetering te verwachten van een stand van zaken die zwaar geschaad werd door de vroegere decreten van het Gouvernement.

HOOFDSTUK V.

LANDBOUW EN VEEFOKKERIJ.

ONDERNEMINGEN.	Kapitaal.	Onroerend belegd.	Winst.	Verlies.	Tantièmes en dividend.
Landbouw en vee fokkerij	919,000,000	548,000,000	156,000,000	118,000,000	69,000,000

Op menig gebied is de toestand hier ernstig.

Een groot aantal, meest jonge ondernemingen werden opgericht niet voor den binnenlandschen handel, maar met het oog op de voortbrengst van producten voor den uitvoer bestemd, en met geringe verkoopwaarde: koffie robusta, katoen, cacao.

1° De katoenbedrijven houden enkel stand dank zij den Regeeringssteun, die duur komt te staan, want de Staat zorgt niet alleen voor de terugbetaling van de massale verlagingen der vervoertarieven, maar steunt bovendien financieel de Congoleesche katoenondernemingen.

De balansen van die ondernemingen, voor de twee laatste jaren, vermelden een bedrag van 19,551,043 frank voorschotten van den Staat.

Dezelfde balansen geven een bedrag van 39,043,343 frank op als schulden aan derden.

De toestand van die maatschappijen is dan ook slecht; einde 1932 hadden zij ongeveer 27,000,000 frank verlies gehad.

Ziedaar wat het aanleggen van cultures van goedkoope producten in het centrum van Congo ons kost.

2° Wat nu de koffie en de cacao betreft :

Koffie en cacao zijn — en dat is billijk — in België beschermd door een preferentieel invoerrecht. De degelijke ondernemingen die zich op die teelt toelleggen zijn dan ook leefbaar, na een zeer erge crisis. Het ware echter verkeerd het getal ervan steeds te verhoogen, want het Belgisch afzetgebied is beperkt.

Anderzijds, tengevolge van de cacaoteelt der Gold-Coast en de koffieteelt van Brazilië, is de verkoopwaarde van die producten onzeker en zal zij het steeds blijven.

3° Wat betreft het fokken van het vee, dat voor de inlandsche markt is bestemd, op dat gebied werden en zullen in de toekomst waarschijnlijk ook gunstige economische uitslagen worden bereikt op de hoogvlakten van Katanga en de Lomami.

Uit een omstandig onderzoek van al de balansen van al de ondernemingen die zich op de cultuur en op de fokkerij toelleggen, blijkt het volgende :

a) De behoorlijk opgedreven fokkerijen voor de inlandsche markt zijn vaak voorspoedig;

b) De culturen — katoen, cacao, koffie — kunnen in crisistijd enkel leven dank zij Regeeringssteun. Die steun wordt thans verleend onder vorm van gunsttarieven voor het vervoer, verlaging van invoerrechten in België of zelfs eenvoudig weg van leeningen. Al deze maatregelen beteekenen een zwaren last voor den Staat.

Ook dient afgezien van de huidige politiek die de vestiging in Congo van dergelijke ondernemingen bevordert en is het verkieslijk de bedrijvigheid van de ondernemingen en die van de inboorlingen te leiden naar beter geschikte doeleinden.

* *

DIVERSE NIJVERHEIDSTAKKEN.

ONDERNEMINGEN.	Kapitaal.	Onroerend belegd.	Winst.	Verlies.	Tantièmes en dividend.
Diverse bedrijven .	1.213.000.000	1.250.000.000	365.000.000	333.000.000	88.000.000

Bij een onderzoek naar de bedrijvigheid van die ondernemingen, aan de hand van hun balansen, blijkt het dat de meeste bloeiende maatschappijen die zijn waarvan de bijzonderste bedrijvigheid te danken is aan overeenkomsten afgesloten hetzij met den Staat, hetzij met « L'Unatra », hetzij met « L'Union Minière ».

Die maatschappijen zijn « La Chanic », « La Colectric », « La Distribution d'eau de Léopoldville », « La Sogefor », « La Sogelec », « La Sogechim ».

Buiten die ondernemingen, hebben alleen de brouwerijen en de petroleum-maatschappijen van Congo gedurende de laatste tien jaren, op economisch gebied, gunstige uitslagen behaald.

Zoowel in de groep der diverse nijverheidstakken als in die van het bouwbedrijf en den handel in materialen, zijn de overeenkomsten die zij met de Regeering hadden afgesloten een overwegende factor van hun voorspoed geweest.

HOOFDSTUK VII.

VERVOER.

MAATSCHAPPIJEN	Kapitaal.	Onroerend belegd.	Winst.	Verlies.	Tantièmes en dividend.
Vervoer	3,511,000,000	3,905,000,000	961,000,000	140,000,000	475,000,000

Dit hoofdstuk is in vier deelen verdeeld, namelijk :

I. — Spoorwegen en laden en lossen.

II. — Waterwegen.

III. — Wegvervoer.

IV. — Luchtvervoer.

I. — SPOORWEGEN.

Wij zullen niet spreken over den Kivuspoorweg, waar er bijna geen verkeer is, maar waarvan de toestand voor verbetering vatbaar is, en wij zullen enkel handelen over de maatschappijen die spoorwegen exploiteeren waar eenig vervoer is.

Die ondernemingen zijn ten getale van vijf. De interest van hun aandelen of hun obligatiën is door den Staat gewaarborgd.

Laten wij thans in onderstaande tabel het beheer van elk net nagaan :

Jaren.	Aantal kilom.	Kapitaal belegd in den spoorweg.	Kosten per kilom.	Exploitatie- kosten.	Kilometer- ton.	Kost- prijs K. T.	+ finan- cieele lasten.
I. — <i>Chemin de fer du Bas-Congo.</i>							
1932	386.5	970,149,006	2,533,353	63,012,022	—	0.38	+ 0.30
1931	399.5	—	—	86,471,295	—	0.44	+ 0.15
1930	399.5	—	—	100,749,730	—	0.51	+ 0.09
II. — <i>Chemin de fer Leokadi.</i>							
1932	1645	1,304,757,535	793,165	27,587,602	47,241,553	0.59	+ 1.60
1931	1123	—	—	29,949,777	77,375,507	0.39	+ 0.88
1930	1123	—	—	41,225,097	97,908,154	0.42	+ 0.70
III. — <i>Chemin de fer du Katanga.</i>							
1932	861	765,484,209	889,013	39,375,781	87,367,436	0.45	nul.
1931	861	—	—	73,433,550	190,026,264	0.40	nul.
1930	861	—	—	150,233,141	336,414,812	0.45	nul.
IV. — <i>Chemin de fer des Grands-Lacs.</i>							
1932	763	754,000,000	988,204	16,194,600	15,667,298	1.03	+ 0.69
1931	763	—	—	24,434,410	39,088,696	0.64	+ 0.54
1930	763	—	—	32,849,650	63,577,365	0.51	+ 0.44
V. — <i>Chemins de fer vicinaux du Congo.</i>							
1932	466	213,930,120	459,013	6,370,987	4,672,405	1.36	+ 0.58
1931	250	143,626,443	—	4,904,855	2,784,482	1.76	+ 1.09
1930	234	93,886,294	—	3,957,137	1,428,872	2.70	+ 1.42

Die tabellen kunnen worden samengevat in een enkele gemiddelde tabel voor de jaren 1930, 1931 en 1933 :

Maatschappijen.	Kosten van aanleg per kilometer-spoor in ronde cijfers.	Kostprijs per kilometer-ton.	Kostprijs per kilometer-ton financieele lasten inbegrepen.
Bas-Congo. . .	2,533,000	0.44	0.62
Léokadi . . .	793,000	0.47	1.53
Katanga . . .	889,000	0.43	0.43
Grands-Lacs . .	988,000	0.73	1.29
Vicicongo . . .	459,000	1.72	2.75

Bij het aanleggen van de « Chemin de fer du Bas-Congo » (Matadi-Léo), kwam men voor zeer moeilijke gronden te staan. De vier andere spoorwegen : Leokadi, Katanga, Grands-Lacs en Vicicongo volgen integendeel een zeer gemakkelijk tracé.

Nochtans zijn hun prijzen zeer verschillend. « Le Chemin de fer des Grands-Lacs » is merkelijk duurder dan Leokadi en Katanga-Dilolo.

En de kosten van « Les Vicinaux », ofschoon lager, bedragen in verhouding nog een zeer hoge som, want het geldt hier slecht een baan met een spoorbreedte van 0^m60 in plaats van 1^m07, hetgeen een bezuiniging van ongeveer 150,000 frank per kilometer medebrengt, alleen op den prijs der sporen ter plaatse; bij die besparing moet het merkelijk verschil van prijs voor het materieel, den onderbouw en de kunstwerken worden gevoegd.

« Les Vicinaux » zijn dus naar verhouding de duurste spoorweg.

Er dient opgemerkt dat die spoorweg werd aangelegd door « Le Sokol », een zusteronderneming van de « Vicicongo », en dat, zooals hooger werd gezegd, de balansen van « La Sokol » aanzienlijke winsten aangaven tijdens het aanleggen van den spoorweg.

Indien wij de zaak beschouwen van uit het standpunt der exploitatie, dan stellen wij dezelfde afwijkingen vast. Op gebied van exploitatie, kost de kilometer-ton tweemaal meer op « Le Chemin de fer des Grands-Lacs » dan op de « Léokadi » en zesmaal meer op « Les Vicinaux »

In zoover dat op dit laatste net, *de financieele lasten bijgerekend, de kilometer-ton duurder schijnt te kosten dan het vervoer van dezelfde ton per auto-wrachtwagen over de vroegere wegen gelegen langs die spoorbaan.*

Laten wij thans de zaak beschouwen van uit het oogpunt van de door den Staat gewaarborgde interessen :

Voor de twee spoorwegen (Matadi-Léo en Katanga) zijn de lasten die op den Staat drukken slechts uitzondering;

Voor den eene (Léokadi) kunnen zij verminderen tengevolge van de verhooging van de koper-voortbrengst van Katanga;

Voor de twee andere (« Grands-Lacs en « Vicinaux ») zullen die lasten zwaar blijven wegen op de begroting van Koloniën.

En daar het vervoer langs den buurtspoorweg duurder kost dan langs de in de nabijheid bestaande wegen, zoo heeft de Regeering in dit geval zeer zware lasten op zich genomen door het aanleggen van een spoorweg waarvan het nut niet meer al te zeker lijkt.

Ten slotte een opmerking die het vraagstuk belicht. De kostprijs van de K. T. benadert het meest der industrieelen prijs op die drie spoorwegnetten die dezelfde financiële groep leidt.

* * *

Manucongo (kapitaal 15,100,000 frank).

Deze Maatschappij werd opgericht om de laad- en losrechten waarvan de « Chemin de fer du Bas-Congo » afstand heeft gedaan te exploiteeren.

De dienst is er prachtig geregeld, maar de lasten zijn er zeer zwaar, en de Staat zou moeten ingrijpen om ze te verminderen.

Ziehier de cijfers :

Jaren.	Tonnemaat bij afvaren.	Tonnemaat bij opvaren.	Totale tonnenmaat.	Uitgaven.	Ontvangsten.
1932. . .	150,992	129,218	280,210	13,046,472	15,304,327
1931. . .	152,125	210,128	362,253	15,967,245	18,626,856
1930. . .	166,166	299,675	465,841	19,841,424	23,309,633

Op grond van die gegevens kunnen wij de volgende tabel opmaken :

Jaren.	Uitgaven per ton.	Ontvangsten per ton.
1932 . . .	46.56	54.62
1931 . . .	44.08	51.42
1930 . . .	42.68	50.04

Wij zijn gerechtigd met verwondering er op te wijzen dat in een land waar de arbeid per man en per dag 5 frank wordt betaald, het vrachten van een ton op een behoorlijk toegeruste havenkade, ongeveer 55 frank bedroeg.

II. — WATERWEGEN.

Buiten « Le Chemin de fer des Grands-Lacs », houdt slechts een enkele onderneming zich bezig met het vervoer te water, namelijk « L'Unatra », een quasi-officieel organisme dat door den Staat wordt gecontroleerd en onder welks gebied de Staat zijn vloot heeft samen getrokken.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bedrijvigheid van die maatschappij :

Jaren.	Totale uitgaven.	Ton-Kilometer.	Kostprijs per ton-kilom.
1932. . .	29,571,110	128,699,915	0.23
1931. . .	42,745,305	146,289,035	0.29
1930. . .	59,030,336	169,468,173	0.34

De vermindering van het vervoer in kilometer-ton had automatisch moeten samengaan met een verhooging van den prijs per kilometer-ton. Welnu, juist het tegenovergestelde doet zich voor. Er waren dus nuttelooze of weinig nuttige uitgaven geremd door de crisis.

Het minimum-bedrag van die nuttelooze of weinig nuttige uitgaven is tamelijk gemakkelijk vast te stellen.

In ronde cijfers komt het, voor het jaar 1930, overeen met het verschil — van ongeveer fr. 0-10 — tusschen den prijs per kilometer-ton in dit jaar en den prijs per kilometer-ton in het jaar 1933, vermenigvuldigd door het aantal kilometer-ton in 1930, hetzij :

$$169,478,173 \times \text{fr. } 0-10, \text{ of } 16,946,817 \text{ frank.}$$

Door dezelfde berekening verkrijgen wij voor 1931 :

$$146,289,035 \times \text{fr. } 0-05, \text{ of } 7,314,452 \text{ frank.}$$

Het totaal verlies blijkt dus, in 1930 en in 1931, 20 tot 25,000,000 frank te bedragen.

Ook op dit gebied had, naar onze meening, de Staat te gepasten tijde met nuttig gevolg kunnen ingrijpen.

* * *

III. — WEGVERVOER.

Er zijn slechts drie maatschappijen die langs den weg vervoeren :

De « Itac » die zal gelijkwideerd worden;

De « Transkat », te jong om de maat van haar waarde te geven;

Een enkele maatschappij, de « Vicicongo » had een afdeeling voor auto-vervoer overgenomen van den Staat, waar zij « Mako » heette.

Ziehier gegevens uit de balans :

Jaar.	Totale uitgave.	Kilometer-ton.	Prijs per kilometer-ton.
1932	14,075,082	3,161,446	4.44
1931	15,389,196	2,912,414	5.28
1930	13,979,661	2,917,799	4.79

De kosten per kilometer-ton van de maatschappij Vicicongo zijn overdreven; de aannemers van net autovervoer Thoua en Burnelle te Stanleyville hadden snel fortuin verworven door 3 frank per kilometer-ton te vragen.

De « Mako » heeft de firma Tnoua en Buinelle afgekocht, en de Staat, die weigerde aan de firma Pinet uit Buta ontlastingen zooals deze aan de Mako terug te betalen wat normaal en rechtvaardig zou geweest zijn, heeft die onderneming tenonder gebracht ten voordeele van de Vicicongo-Mako.

Na de crisis zou de Vicicongo dus kunnen voortwerken zonder mededinging en een geheel land drukken met te hooge vervoerprijzen.

Dit is, wat betreft het autovervoer, de balans van de maatregelen der Regeering en der gesubsidieerde maatschappijen.

IV. — LUCHTVERVOER.

Daar de balansen van de Sabena hun diensten van Afrika en Europa niet scheiden, was het ons niet mogelijk deze kwestie te bestudeeren zooals wij het gewenscht hadden.

* * *

TARIEVEN.

Laat ons nu de kwestie van de tarieven onderzoeken.

Of het per spoor, te water of langs den weg is, verschillen de tarieven niet volgens den kostprijs van de vervoerde kilometer-ton, doch volgens de schommelende waarde van de vervoerde producten.

Daaruit volgt een groote verwarring, een volledige onzekerheid voor den handelaar-uitvoerder en een verspilling die op het land weegt in de vette jaren met groote ontvangsten.

De Staat zou dienen te waken over de vereenvoudiging en de onveranderlijkheid van de basistarieven.

In Congo is er :

1° Een tonnemaat van arme producten : kopal, dwergpalmen, palmolie, waarvoor het centrum nabij Coquilhatville moet liggen;

2° Een tonnemaat van minder arme producten : koftie, katoen, waarvoor het centrum onderscheidenlijk nabij Stanleyville en Buta moet liggen;

3° Rijkere producten : tin, met centrum nabij Kindu;

4° Het koper van Katanga;

5° Een zeer belangrijk inlandsch vervoer van levensmiddelen.

Naar gelang den afstand van deze centra, de gebruikte vervoermiddelen en de gemiddelde waarde van de vervoerde producten, zou de Staat een onveranderlijk tarief in weinig reeksen moeten vaststellen.

Ten einde de regelen voor zijn tusschenkomst ten voordeele van de vervoerders eenvormig te maken tracht de Staat de massieve ontlastingen uit te breiden tot al wie zich onderwerpt aan de controle- en andere maatregelen opgelegd aan de Unatra. Dit is reeds een rechtvaardiger maatregel, doch wij blijven gelooven dat de Staat beter uitvoerpremies zou betalen, wat eenvoudiger en zekerder zou zijn.

Deze uitvoerpremie zou worden gestijfd door een kas gestijfd door de uitvoerrechten uit de gunstige jaren.

Op deze wijze zouden de vervoermaatschappijen niet meer ontredder worden door de crisissen, en de inlandsche markten en vooral het economische leven der inheemsche groepeeringsen zouden niet meer zwaar getroffen zijn door de daling van de prijzen der producten, daling die de inboorlingen niet kunnen begripen en die hun ontmoedigt bij het werk.

Deze hervorming, die, naar wij meenen, gelukkige gevolgen zou hebben, diende bestudeerd te worden.

* * *

HOOFDSTUK VIII.

INVLOED VAN DE GROOTE FINANCIËELE GROEPEERINGEN.

Het aantal Congoleesche maatschappijen in 1932 bedroeg nagenoeg 200 en hun kapitaal (aandeelen en obligaties) bedroeg op dezen datum 9 milliarden 136 miljoen frank in ronde cijfers.

Gaat men de oprichtingsakten, balansen, raden en besturen van deze maatschappijen na, dan stelt men vast dat vier groote groepen een en zeventig maatschappijen met een totaal van 6 milliarden 129 miljoen frank kapitaal controleeren, leiden of beheeren.

Bovendien hebben dezelfde groepeerings belangrijke invloeden in de vele andere maatschappijen waarvan het kapitaal nagenoeg één milliard moet bedragen.

Ziehier de indeeling van het aantal maatschappijen en van de door deze groepen geleide, gecontroleerde of beheerde kapitalen :

GROEPEN.	Aantal Maatschappijen	Kapitalen.
1. Société Générale	41	4,852,000,000
2. Groep Empain	5	448,000,000
3. Groep Cominière	9	437,000,000
4. Banque de Bruxelles	16	392,000,000
Totaal	71	6,129,000,000

Met hun gedeeltelijke invloeden — een milliard ongeveer — kan men zeggen dat deze vier groepen grosso modo 75 t. h. van het kapitaal der koloniale maatschappijen controleeren, leiden of beheeren, en de « Société Générale », voor zich alleen, controleert, leidt of beheert rechtstreeks meer dan 50 t. h. van dit kapitaal.

Laten wij thans omstandig per groep de uitslagen onderzoeken van een dergelijke concentratie.

* * *

I. — GROEP VAN DE « SOCIÉTÉ GÉNÉRALE ».

Deze groep bestuurt, beheert en controleert met het toezicht van den Staat in het Departement « Vervoer » drie spoorwegen, en zonder dit toezicht, drie maatschappijen van verschillende aard.

Bovendien, controleert en beheert zij :

Twee banken waarvan een van uitgifte;

Een maatschappij voor onroerende goederen;

Twaalf maatschappijen van mijnbedrijf;

Zes maatschappijen van veeteelt en plantages;

Drie ondernemings-maatschappijen;

Elf nijverheidsmaatschappijen van verschillenden aard.

Deze een en veertig maatschappijen hebben een totaal kapitaal (aandeelen en obligaties) van 4,800,000,000 frank, in ronde cijfers, en hebben, in

twaalf jaar, 2,138,000,000 frank dividenden uitgekeerd en daarbij op de aflossingen en reserves 1,736 miljoen frank gestort.

Door deze maatschappijen controleert de groep van de « Société Générale » geheel de voortbrengst van koper, diamant, radium, cement en een gedeelte van die van het goud van Congo.

Buiten de drie voornaamste spoorwegen van de Kolonie, heeft zij de machtigste elektrische netten in handen.

Bovendien, zonder er de meesterschap over te hebben, heeft de groep een grooten invloed in *zeven* maatschappijen en deelneming en vertegenwoordigingen in *viijftien* andere.

Ziehier de uitslagen, voor de gecontroleerde of alleen geleide maatschappijen, van deze bedrijvigheid sedert 1920 in duizenden frank :

Vennootschappen.	Kapitaal.	Beleggingen.	Winsten.	Verlies.	Aflossingen.	Reserves	Dividenden.
Vervoer en Aannem.	2,698,063	2,824,263	573,695	18,792	30,048	42,402	312,748
Verschillende bedr. .	411,500	549,203	114,051	20,137	76,917	11,282	49,254
Bouwnijverheid en Materialen . . .	49,250	60,446	151,953	—	54,642	39,609	64,226
Mijnbedrijf . . .	1,143,111	1,584,266	2,489,138	—	680,839	308,701	1,459,145
Handelsvennootsch..	285,200	266,528	428,492	5,727	72,424	198,930	186,950
Landbouw en Veet. .	143,400	91,535	53,228	7,277	58,759	37,332	18,087
Vaste goederen . .	25,000	3,500	2,642	—	5,879	32	—
Financieele en bank- instellingen . . .	45,000	13,250	338,015	—	64,860	53,300	47,615
TOTALEN . . .	4,800,524	5,392,991	4,151,214	51,933	1,044,368	691,588	2,138,025

In deze tabel en in die welke gediend hebben om ze op te maken, stelt men vast dat buiten het Departement van landbouw en van veeteelt, behalve zeldzame uitzonderingen, *al deze maatschappijen bloeien en mooie dividenden toekennen*, en dat meestal hun welstand niet op speculatie berust, doch op wijs nijverheidsbeheer : een geheel departement — nl. het diamant — is zelfs aan de Beurs ontsnapt.

Bij vergelijking met de uitslagen der andere maatschappijen, kan men zeggen dat, zonder de groep van de Société Générale, economisch Congo om zoo te zeggen niet zou bestaan.

Indien de aandeelhouders van de groep van de Société Générale niet te klagen hebben over haar beheer, onderzoeken wij thans of hetzelfde zich voordoet voor den Staat die betrokken is in de mijnfilialen of borg staat voor de spoorwegmaatschappijen..

Wanneer men de gecijferde besluiten der vorige hoofdstukken nagaat (mijnen en vervoer), dan stelt men vast dat geen enkele ondergeschikte maatschappij tot zich een buitensporig aandeel in de winsten der hoofdvennootschappen, waarin de Staat belangen had, heeft getrokken en dat twee der groote spoorwegnetten deze zijn waar de uitgaven voor installatie en exploitatie veruit de laagste zijn.

Men moet, ijele woorden versmadend, de vraagstukken objectief beschouwen. De cijfers spreken en het blijkt wel dat de groep van de Société Générale van haar ontzaglijke macht geen misbruik heeft gemaakt maar dat zij, volgens een

wijze en wel afgebakende gedragslijn, een wel opgevat plan voor talrijke jaren heeft gevolgd.

Niet de speculatieve winst schijnt door deze groep nagestreefd te zijn geworden, maar wel en vooral de industriele uitslag.

Het blijft niettemin waar dat, naast deze prachtige uitslagen, die even nuttig zijn voor de Kolonie als voor de aandeelhouders dezer vennootschappen, een dergelijke macht, geconcentreerd in een enkele groep, op zichzelf een gevaar is; immers de methoden en de leidende personen van deze groep kunnen veranderen.

En zoo men zonder voorbehoud moet in bewondering staan voor de volbrachte economische taak, is een wijze waakzaamheid voor de Regeering in de toekomst geboden.

*
* * *

II. — GROEP EMPAIN.

De groep Empain houdt vooral toezicht op den spoorweg der Groote Meren en zijne beide filialen.

Daarbij moeten worden gevoegd twee kleine vennootschappen, in Kivoe en Ruanda-Urundi, zegge samen een kapitaal van 447,874,000 frank (aandeelen en obligaties).

Deze groep heeft bovendien invloed in een mijnvennootschap met een kapitaal van 15,000,000 frank en winstaandeelen in vijf andere vennootschappen gevestigd in het Zuid-Oosten der Kolonie.

Onderstaande tabel, in duizenden franken, geeft den algemeenen toestand aan van de zaken door deze groep bestuurd sedert 1920 :

Vennootschappen.	Kapitaal.	Beleggingen.	Winsten.	Verlies.	Aflossingen.	Reserves	Dividenden.
Vervoer	374,874	370,234	68,679	96,946	186,772 (reserves inbegrepen).		105,044 (betaald door Kolonie).
Landb. en Veeteelt .	13,000	3,779	—	2,364	295	5	—
Financieele	40,000	2,799	41,105	—	413	141,297	35,746
Mijnbouw	20,000	34,244	47,572	—	31,588	12,199	2,984
TOTALEN	447,874	411,056	157,356	99,310	219,068	153,501	143,774

Deze toestand is schitterend, in ronde cijfers 448,000,000 kapitaal, 157 miljoen winst, 153 miljoen reserves en 143 miljoen dividend.

Nu het standpunt van den Staat :

In de balans van de « Compagnie du Chemin de fer des Grands-Lacs » stelt men vast dat de reserves, in ronde cijfers, einde 1932, bedroegen 74 miljoen voor een kapitaal van 375 miljoen, terwijl de Kolonie 105 miljoen waarborg heeft gestort. Het lijkt wel dat men de stortingen der Kolonie had kunnen verminderen met af te schrijven en minder in de reserve te storten.

Wij meenen te weten dat de Regeering onlangs bij bedoelde vennootschap heeft aangedrongen in den zin van de aanmerkingen van de Commissie. Op dit punt is er dus volledige overeenstemming tusschen de Regeering en de Commissie, die daarvan met voldoening akte neemt.

Bovendien hebben wij gezien dat in het mijngebied van den Spoorweg, dat moest opwegen tegen de offers van den Staat, de op kosten van den spoorweg ontdekte mijnen werden afgestaan, zonder hun juiste tegenwaarde, aan een organisme van de « Minière des Grands-Lacs, » waarin de Staat geen rechtstreeksch belang heeft.

Buitendien heeft een tweede vennootschap, de « Auxiliaire », meer dan de helft ingepalmd van de mijnwinst door hare inschrijving in de « Minière » en aldus aanzienlijke winst gemaakt.

Ten slotte leeft de « Auxiliaire » ruim van de uitgifte van door den Staat gewaarborgde obligaties.

De bedrijvigheid dezer groep en *hare winst zijn dus grootendeels te wijten aan de retributies van den Staat*, retributies die hadden moeten ophouden zoo de Spoorweg niet een deel van zijn miyndomein had verloren en op meer zuinige wijze was beheerd geworden.

Want de cijfers van het hoofdstuk « Vervoer » bewijzen dat zoo de groep zich verrijkt in de filialen, het beheer van den spoorweg, waarvan de intresten zijn gewaarborgd, kostelijk is.

Wij mogen overigens niet vergeten dat zoo de Spoorweg schulden maakt, elke uitgifte van obligaties opbrengt aan de tweede vennootschap de « Auxiliaire des Grands-Lacs ».

Dergelijk stelsel is logisch niet te verdedigen.

* * *

III. — GROEP COMINIÈRE.

Deze groep is sedert twintig jaar in Congo gevestigd en oefent toezicht uit op negen vennootschappen waarvan :

- Drie handelsvennootschappen;
- Twee industriele vennootschappen;
- Een plantage-vennootschap;
- Een vennootschap voor vaste goederen;
- Een ondernemingsvennootschap.
- Een vervoermaatschappij.

Samen met de voorschotten van den Staat voor den Spoorweg, vier honderd zeven en dertig millioen kapitaal.

Bovendien heeft zij een overwegenden invloed in drie vennootschappen die een kapitaal vertegenwoordigen van 113,750,000 frank en talrijke winst-aandeelen.

Het volledig resultaat sedert 1920 van de negen vennootschappen onder

toezicht van deze groep, is aangegeven in de onderstaande tabel in duizenden franken :

Vennootschappen.	Kapitaal.	Beleggin- gen.	Winsten.	Verlies.	Aflossin- gen.	Reserves.	Divi- denden.
Verschillende bedr.	34,000	29,275	16,012	14,322	16,981	19,998	7,540
Handelsv. . . .	160,500	29,828	44,419	12,060	38,374	47,160	12,899
Landb. en Veet..	4,500	4,761	—	195	102	—	—
Vaste goederen .	22,000	24,376	4,635	—	2,608	108	1,451
Vervoer en Ond..	201,465	213,931	6,397	—	14,634	59	5,757
Gebouwen en Ma- teriaal	15,000	65	17,771	—	5,977	370	6,525
TOTALEN	437,465	302,236	89,234	26,577	78,676	67,695	34,172

Uit een omstandig onderzoek blijkt dat, buiten de Vennootschap voor vaste goederen, de eenige vennootschappen die geen verlies leden teren op contracten met den Staat.

Het zijn de : Colectric, de Buurtspoorwegen van Congo, de Sokol.

Deze laatste vennootschap, een vennootschap voor ondernemingen en bouwwerken, legt den spoorweg van de « Société des Vicinaux » aan, die een zuster-vennootschap is met gewaarborgde rente.

Onder het hoofdstuk « Vervoer » hebben wij gezien dat de aanleg van deze lijn duur heeft gekost; vandaar een ontzaglijke belegging en bovendien loopen de belegde kapitalen gevaar nooit afgelost te worden door het vervoer van dezen spoorweg, dat weinig belangrijk schijnt te zijn.

Aan den anderen kant worden de zeer hoge exploitatiekosten verlicht door de vervoerlasten der bediende districten. Ook is het alleen de aanlegmaatschappij die zich bij deze verrichting verrijkt.

En deze, met zich te bevoorraden bij de handelsfiliale van de groep « Comuele » steunt ze in een lastig tijdperk.

De bedrijvigheid van deze groep in de buurtspoorwegen schijnt dus maar weinig nuttige uitslagen te hebben opgeleverd voor den Staat.

* * *

IV. — GROEP VAN DE « BANQUE DE BRUXELLES ».

Deze groep controleert :

- Één maatschappij van vervoer per auto;
- Twee vennootschappen voor vaste goederen;
- Drie maatschappijen van verschillende bedrijven;
- Één handelsvennootschap;
- Één mijnvennootschap;
- Drie bankmaatschappijen.
- Drie maatschappijen voor landbouw en veeteelt;

Twee maatschappijen voor bouwnijverheid en voor de materialen.

Bovendien heeft deze groep een aanzienlijken invloed in zeven vennootschappen met een kapitaal van 227 millioen frank en aandeelen in tien andere.

Vennootschappen.	Kapitaal.	Beleggingen.	Winst.	Verlies.	Aflossingen.	Reserves.	Dividenden
Vervoer en aanne- mingen . . .	20,000	16,042	—	12,771	—	33	—
Vaste goederen .	75,000	1,400	37,526	—	10,895	6,961	10,790
Verschillende nij- verheden . . .	37,500	49,486	30,541	16,588	22,466	14,051	8,633
Handelsvennoots.	50,000	6,917	21,364	15,898	32,307	849	2,125
Mijnbedrijven .	2,500	2,351	1,662	—	—	53	—
Financ. en Banken	161,000	32,801	83,316	5,346	34,695	2,688	38,740
Landb. en Veet. .	30,000	16,890	—	23,810	2,220	—	—
Bouwnijverheid en materialen .	16,000	17,191	13,358	—	6,897	2,196	4,500
TOTALEN .	392,000	143,078	187,767	74,413	109,480	26,830	64,788

Uit het algemeen onderzoek van deze tabel blijkt dat er schommelende economische uitslagen werden bereikt : 392 millioen kapitaal, 188 millioen winsten, 74 millioen verlies, 65 millioen dividenden ; het schijnt dat de « Banque de Bruxelles », die te laat is gekomen in de Kolonie, niet heeft kunnen deelnemen aan de mooie zaken van het begin en, bij gemis van tijd, niet den onontbeerlijken ervaren staf heeft kunnen aanstellen.

Samenvatting en besluiten.

Samengevat kan men dus zeggen van de vier groote groepen :

1° Dat de belangrijkste onder hen, die van de « Société Générale », zeer mooie globale economische uitslagen heeft bekomen en doorgaans van haar macht geen misbruik heeft gemaakt om de belangen van den Staat of die der aandeelhouders te schaden ;

2° Dat voor de groep « Empain », zoo de aandeelhouders voordeel hebben gehaald uit het beleid van deze groep, de Staat van zijn kant geenerlei voordeel heeft overgehouden van zijn concessies aan deze groep, noch door een billijk aandeel in deze winsten noch zelfs door een economisch beheer van het spoorwegnet ;

3° Dat voor de groep van de « Cominière », de eenige vennootschappen (op één uitzondering na) die belangwekkende uitslagen hebben opgeleverd, leven van overeenkomsten gesloten met den Staat ; de overige loopen gevaar niet te worden gedelgd door een voldoende verkeer op een kostelijke lijn van installatie en exploitatie ;

4° Dat, ten slotte, de vierde groep, die van de « Banque de Bruxelles », weinig voordeel heeft getrokken uit het nijverheidsgebied van Congo.

Ook hebben de door haar beschermde maatschappijen veranderlijke uitslagen opgeleverd, daar zij geen deel hebben gehad in het manna der gewaarborgde interessen, zonder opgelegde terugvordering.

Uit deze cijfers en deze uitslagen blijkt zonder eenigen twijfel met welke omzichtigheid de Staat concessies en vooral waarborgen van interest zonder terugvordering moet verleen.

Met voldoening legt de Commissie nadruk op de in dezen laatsten tijd op dit gebied ingetreden verbetering.

Deze omzichtigheid werd ongelukkig in het verleden niet steeds in acht genomen.

* * *

ZESDE DEEL.

Algemeen besluit.

De crisis in de Congoleesche financiën is niet in hoofdzaak te wijten aan de inzinking van marktprijzen der producten, namelijk aan de wereldcrisis, maar zij heeft een viervoudigen oorsprong die deze wereldcrisis is voorafgegaan en daarmee slechts van verre verband houdt.

* * *

1° De eerste van dezen viervoudigen oorsprong is de volgende :

Wij hebben gezien dat de leefwijze van de Kolonie werd geregeld niet volgens haar normale middelen maar volgens abnormale ontvangsten voortkomende van de tijdelijke uitvoering van een ruim uitrustingsprogramma en uit den buitengewonen toevoer van kapitalen uit Europa.

Ook is het het stopzetten dezer werken en de terugtrekking dezer kapitalen — die trouwens door een gulzig fiscaal bestuur al te zeer werden uitgezogen — die veel meer dan de inzinking der marktprijzen van de producten, de vermindering der ontvangsten van de Kolonie hebben veroorzaakt.

De wereldcrisis heeft dus dien toestand niet in het leven geroepen; zij heeft hem enkel verergerd.

Die vergissing begaan bij de inrichting eener levenswijze, die de normale mogelijkheden te boven ging, heeft het land *meer dan een half milliard* gekost.

* * *

2° De tweede oorzaak is te wijten aan het feit dat de uitvoering van het uitgebreide programma van toerusting merklijk verder reikte dan op dat oogenblik noodig en zelfs noodzakelijk was.

Inderdaad, wij hebben kunnen vaststellen :

a) Dat een aanzienlijk gedeelte der kredieten werd besteed niet aan den aankoop van een behoorlijke toerusting, maar aan weeldeuitgaven of aan andere uitgaven bestemd voor het aanschaffen van een overbodig comfort;

b) Dat een belangrijk gedeelte van de kredieten in beslag werd genomen door het aanleggen van havens en spoorwegen, waarvan de onbeduidende bedrijvigheid er op wijst dat zij, op zijn minst genomen, voorbarig werden aangelegd;

c) Dat er ten slotte meermaals op groote schaal bedrog bij de uitvoering werd gepleegd.

Ook op dat gebied is het zichtbaar verlies zeer aanzienlijk.

* * *

3° De derde oorzaak ligt aan het toepassen van het betreurenswaardig stelsel van het waarborgen van niet terugvorderbare intresten van sommige kapitalen in de Kolonie belegd (spoorwegen, enz.).

De leiders van sommige op die basis gevestigde ondernemingen, die wisten dat die ondernemingen een chronisch tekort zouden boeken, hebben geen enkele moeite gedaan om dien toestand te verhelpen die hun, om reden van den Staatswaarborg, niets kostte.

Wat meer is, wij hebben gezien dat die bedrijfsleiders, naast ondernemingen gesteund door den Staatswaarborg, andere fillialen hadden opgericht waar de Staat geen aandeel in had. En door die filialen werd en wordt thans nog hetzij een merkelyk gedeelte van de gewaarborgde kapitalen, hetzij een aanzienlijk gedeelte van de ontvangsten die het bedrag van den waarborg van den Staat zouden verminderd hebben, te hunnen behoeve afgeleid.

* * *

4° De vierde oorzaak van het tekort is te vinden in de betrekkelijke improductiviteit van de Kolonie.

Die betrekkelijke improductiviteit vindt hare oorzaak :

a) in de voorbarige reglementeering van de zoogenaamde bescherming der werkkrachten die, in bijna gansch de Kolonie, de vrije economische mededinging heeft stopgezet ten behoeve van reeds bestaande ondernemingen, aan dewelke de administratie zodoende een feitelyk monopolie heeft toegekend;

b) in de wijzigingen in de reglementeering van de mijnvoorschriften, waarop wij reeds gewezen hebben, en, zelfs in crisistijd, in het tijdelijk of bestendig verbod vrij te prospecteeren in de rijke mijngebieden, die werden voorbehouden aan financieele combinaties, waarin trouwens de Staat over het algemeen benadeeld werd;

c) in het vastleggen van ontzaglijke bedragen, geboden door reglementen van nijverheidshygiëne, die wij, te oordeelen naar hun uitslagen, zooals wij reeds deden opmerken, tot nader bericht, als onvoldoende ingestudeerd of als te zeer veralgemeend blijven beschouwen;

d) In die rampzalige formule « Afrika aan de Afrikanen ». Congo behoort aan België en die beruchte hefboomen van het gezag moeten in hoofdzaak berusten niet in handen van degenen die voor taak en zending hebben het geld uit te geven maar wel in handen van hen wier verantwoordelijkheid en plicht het is de inkomsten te vinden en te leveren; dit alles dient te geschieden onder het nauwlettend en werkelijk toezicht van de Wetgevende Kamers en van het Rekenhof.

Hierbij dient opgemerkt dat de Staat, na zich een tijd al te vrijgevig te hebben betoond, al te spaarzaam is gaan optreden en zodoende mistevredenheid heeft verwekt onder zijn blank personeel en dat de Staat door talrijke oppensioenstellingen in de hoogste rangen, een spijtige toepassing heeft ingevoerd van de selectie in de onderste rangen (dossier VII).

* * *

Ten gevolge van die opeenvolgende vergissingen, is de Kolonie meer dan zes milliard verschuldigd, (hetzij 500,000 frank ongeveer per volwassen blanken inwoner) en een gedeelte van het bedrag werd voorbarig uitgegeven.

De financieele lasten uit hoofde van die schulden zijn oorzaak van een chronisch tekort; en de blanke bevolking alsmede de koloniale ondernemingen

gaan onder de belastingen gebukt, en ondertusschen beginnen de Belgische spaarders — zeer ten onrechte — te twifelen aan de onbetwistbare waarde van het grootsche werk, door den arbeid van twee geslachten in de Kolonie verwezenlijkt.

En nu komt het Koloniaal bestuur, zooals de krekel, zijn nood klagen bij de Belgische mier, zijn buur voor zoover natuurlijk deze zelf niet den toestand van den krekel nadert.

Onderzoeken wij, na den somberen kant van den toestand, ook de bevredigende punten :

1° Niettegenstaande de crisis en de diepe stoornis welke de crisis in de Kolonie heeft verwekt, blijft de inboorling onderdanig en gedwee, en zijn arbeidslust neemt onbetwistbaar toe. Het gemak werkkrachten te vinden en het toenemen van het aantal verbintenissen die de arbeiders uit eigen beweging komen afsluiten, wijzen dit uit.

2° Het grootste gedeelte van de sommen besteed aan de uitrusting van de Kolonie, is niet verloren; op het net van « Le Chemin de fer du Bas-Congo » die verbreed en gewijzigd werd, is belemmering van verkeer uitgesloten; de spoorbaan Port-Franqui-Katanga, die zeer snel en goedkoop werd aangelegd, laat toe het koper van Katanga uit te voeren langs een Nationale spoorbaan; de uitrusting van de haven van Kinshasa en Matadi is verbeterd; ten slotte nam het weggennet merkelijke uitbreiding;

3° Ondanks de crisis houden de koffieplanters stand en voeren meer en meer uit. In Maniéma werden aanzienlijke mijnlagen ontdekt, en de goudproductie neemt toe.

4° Ten slotte, hebben talrijke nijverheids- en handelsondernemingen het hoofd kunnen bieden aan de moeilijkheden en zetten hun bedrijvigheid voort; vóór alles moeten zij in plaats van te kibbelen over het verleden, er naar streven, zich aan te passen aan de nieuwe huidige tijdsomstandigheden.

Tenslotte, al is het gebouw gebarsten, toch blijven de grondvesten stevig en de herstellingen zullen niet al te duur kosten.

* * *

Maar indien de inboorlingen gedwee zijn gebleven, dan is die toestand te danken aan de toewijding van de al te vaak gesarde territoriale ambtenaren en aan den opofferingsgeest de missionnarissen en de geneesheeren *in de brousse* zonder winstbejag van.

En indien de economische grondslag nog stevig is, is zulks te danken aan de ondernemingen van particuliere belangen en aan den samenhang in de leiding van « La Société Générale ». De Staat komt daar, helaas, voor weinig tusschen.

* * *

Om den toestand te verbeteren, dienen wij dus na te gaan om welke redenen de Staat in gebreke is gebleven.

Eerst en vooral, de schuld ligt niet bij personen. De hogere ambtenaren van de Kolonie en van het Moederland zijn ongeveer altijd bekwame mannen, die, ten minste zooveel als in de andere besturen, hun taak ter harte nemen. Maar het huidige stelsel heeft hun niet toegelaten de maat hunner krachten te geven, en heeft de gevoelens van toewijding en van latent initiatief niet aangemoedigd.

In elke behoorlijk geleide duurzame onderneming zijn er beginselen, waarvan niet zonder risico mag worden afgeweken. Die beginselen zijn de volgende :

1° De stelselmatige studie moet de uitvoering vooraf gaan ;

2° De uitvoering moet geschieden, volgens een vooraf bepaald plan, in de richting van een omlijnd doel.

3° De uitvoering van het plan moet gecontroleerd worden *en de controle-diensten moeten onafhankelijk zijn.*

Welnu, indien wij, aan de hand van die beginselen, den toestand van Congo onderzoeken, dan zijn wij verplicht het volgende vast te stellen :

1° Het tijdperk der stelselmatige studies werd er vaak vervangen door algemeene theorieën, en door vooropgezette beginselen, die soms aanlokkelijk en edel leken maar vaker niet te verwezenlijken waren.

Ziehier eenige reeds aangehaalde voorbeelden :

Veralgemeening van het gebruik van de spoorwegen en van havens toegerust voor landen die over geen voldoende voortbrengst beschikten om dat verkeer te voeden.

Het aanleggen van teelten die, op economisch gebied, slechts zelden renderend waren.

Een pietluttige reglementeering van de hygiëne, in navolging van de Europeesche hygiëne, hetgeen leidde tot ontzaglijke uitgaven zonder blijkbaar, tastbare verbeteringen.

2° De uitvoering werd niet methodisch doorgedreven, en het beoogde doel schommelde of werd gewijzigd.

Een typisch voorbeeld :

Het mijnbedrijf werd nu eens stopgezet, dan weer aangemoedigd, terwijl het, in voorbehouden gebieden, met opzet werd stilgelegd.

Het kon trouwens niet anders of de leiding moest onzeker zijn met elf Ministers en even zooveel ministerieele kabinetten, en vier Gouverneurs generaal, die sedert den oorlog elkander aan de leiding van de koloniale zaken opvolgden.

De hoogere verantwoordelijkheid werd dan ook al te vaak vervangen door een eerder theoretische dan werkelijke verantwoordelijkheid, terwijl de hefbomen van de leiding berustten in handen van een groep oppermachtige ambtenaren, die al even veranderlijk was als de tijdelijke ministers.

In talrijke maatschappijen — zes en zestig, om het juiste getal op te geven — wordt een bijzonder daarvoor bezoldigd vertegenwoordiger van het Staatsbestuur door den Staat afgevaardigd.

De Commissie heeft, in haar verslag van verleden jaar, uitvoerig hare meening te kennen gegeven over die wijze van beheeren ; een herhaling acht zij onnoodig ; doch zij stelt vast dat, op economisch gebied, het ingrijpen van de Regeeringsafgevaardigden het koloniaal bestuur gaandeweg herschapen heeft in een reusachtige « Holding ».

3° Wat het toezicht van hoogerhand betreft, dit heeft zich niet doen gelden.

In België bestaat een tweevoudig toezicht, dat zich kan doen gelden op de uitvoerende macht, namelijk het toezicht uitgeoefend door het Rekenhof in zake nazicht der uitgaven, en door het Parlement voor de algemeene leiding en voor de begrooting.

Welnu, het toezicht van het Rekenhof, dat op afstand wordt uitgeoefend, is noodgedwongen laattijdig, en het toezicht van het Parlement werd altijd ontdoken. Inderdaad, terwijl het Parlement, dat de openbare opinie in België vertegenwoordigt, onverwijld door deze laatste op de hoogte kan worden gesteld van misbruiken in België voorgekomen, is de toestand voor Congo heel anders. Want in onze Kolonie, hoofdzakelijk bevolkt door ambtenaren en bedienden, bestaat de openbare opinie eigenlijk niet, en kan zij niet te gepasten tijde het Parlement op de hoogte brengen.

De twee hoofdoorzaken van de huidige stoornis zijn duidelijk en wel de volgende :

- 1° De onstandvastigheid en de onverantwoordelijkheid bij de leiding;
- 2° Het uitblijven van doeltreffend toezicht.

*
* *

Indien door uitschakeling van die oorzaken het huidige stelsel niet wordt hervormt, zal elk offer nutteloos zijn, want de geschiedehis leert ons dat dezelfde toestanden dikwijls weerkeeren.

België mag zijn Kolonie zijn geldelijken steun niet onzeggen; maar het kan zijn steun afhankelijk stellen van de oprichting van een bestendig hooger controle-organisme dat den terugkeer van den vroegeren onzekeren toestand onmogelijk zou maken.

Dit organisme, een Hoogere Raad voor Koloniën, zou samengesteld zijn als volgt :

- 1° De Minister van Koloniën, of een door hem aan te duiden voorzitter;
- 2° De eerste voorzitter van het Rekenhof;
- 3° Vertegenwoordigers van het Parlement, die voor opdracht zouden hebben een verbinding tot stand te brengen tusschen den hooger Raad en de Commissies voor Koloniën van de Wetgevende Kamers;
- 4° Bevoegde personaliteiten, gekozen in de verschillende takken onzer nationale bedrijvigheid, en door den Koning aan te duiden.

Die Raad zou, in hoofdzaak, voor opdracht hebben de jaarlijksche begrotingen der Kolonie vooraf op te maken en te bespreken, en geen enkel plan van groote werken, geen buitengewone financieele verbintenis zou, zonder zijn instemming, aan de Kamers ter bespreking mogen worden voorgelegd.

*
* *

De duurzaamheid van dergelijk organisme zou de gebreken verhelpen van het politiek feit der ministerieele onbestendigheid.

Zijn samenstelling zou, ten slotte, het Parlement, behoorlijk voorgelicht, in de mogelijkheid plaatsen de begrotingen, met kennis van zaken, te bespreken en te stemmen.

Zijn tusschenkomst zou elke kredietoverschrijving voorkomen, en het belang van den Staat zou eindelijk den voorrang krijgen op de particuliere belangen.

Aangezien die Hoogere Raad op wetgevend gebied reeds bestaat tengevolge van de oprichting van den Kolonialen Raad, zijn er geen redenen waarom

een dergelijk organisme niet zou tot stand komen op politiek, economisch en maatschappelijk gebied.

Een vereenvoudigd organisme, dat zou dienen bestudeerd in een geest van algemeenen goeden wil, zou het Rekenhof in de mogelijkheid stellen de juiste bestemming van de budgetaire uitgaven na te gaan. (Voor verdere toelichting van dat voorstel, zie het verslag over de begroting van het Moederland.)

* * *

Naast die maatregelen van algemeen belang, zijn er onmisbare andere bijzondere maatregelen, die ten spoedigste dienen genomen.

Deze maatregelen zijn :

1° Door een technisch onderzoek, gedaan op kosten van de betrokken ondernemingen, moet controle worden uitgeoefend op het beheer van de maatschappijen welke door den Staat worden bestuurd of waarvan de interest door den Staat werd gewaarborgd, indien dat beheer den Staat in schuld heeft gebracht of indien zij een bestendig tekort boeken.

Ingevolge dat onderzoek zou de Staat de overname of de hervorming van de slecht beheerde zaken in overweging nemen.

2° De Staat moet, zelfs op de algemeene vergaderingen en in de beheerraden al zijn invloed gebruiken opdat de amortisaties of de overdreven hooge reserves door die ondernemingen voorzien, den last zijner waarborgen niet zouden verhoogen.

3° De contracten die de maatschappijen met waarborg binden met haar filialen of zustermaatschappijen dienen herbestudeerd en desnoods herzien ;

4° De geldelijke steun dient onttrokken aan de gesubsidieerde ondernemingen, wier leefbaarheid onzeker is; want de Staat brengt feitelijk zijn eigen krediet in het gedrang om die ondernemingen met onzeker voortbestaan te ondersteunen.

5° De gebieden waar uitbreiding van de mijnnijverheid mogelijk is, zouden onverwijld dienen opengesteld voor het vrij prospecteeren, mits bepaalde financieele, technische en zedelijke waarborgen, en maatregelen dienen genomen opdat de mijngebieden die men er zou ontdekken, onverwijld zouden ontgonnen worden.

6° De Staat moet al zijn invloed gebruiken om de bestaande ondernemingen er toe over te halen verschillende takken van ondergeschikt belang hunner bedrijvigheid, zooals vervoer, gebouwen, vervaardigen van klein materiaal toe te vertrouwen aan kleine aannemers.

7° Voor goed dient een einde gesteld aan het noodlottig stelsel der waarborging van niet terugvorderbare interesten.

8° Tenslotte, de reglementeering van de hygiene dient herzien, en dient, niet globaal, maar plaatselijk toegepast, naar gelang van de in ieder geval bereikte uitslagen.

9° De koloniale loopbaan moet een definitief karakter krijgen, door de verhooging van den duur van den actieven dienst en van het laatste pensioen.

Door toepassing van die maatregelen lijkt het ons mogelijk de in schijn niet

in te krimpen uitgaven te verminderen, de mijnproductie te verhoogen, en de nuttelooze lasten, die soms verpletterend drukken op de opkomende Congo-leesche nijverheidstakken te verlagen.

Bovendien is een politiek van vereenvoudiging en van eenmaking der vervoertarieven geboden.

Met een woord, geen regeeringsholding meer, maar rechtstreeksche uitvoering; geen bevordering van particuliere belangen, maar een beroep op al de mannen van goeden wil; geen aarzelande en fragmentaire politiek, maar duidelijke en gemakkelijk uit te voeren directieven.

De geest van objectiviteit waarmee dit verslag werd opgesteld, noopt ons vast te stellen dat onze koloniale politiek reeds veiliger wegen is opgegaan, en dat verschillende der in dit verslag vervatte voorstellen reeds een begin van uitvoering hebben gekregen.

De Regeering heeft, deze laatste jaren, afgezien van de toepassing van het verwerpelijk stelsel van het waarborgen van niet terugvorderbare interessen. Zelfs werd, het laatste jaar, geen enkele waarborg nog aangevraagd.

Zij heeft een Dienst voor financieele controle opgericht, die nauwgezet waakt over de belangen van de Kolonie in de maatschappijen die onder het toezicht der Kolonie staan. Tastbare uitslagen werden reeds bereikt. De uitgaven van die ondernemingen werden gevoelig ingekrimpt; in verband met de belegging hunner winst heeft de Regeering gepaste opmerkingen in het midden gebracht. Het is te hopen dat deze een gunstig gevolg zullen hebben.

Aan de overdrijvingen inzake uitvoering van groote werken werd een einde gesteld. De administratieve uitgaven werden merkkelijk ingekrompen. Een loffelijke herziening van het statuut der ambtenaren en van de pensioen-regeling werd aangevat en zal eerlang tot een goed einde zijn gebracht. Een meer doeltreffend toezicht op het verbruik der koloniale kredieten werd ingevoerd.

Gepaste wijzingen werden gebracht aan het stelsel toegepast in geval van wanbetaling van de inlandsche belasting.

De landbouwpolitiek, gesteund op de beginselen in den Senaat vooruitgezet door Z. K. H. den Hertog van Brabant, werd krachtig doorgedreven; toeneming van de normale landbouwproductie is er van te verwachten, alsmede uitbreiding van het boerenbedrijf onder de inlanders, en, dientengevolge aangroei van den welstand onder de negers en verbetering van den financieelen toestand onzer Kolonie.

Overeenkomstig den wensch uitgedrukt door uwe Commissie, wordt voor de administratieve kaders meer beroep gedaan op de inlandsche klerken.

De Regeering streeft er naar een oplossing te vinden voor de vraagstukken gesteld in verband met de moeilijkheden van vervoer; zij ziet de noodzakelijkheid in het stelsel der massale ontlastingen — een lapmiddel —, die reeds met 20 t. h. werden verminderd, te vervangen door een bestendig stelsel; zij stelt zich voor, enerzijds een grootere samenwerking in de verkeersmiddelen te bereiken en anderzijds, het haar door de wetteksten en de overeenkomsten op de vervoerondernemingen toegekende recht ten volle uit te oefenen. Het kan niet anders of uwe Commissie zal hiermee instemmen.

Ten slotte dient er op gewezen dat het Departement van Koloniën meestal een bevredigend antwoord heeft gegeven op de talrijke vragen hem door uw verslaggever gesteld.

Om te eindigen verklaren wij overtuigd te zijn dat, indien, op gebied van de oprichting van een hooger controle-organisme, en van de hierboven omstandig toegelichte maatregelen, de Regeering den aangewezen weg opgaat, Congo zich weldra zal mogen verheugen in een economischen en maatschappelijken bloei, welke de opofferingen van België en de moed van de in de Kolonie verblijvende blanken ruimschoots verdienen.

Wat uwe Commissie betreft, in dat geval zal zij, zonder aarzelen, eenparig verklaren : « Immer optimist ! »

Uwe Commissie keurt het verslag goed met eenparige stemmen, min één onthouding.

Met 8 tegen 5 stemmen, stelt zij de aanneming voor van het wetsontwerp houdende de gewone Begrooting van Belgisch-Congo voor het dienstjaar 1934.

De Verslaggever,
R. LEYNIERS.

De Voorzitter,
V. VOLCKAERT.

BIJLAGE I

INFLATIETABELLEN
VAN DE
UITGAVEN PER DIENSTEN

Inflatietabellen.

DIENSTEN	Ramingen en werkelijke uitgaven 1929-1930-1931.	
	Uitgave +	Uitgave —
1. Gouvernement Generaal en Vice-Gouvernement Generaal en Secretarissen .	4,737,944 35	—
2. Onderwijs.	—	2,765,979 62
3. Volksgezondheid.	—	31,700,453 94
4. Territoriale dienst, inheemsche zaken en politie	—	8,121,125 86
5. Weermacht	53,527,201 65	—
6. Scheepvaart.	2,673,017 99	—
7. Landbouw	—	5,390,552 87
8. Vervoer	—	5,532,813 43
9. Openbare werken	12,748,123 33	—
10. Tele-verbindingen	2,346,413 50	—
11. Posterijen.	—	610,232 40
12. Financiën.	10,136,047 08	—
13. Douanen en accijnzen	523,245 98	—
14. Gronden	1,022,589 80	—
15. Eerediensten en weldadigheid	5,936,495 13	—
16. Parketten en rechtbanken	8,210,135 54	—
17. Drukkerij.	728,518 86	—
18. Economische Zaken.	646,381 18	—

BEGROOTING 1934. — UITGAVEN IN AFRIKA.

(51)

[N^r 85.]

	1934	1933	1932	1931	1930	1929	1928
Gouvernement generaal en Vice-Gouvernement generaal, controle	8,640,914	11,069,763	13,853,395	15,899,245	15,529,210	7,873,181	8,318,550
Secretariaten	4,932,626	6,224,676	3,178,874	5,592,972	6,242,233	9,613,985	8,856,492
Onderwijs	16,889,281	19,431,493	21,248,794	23,879,043	25,024,802	18,949,881	17,002,509
Volkgezondheid	64,526,529	68,139,218	76,744,095	92,134,821	95,117,557	76,002,790	70,615,583
Territoriale Dienst							
Inlandsche Dienst	75,866,022	75,409,132	74,927,659	87,746,146	88,006,981	68,491,465	59,186,334
Politie						met gevangenen	met gevangenen
Financieele controle	1,277,359	Gouv. gener.	Gouv. gener.	Gouv. gener.	Gouv. gener.	—	—
Weermacht	48,137,295	52,471,433	53,689,733	67,550,982	89,243,133	72,452,194	66,457,117
Penstoenen	25,497,200	23,949,200	21,449,200	20,464,500	16,497,000	13,438,000	8,856,700
Scheepvaart	11,726,847	13,562,690	14,794,476	20,462,739	20,463,681	10,439,034	10,271,523
Landbouw	26,168,667	23,758,127	20,951,355	27,375,370	28,223,852	16,336,481	10,451,744
Vervoer	10,228,013	13,583,453	16,490,320	18,286,203	10,466,250	10,924,260	8,624,052
Openbare werken	29,586,623	34,138,684	32,363,462	50,759,523	55,050,956	32,986,553	29,087,193
Tele-verbindingen	7,711,043	8,585,970	6,486,142	8,109,208	7,666,091	4,902,348	4,984,710
Posterijen	13,237,075	14,223,570	17,030,500	21,352,246	19,799,556	13,999,599	13,132,842
Financiën							
Douanen	14,873,935	18,760,883	18,335,956	24,780,213	26,581,935	19,442,365	16,560,171
Economische Zaken	5,903,543	1,968,481	2,260,465	3,707,799	5,848,887	3,467,636	3,017,080
Gronden	3,355,220	6,934,979	6,726,474	9,701,210	9,355,970	6,525,528	5,805,317
Eerediensten, weldadigheid, missiën	16,621,475	4,538,786	4,443,045	4,686,652	4,584,726	3,098,241	2,665,491
Parketten en rechtbanken		17,233,099	17,407,103	19,460,186	18,305,849	11,287,471	11,876,051
Betwiste zaken en gevangenen	6,805,614	7,792,175	9,283,877	10,592,925	10,036,777	terr. dienst	terr. dienst
Burgerlijke stand, erfenissen							
Europeesche diensten	3,796,710	5,869,800	5,015,750	11,705,225	11,171,125	9,697,810	8,231,931
Drukkerij	757,083	918,060	920,659	1,439,526	1,334,316	781,171	743,133
Onwaard en terugbetalingen	6,820,000	7,125,000	5,063,000	5,063,000	3,635,000	2,900,000	2,900,000
Regeling der wedden	—	—	—	—	—	40,634,910	31,375,281
Openbare schuld	403,359,074	435,688,672	442,664,334	550,749,734	568,185,887	455,244,903	399,019,804
	320,069,689	290,069,268	181,448,969	153,890,344	122,197,234	119,565,589	122,222,151
	723,428,763	725,757,940	624,113,303	704,640,078	690,383,121	574,810,492	521,241,955

VOLKSGEZONDHEID.

		TOTAAL DER EERSTE DRIE JAREN :	
	<i>Voorzien</i>	<i>Uitgegeven</i>	<i>Voorzien. Uitgegeven.</i>
1929	76,002,790 »	70,567,830 84	— —
1930	95,117,557 »	81,316,578 96	263,255,168 » 231,554,714 01
1931	92,134,821 »	79,670,304 21	— —
=====			
1932	76,744,095 »	Uitgave in min	fr. 31,700,453 99 hetzij 12 %.
1933	68,139,218 »		
1934	64,520,529 »		
		472,665,010 »	
		387,159,174 »	
		85,505,836 »	

* * *

N. B. — Mechanisme der berekeningen tot vaststelling van het verschil overgebracht op tabel n^r 1, blz. 4*bis*.

Voorbeeld : Volksgezondheid.

472,665,010	vertegenwoordigt het totaal der voorziene uitgaven voor de dienstjaren 1929 tot en met 1934.
387,159,174	hetzij $64,526,529 \times 6$, t. t. z. de begrootingsraming van het meest gunstige jaar (in dit voorbeeld 1934), vermenigvuldigd met 6, om het totaal te bepalen van de <i>virtuele uitgaven</i> die toereikend zouden geweest zijn om de dienst te verzekeren van ieder der vroegere jaren, aangezien dit krediet overeenstemt met de huidige noodwendigheden
85,505,876	Verskil gelijk aan het <i>overschot</i> dat men had kunnen bezuinigen van 1929 tot en met 1934, zonder inflatie van de begrootingsramingen

* * *

Mechanisme van de berekeningen tot vaststelling van de gemiddelde procentsgewijze schommelingen tusschen de ramingen en de werkelijke uitgaven (jaren 1929, 1930 en 1931), blz 5, tabel II.

Voorbeeld : Volksgezondheid.

263,255,168 »	vertegenwoordigt het totaal der voor deze drie jaar <i>voorziene kredieten</i> ;
231,554,714 01	vertegenwoordigt het totaal der <i>werkelijke uitgaven</i> gedurende deze drie dienstjaren ;
31,700,453 99	vertegenwoordigt het <i>overschot</i> der ramingen op de werkelijke uitgaven.
— 12 t. h.	De verhouding tusschen dit overschot en het totaal der voorziene uitgaven procentsgewijze uitgedrukt.
	Het teeken is negatief omdat de werkelijke uitgaven lager zijn dan het gevraagde en toegekende krediet.
	Wanneer het teeken van tabel n ^r 2 positief wordt, is de werkelijke uitgave met $\times$ % hooger dan het gevraagde en toegekende krediet.

TÉLÉVERBINDINGEN.

				TOTAAL DER EERSTE DRIE JAREN :	
	<i>Voorzien</i>		<i>Uitgegeven</i>	<i>Voorzien</i>	<i>Uitgegeven</i>
	—		—	—	—
1929	4,902,348	»	7,164,060 50		
1930	7,666,091	»	7,438,000 »		
1931	8,109,208	»	8,422,000 »	20,667,647	» 23,024,060 50
				=====	=====
1932	6,486,142	»	Uitgegeven in meer, fr. 2,356,413 50 zegge 11.34%.		
1933	8,585,970	»			
1934	7,711,043	»			
	43,460,802	»			
	29,414,088	»			
	14,046,714	»			

VERVOER.

	<i>Voorzien</i>		<i>Uitgegeven</i>		
	<u> </u>		<u> </u>		
1929	10,249,050	»	9,602,050 63		
1930	10,466,250	»	6,860,745 97		
1931	18,286,203	»	17,005,892 98	39,001,503	» 33,468,689 57
				=====	
1932	16,490,320		Uitgegeven in min, fr.	5,532,813 43	zegge 14.20%.
1933	13,583,453	»			
1934	10,228,013	»			
	79,303,289	»			
	61,368,078	»			
	17,935,211	»			

DOUANEN EN ACCIJNZEN.

	<i>Voorzien</i>		<i>Uitgegeven</i>		
1929	6,187,015	»	6,984,806	25	
1930	7,368,255	»	7,216,604	27	
1931	7,194,660	»	7,071,765	48	20,749,930 » 21,273,175 98
1932	5,536,571	»	Uitgegeven in meer, fr. 523,245 98 zegge 2.52 %.		
1933	5,300,000	»			
1934	5,295,822	»			
	36,882,323	»			
	31,774,932	»			
	5,107,391	»			

MISSION EN OPENBARE WELDADIGHEID.

			TOTAAL DER EERSTE DRIE JAREN :	
	<i>Voorzien</i>	<i>Uitgegeven</i>	<i>Voorzien</i>	<i>Uitgegeven</i>
1929	3,029,442	» 5,372,654		38
1930	4,584,726	» 6,413,190		91
1931	4,686,652	» 6,451,469	12,300,820	» 18,237,315 3
=====				
1932	4,443,045	» Uitgegeven in meer, fr. 5,936,495	13	zegge 48.30 %.
1933	4,538,768	»		
1934	3,355,220	»		
	24,637,853	»		
	18,176,652	»		
	6,461,201	»		

POSTERIJEN EN TELEGRAFIE.

	<i>Voorzien</i>	<i>Uitgegeven</i>		
1929	13,999,199	» 12,505,806	90	
1930	19,779,556	» 21,907,999	08	
1931	21,158,246	» 19,932,962	42	54,937,001 » 54,346,768 40
=====				
1932	17,030,510	» Uitgegeven in min, fr. 590,232	60	zegge 1.07 %.
1933	14,223,570	»		
1934	13,237,075	»		
	99,428,156	»		
	79,422,450	»		
	20,005,706	»		

TERRITORIALE DIENST, INLANDSCHE ZAKEN EN POLITIE.

	<i>Voorzien</i>	<i>Uitgegeven</i>		
1929	58,648,024	» 56,282,958	99	
1930	88,006,981	» 84,609,304	34	
1931	87,746,146	» 85,387,761	81	234,401,151 » 226,280,025 14
=====				
1932	74,927,659	» Uitgegeven in min, fr. 8,121,125	86	zegge 3.46 %.
1933	75,409,132	»		
1934	75,866,022	»		
	460,603,964	»		
	351,888,144	»		
+	108,715,820	»		

WEERMACHT.

		TOTAAL DER EERSTE DRIE JAREN :			
		<i>Voorzien.</i>	<i>Uitgegeven.</i>	<i>Voorzien.</i>	<i>Uitgegeven.</i>
1929	72,444,394	»	95,053,432 30		
1930	89,243,229	»	113,774,000 87		
1931	67,550,982	»	73,938,373 48	229,238,605	» 282,765,806 65
=====					
1932	53,689,733	»	Uitgegeven in meer, fr. 53,527,201 65 zegge 23.22 %.		
1933	52,371,433	»			
1934	48,137,295	»			
	383,437,066	»			
	288,823,770	»			
	94,613,296	»			

DRUKKERIJ.

		<i>Voorzien.</i>	<i>Uitgegeven.</i>		
1929	781,171	»	880,533 47		
1930	781,175	»	1,124,733,24		
1931	1,334,529	»	1,620,127 15	2,896,875	» 3,625,393 86
=====					
1932	1,439,525	»	Uitgegeven in meer, fr. 728,518 86 zegge 25.15 %.		
1933	918,060	»			
1934	757,083	»			
	6,011,543	»			
	4,542,498	»			
	1,469,045	»			

OPENBARE WERKEN.

		<i>Voorzien.</i>	<i>Uitgegeven.</i>		
1929	32,986,553	»	46,475,719 11		
1930	55,050,956	»	54,498,414 36		
1931	49,833,123	»	49,644,621 87	137,870,632	» 150,618,755 33
=====					
1932	32,363,462	»	Uitgegeven in meer, fr. 12,748,123 33 zegge 9.30 %.		
1933	34,138,684	»			
1934	29,586,623	»			
	233,959,401	»			
	177,519,738	»			
	56,439,663	»			

FINANCIEN.

	<i>Voorzien.</i>		<i>Uitgegeven.</i>	TOTAAL DER EERSTE DRIE JAREN :	
				<i>Voorzien.</i>	<i>Uitgegeven.</i>
1929	12,604,912	»	16,603,565 73		
1930	19,366,860	»	21,417,144 06		
1931	17,442,126	»	21,469,255 29	49,413,898	» 59,489,965 08
=====					
1932	16,436,076	»	Uitgegeven in meer, fr. 10,076,067 08 zegge 20.40 %.		
1933	12,696,723	»			
1934	13,465,061	»			
	92,011,758	»			
	75,629,472	»			
	=====				
	16,382,286	»			

PARKETTEN EN RECHTBANKEN.

	<i>Voorzien.</i>		<i>Uitgegeven.</i>		
1929	11,287,471	»	16,042,098 54		
1930	18,305,849	»	20,299,324 53		
1931	19,460,186	»	20,922,218 47	49,053,506	» 57,263,641 54
=====					
1932	17,407,103	»	Uitgegeven in meer, fr. 8,210,135 54 zegge 16.70 %.		
1933	17,233,099	»			
1934	16,621,475	»			
	100,315,183	»			
	67,724,826	»			
	=====				
	32,590,357	»			

GOUVERNEMENT GENERAAL, VICE-GOUVERNEMENT GENERAAL
EN SECRETARIATEN.

<i>Jaar.</i>	<i>Voorzien.</i>		<i>Uitgegeven.</i>		
1929	17,487,166	»	19,968,118 68		
1930	21,771,443	»	23,977,058 21		
1931	21,492,217	»	21,543,593 46	60,750,826	» 65,488,770 35
=====					
1932	17,034,269	»	Uitgegeven in meer, fr. 4,737,944 35 zegge 7.80 %.		
1933	19,294,419	»			
1934	14,451,199	»			
	111,530,713	»			
	86,707,194	»			
	=====				
	24,823,519	»			

LANDBOUW.

Jaar.	Voorzien.	Uitgegeven.	TOTAAL DER EERSTE DRIE JAREN :	
			Voorzien.	Uitgegeven.
1929	16,521,781	» 14,180,164 01		
1930	28,223,852	» 26,120,519 23		
1931	27,375,370	» 26,429,768 63	72,121,003	» 66,730,451 87
=====				
1932	20,951,355	» Uitgegeven in min, fr, 5,390,551 13 zegge 7.50 %.		
1933	23,758,127	»		
1934	26,168,667	»		
	142,999,152	»		
	99,130,686	»		
	=====			
	43,868,466	»		

SCHEEPVAART.

Jaar.	Voorzien.	Uitgegeven.		
1929	16,138,594	» 19,600,326 43		
1930	20,463,681	» 20,693,891 25		
1931	20,462,739	» 19,443,814 31	57,065,014	» 59,738,031 99
=====				
1932	14,794,476	» Uitgegeven in meer, fr. 2,673,017 99 zegge 4.70 %		
1933	13,562,690	»		
1934	11,726,847	»		
	97,149,027	»		
	70,361,082	»		
	=====			
	26,787,945	»		

ECONOMISCHE ZAKEN.

Jaar.	Voorzien.	Uitgegeven.		
1929	3,467,636	» 3,559,898 65		
1930	5,848,888	» 5,218,248 07		
1931	3,707,799	» 4,892,557 46	13,024,323	» 13,670,704 18
=====				
1932	2,260,463	» Uitgegeven in meer, fr. 646,381 18 zegge 4.96 %.		
1933	1,468,481	»		
1934	1,253,543	»		
	18,006,810	»		
	7,521,258	»		
	=====			
	10,485,552	»		

DIENST DER GRONDEN.

TOTAAL DER EERSTE DRIE JAREN :					
<i>Jaar.</i>	<i>Voorzien.</i>		<i>Uitgegeven.</i>	<i>Voorzien.</i>	<i>Uitgegeven.</i>
—	—		—	—	—
1929	6,525,518	»	7,165,893 90		
1930	9,355,970	»	9,579,148 21		
1931	9,639,975	»	9,799,010 69	25,521,463	» 26,544,052 80
				=====	=====
1932	6,726,974	»	Uitgegeven in meer, fr. 1,022,589 80 zegge 4 %.		
1933	6,934,979	»			
1934	4,650,000	»			
	43,833,416	»			
	27,900,000	»			
	15,933,416	»			

ONDERWIJS.

<i>Jaar.</i>	<i>Voorzien.</i>		<i>Uitgegeven.</i>	<i>In min.</i>	<i>In meer.</i>
1929	28,949,881	»	20,265,432 34		
1930	25,024,802	»	22,899,501 35		
1931	23,881,043	»	21,924,733 29	77,855,726	» 65,089,746 98
				=====	
1932	21,248,794	»	Uitgegeven in min, fr. 12,765,979 02 zegge 16.40 %.		
1933	19,431,493	»			
1934	16,889,281	»			
	135,425,294	»			
	101,335,686	»			
	+34,089,608	»			

BIJLAGE II

SOCIÉTÉ MINIÈRE DES GRANDS LACS

MIJNGEBIED DER GROOTE MEREN.

Inleiding.

Om gemakkelijk begrepen te worden, wordt deze nota onderverdeeld in vier hoofdstukken, namelijk :

1° Geschiedkundig overzicht der mijnrechten van den « Chemin de fer des Grands-Lacs »;

2° Oprichting van de filiale « Minière Grands-Lacs »;

3° Uitslagen der vrije prospectie;

4° Besluiten.

EERSTE HOOFDSTUK.

GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT.

Als belooning voor de geloopte risico's, ontving de « Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » in 1902, terecht naar het schijnt, groote voordeelen aan grond en mijnrechten over een zeer aanzienlijke uitgestrektheid. Bij iedere schijf van 25,000,000 frank kapitaalsverhooging, werd de uitgestrektheid dezer mijnrechten verdubbeld (40,000 kilometer vierkant, dan 80,000 kilometer vierkant, enz.). De Staat zou 50 t. h. van de eventuele winsten der exploitatie van de mijnen ontvangen.

De oorlog en de waardevermindering der munt hebben den toestand omgekeerd; ook werd op 9 November 1921 een nieuwe overeenkomst getroffen, die logisch blijkt te zijn; deze overeenkomst werd door de aandeelhouders der Maatschappij goedgekeurd op 17 Juli 1922.

Het mijnvraagstuk werd er geregeld bij artikel V, waarvan hierbij een afschrift en waarvan de bijzonderste bepalingen zijn :

« 1° Vijf jaar rechten van navorschingen op een grondgebied van ongeveer 280,000 kilometer vierkant;

» 2° Het recht er gedurende dezen tijd de ontdekte mijnen te reserveeren, te exploiteeren of eventueel een mijnfiliale op te richten om ze uit te baten;

» 3° Verplichting, na drie jaar, de *helft van de geconcedeerde oppervlakte* voor de vrije prospectie open te stellen; vervolgens na vijf jaar het overige open te stellen. Dit zou geschieden tegen soortgelijke voorwaarden als die welke de vrije prospectie in Katanga regelen. »

Deze voorwaarden waren :

a) Recht voor den vrijen prospector zich een exclusief recht van navorschingen voor te behouden over een kring van 500 meter voor het goud en edelgesteenten en van 2,500 meter voor de andere minerale delfstoffen, mits de volgende retributies te betalen aan den « Chemin de fer des Grands-Lacs » :

1,000 frank voor twee jaar;

2,000 frank van twee tot vier jaar;

4,000 frank van vier tot zes jaar;

8,000 frank van zes tot acht jaar.

b) Ingeval binnen deze kringen mijnen ontdekt worden die kunnen ontgonnen worden, recht voor den prospector zonder kosten de noodige oppervlakte voor te behouden met verplichting aan den Spoorweg der Groote Meren retributies te betalen in verhouding tot de winst en die schommelen van 12 tot 60 t. h. volgens het bedrag dezer laatste;

c) In geval van stichting van een maatschappij, recht voor de Groote Meren 20 t. h. van het kapitaal te onderschrijven.

* * *

HOOFDSTUK II.

STICHTING VAN DE « MINIÈRE DES GRANDS-LACS ».

Vanaf 1910 deed de « Chemin de fer des Grands-Lacs » zijn mijngebied prospecteeren, eerst door de zending Hill, daarna door de zending Scrutton.

Deze zendingen ontdekten er ontginbaar goud tusschen de posten van Beni en van Mawambi, doch de oorlog onderbrak deze werken.

De opsporingen werden na den oorlog hervat en men deed nieuwe goudontdekkingen; in 1923, *vóór de stichting van de filiale « Minière des Grands-Lacs »*, was het zeker dat het mijndistrict der Groote-Meren, dat trouwens grenst aan dit van Kilo-Moto, een aanzienlijke waarde had.

Het is dus de « Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » alleen die deze beslissende opsporingen financierde en die het risico droeg dat aan elke prospectie eigen is. Het is aan haar inspanning dat de ontdekking van het goudgebied der Groote Meren te danken is.

Onderzoeken wij thans wie de vrucht zal dragen van het welslagen en van het door de « Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » gelooopen risico.

Op de ontdekkingen door den Spoorweg op zijn kosten gedaan, werd de filiale van de « Minière des Grands-Lacs » in December 1923 gesticht met een kapitaal van 10 millioen frank.

Als inbreng ontvangt de « Société Minière de la Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » :

1° De terugbetaling van haar uitgaven van prospectie, trouwens onder de waarde geraamd voor het vooroorlogsch tijdperk (500,000 frank);

2° Het recht 20 t. h. te onderschrijven van het oorspronkelijk kapitaal en evenveel van de volgende kapitaal verhoogingen, t.t.z. dezelfde onderschrijvingsrechten als deze die haar de wet van Katanga toekent in de strook die naderhand voor de vrije prospectie opengesteld wordt;

3° Retributies gelijk (van 12 tot 60 t. h.) aan deze welke door dezelfde wet worden toegekend aan de toekomstende prospectoren van de vrije strook.

Dus, ondanks de gelooopen risico's en het welslagen, ontvangt de « Chemin de fer des Grands-Lacs » als bijzondere voordeelen alleen de *onderschatte* terugbetaling van zijn propectiekosten, terugbetaling gedaan in aandeelen zonder stichtersaandeelen.

Erger nog, deze terugbetaling is nog *verschillende millioenen* lager dan de rechten die « Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » zou getrokken hebben zoo in plaats van een filiale te maken, zij geheel haar mijnstreek tot de vrije prospectie had opengesteld.

Inderdaad, in de naderhand voor het publiek gedeeltelijk opengestelde strook, in 1926, t. t. z. op 118,000 vierkante kilometer ongeveer, dus minder dan de helft van de geheele strook, had de toekenning van deze kringvergunningen, einde 1932, 4,637,424-85 fr. voor de « Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » opgebracht.

De overdracht aan haar filiale van haar mijnrechten zonder retributie voor concessie binnen de bedoelde kringen, heeft dus aan de « Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » verscheidene millioenen gekost.

Na vaststelling van de ontoereikendheid van het deel voorbehouden aan den Spoorweg in de mijn-ontdekking die hij deed, gaan wij na waar in de practijk het andere deel heengaat.

* * *

Het aanvangskapitaal van 10,000,000 frank van de mijnfiliale, *dat alleen recht gaf op alle stichtersaandeelen, werd als volgt onderschreven :*

- 20 t. h. : « Compagnie du Chemin de fer des Grands-Lacs »;
- 70 t. h. : « Société Auxiliaire des Chemins de fer des Grands-Lacs »;
- 6 t. h. : Baron Empain;
- 4 t. h. : Groep Société Générale.

Bovendien heeft de spoorweg 2,000,000 volgestorte aandelen ontvangen als terugbetaling der opsporingskosten.

Zoodat de « Chemins de fer des Grands-Lacs » voor zijn mijnen nu slechts 40 t. h. van de kapitaalsaandelen en 20 t. h. van de stichtersaandeelen bezit.

* * *

Laat ons nu zien tot welke uitslagen de nieuwe filiale, de « Société Auxiliaire des Grands-Lacs » leidde :

Ziehier :

160,000 titels van 250 frank, zegge 40,000,000 frank :

Groep Empain	105,000	hetzij 65.62 t. h.
Groep Société Générale	25,000	— 15.63 t. h.
Aandeelen voorloopig ter inschrijving voorbe-		
houden aan de aandeelhouders van de		
« Chemin de fer des Grands-Lacs »	30,000	— 18.75 t. h.

160,000 hetzij 100.00 t. h.

En niets rechtstreeks voor de « Chemins de fer des Grands-Lacs » met door den Staat gewaarborgde interessen.

En niets voor den Staat die krachtens de Overeenkomst van 1906 recht had op de helft van de winst.

* * *

De « Chemin de fer » verliest dus, zonder afdoende redenen, meer dan de helft van de aandelen van haar mijnen en de vier vijfden van de stichtersaandeelen, t. t. z. van de waarden die haar stortingen van gewaarborgde interessen hadden kunnen delgen.

* * *

Nu wij gezien hebben waarvan de « Chemin de fer », t. t. z. de Staat, borg, beroofd werd ten voordeele van de financieele groepeerings, zullen wij nagaan welk voordeel deze uit deze berooving hebben kunnen halen.

Ziehier :

Voor een aanvangskapitaal van 10,000,000 frank bedroeg de beurswaarde op 20 Januari 1934 *grosso modo* :

Aandeelen $490 \times 200,000$, hetzij 98,000,000 frank.

Stichtersaandeelen $1,115 \times 500,000$, hetzij 575,000,000 frank.

Op het oogenblik van den beursboom *bereikten* deze stichtersaandeelen *tot* 4,000 *frank*, t. t. z., in totaal *twee milliarden papierfrank*.

Natuurlijk hebben de financieele groepeerings ruim voordeel gehaald uit deze verhooging en een goede financieele verrichting gedaan, want de balansen van de « Auxiliaire des Grands-Lacs » (van 1929 en 1928) wijzen een overvloedige winst aan, vermits een buitengewone dotatie van 120,000,000 frank uit den verkoop van titels voortvloeit.

* * *

En dat men niet zegge dat deze goede kans voor de financieele groepen de rechtmatige vergoeding is voor een groote inspanning of een gelooopen risico, want hier weer spreken de cijfers.

De oprichting van de « Minière des Grands-Lacs » dagteekent inderdaad van einde 1923.

Ziehier de uitslagen van haar eerste balans :

PASSIEF.	ACTIEF.
Schuldeischers fr. 240,058 46	Vastgelegd fr. 2,214,567 14
	Tegeldemaakbaar (goud onder weg en aandeelhouders). 8,757,202 70
	Kas 1,631,855 86

GOUDPRODUCTIE : 42 kilogram.

Het geringe cijfer van het vastgelegd bezit, fr. 2,214,567-14 (dat dient verminderd met de terugbetaling van 500,000 frank aan de « Chemin de fer des Grands-Lacs »), toont aan dat dit organisme over voldoende financieele middelen beschikte (2,000,000 gemachtigd door het Ministerie), om de mijnen die het ontdekt had in werking te stellen en zelf voort te gaan met de ontdekking van zijn mijngebied.

Het cijfer van 42 kilogram goudproductie voor het eerste dienstjaar toont zonder twijfel aan dat een mijn bijna was voorbereid door de « Chemin de fer des Grands-Lacs », *vóór de overdracht* van haar gebied aan de « Minière des Grands-Lacs ».

Men mag dus zeggen dat de « Chemin de fer des Grands-Lacs », dus de Staat, borg, beroofd werd van meer dan de helft van zijn ontzaglijken mijnrijkdom.

HOOFDSTUK III.

OPENSTELLING VOOR DE VRIJE PROSPECTIE.

Overeenkomstig het decreet is drie jaar na zijn afkondiging, een deel van de mijnzone opengesteld voor de vrije prospectie.

Doch in strijd met het decreet bedraagt de opengestelde oppervlakte niet de helft van de totale oppervlakte.

Ziehier de cijfers :

Voorbehouden zone. 118,280 vierkante kilometer.

Zone voorbehouden aan de « Minière des Grands-Lacs » 183,280 — — —

En na vijf jaren wordt bij een nieuw decreet aan het « Comité national du Kivu » een recht van prospectie over ongeveer 110,000 vierkante kilometer afgestaan; het overschot, namelijk 73,000 vierkante kilometer, dat gelegen is buiten het Kivudistrict en *dat had moeten opengesteld worden voor de vrije prospectie, blijft gesloten en wordt in reserve gehouden in strijd met het oorspronkelijk decreet.*

Na deze uiteenzetting gaan wij over tot de uitslagen verkregen door de vrije prospectie in het verminderd en reeds geëxploreerd gebied dat men haar heeft gelaten.

Ondanks al deze *handicaps* zijn de uitslagen ten zeerste bevredigend; ziehier :

In zes jaar, door verschillende particuliere groepen :

Worden 3,283 prospecties binnen een bepaalden kring aangevraagd;

De « Compagnie du Chemin de fer des Grands-Lacs » boekt fr. 6,181,775-75 retributies, met een netto-winst van fr. 4,637,424-35;

Einde 1933, bereikt de maandelijksche voortbrengst aan goud en tin een waarde van ongeveer 2,500,000 frank en de opgerichte mijnvennootschappen kondigen gestadig aangroeiende reserves aan.

Daarnevens, in de bevoorrechte zone, had de « Minière des Grands-Lacs », na zes jaar slechts 1,700,000 frank goud per maand voortgebracht, en hare reserves bereikten niet 150,000,000 frank.

HOOFDSTUK IV.

BESLUIT.

Ten gevolge van de gesloten overeenkomsten en de afgekondigde decreten, waren er twee economische oplossingen mogelijk voor de « Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » :

1° Ofwel zelf een gedeelte van haar mijngebied te exploiteeren en het andere te gepasten tijde voor de vrije prospectie open te stellen, onder het regime der wet van Katanga;

2° Ofwel onmiddellijk heel haar mijndistrict voor de vrije prospectie open te stellen.

In het eerste geval zou zij van 4 tot 5 miljoen frank netto winsten per jaar hebben verwezenlijkt door de rechtstreeksche exploitatie, buiten hare ontvangsten voor de retributies der vrije prospectie.

In het tweede geval zou zij, in den beginne, op het verleen van vergunningen voor prospectie binnen een bepaalden kring onmiddellijk een winst van 4 tot 5 miljoen frank bijkomende ontvangsten hebben verwezenlijkt, maar zij zou deze jaarlijksche winst van 4 tot 5 miljoen frank hebben verloren. Dit verlies zou echter vergoed geworden zijn door een accres van de retributies tengevolge van de mededinging der vrije exploitanten.

Insteede daarvan heeft de « Compagnie des Chemins de fer des Grands-Lacs » de meest kostelijke oplossing gekozen, deze die door niets gewettigd was : een filiale waarvan de duidelijkste uitslag is geweest dat zij door sommige financiële groepen een speculatieve verrichting op groote schaal heeft doen verwezenlijken, waarvan het niet gewaagd is te zeggen dat iedereen daarbij zijn rekening niet heeft gevonden en dat de maat niet altijd werd in acht genomen.

(64 a)

N° 85

1933 - 1934

Kaart Grands- Lacs
Carte Grands-Lacs

Cfr. 35 mm.
1 plan

(65)

[Nr 85.]

BIJLAGE III

KILO-MOTO

AFSTAND VAN MIJNRESERVES

MINIÈRE DE L'ARUWIMI-ITURI.

1° De prospectiemissie Hanham, die ten grondslag ligt aan de ontdekking van het goudhoudend gebied van Kilo-Moto, had een kleine goudlaag aangegeven te Nebula (zie kaart), waarvan de ontginning in 1910 slechts geringe uitslagen opleverde.

2° In 1911 of 1912 wees de Commissaris-Generaal Josué Henry, tusschen Mawambi en Irumu, een nieuwe goudhoudende zone aan nabij het dorp Sengule;

3° In Juli 1913 kwam een mijnningénieur van den dienst Kilo-Moto langs Sengule, en bevestigde de ontdekking van den Commissaris-Generaal Henry in een verslag, in Augustus 1913 aan het bestuur der Kilo-Moto-mijnen overhandigd;

4° Aanvang 1914 werd deze ingenieur weer ter plaatse gezonden naar Sengule, door het bestuur der Kilo-Moto-mijnen, toen er tegenbevel kwam : het gebied was overgegaan naar de « Société du Kasai ».

Het bestuur der Kilo-Moto-mijnen behoudt niettemin deze studiezending (de kosten ervan werden later gedragen door de Société du Kasai);

5° Deze studiecommissie ontdekte achtereenvolgens :

a) Een eerste goudmijn nabij Sengule (Juni, Juli, Augustus 1914);

b) Een tweede zeer belangrijk gouddepot in de bedding zelf van de Ituri-rivier, stroomafwaart van den post Pengue (December 1914, Januari, Februari 1915);

c) Een tweede mijn op 20 kilometer ten zuiden van de eerste mijn te Sengule (April, Mei, Juni 1915).

Daar de oorlog de eerste twee ontwerpen van concessie, onder het bestuur van den Staat, had geblokkeerd, namen de mijnen een groote uitbreiding en op het einde van den oorlog naderde de netto-winst 50,000,000 frank, huidige waarde, zonder eenigerlei financieelen last.

Na herinnerd te hebben aan deze feiten waarvan het spoor moet bestaan in de archieven van de Kilo-Moto, gaan wij over tot de verklaringen van het Departement aan den Kolonialen Raad :

Vergadering van 10 Januari 1914. — Bladzijde 140.

« De heer MORISSEAU. — Het ons voorgelegde contract is, naar de vergelijking die ik kon doen, nagenoeg gelijk aan de gelijkaardige overeenkomsten die de Raad reeds goedkeurde. Er is nochtans eenig verschil dat toelichting vergt. Doch voor alles, verzoek ik de Regeering ons te willen voorlichten over den uitslag van de prospecties in het bekken van de Aruwimi door de agenten van de Kolonie. Want er werden prospecties gedaan. De Memorie van Toelichting zegt het ons, doch zij schijnt ook te zeggen dat de uitslagen zich beperkten tot de ontdekking van goudaanspoelingen in de vallei van de kleine Nebula-rivier. *Werd er niets anders gevonden?*

» VOORZITTER. — Neen. Ik meen zeker te zijn van mijn antwoord, doch ik zal dit punt in ieder geval nauwkeuriger onderzoeken. »

Vergadering van 14 Maart 1914. Bldz. 209.

Uittreksel uit het verslag van den heer Cattier.

« »

» Een lid van den Raad heeft doen opmerken dat, volgens de Memorie van

toelichting, de geconcedeerde streek werd geprospecteerd door het personeel der Kolonie. Hij heeft de Regeering verzocht de uitslagen dezer prospecties te doen kennen. De Minister van Koloniën, in antwoord op deze vraag, heeft verklaard dat de ingenieurs der Regeering in de kom der Nebularivier geenerlei andere ontdekking hebben gedaan dan goudalluvium. De regie van Kilo trachtte deze laag te ontginnen, maar de ontginning was niet winstgevend en er werd van de werken afgezien... »

Welnu, op dezen datum was de Regeering in het bezit van het verslag Henry en van zijn bevestiging besluitende tot het bestaan van een andere strook, de zoo-genaamde Senguléstrook, met goed gehalte, gelegen op ongeveer 260 kilometer van de eerste.

* * *

Ertslaag van de bedding van de Ituri.

De ertslaag van de bedding van de Ituri, ontdekt in 1915 door den ingenieur met deze opdracht belast, behoorde den Staat. Zij werd in 1919 door den Staat aan de Kasai afgestaan, ondanks het verzet van den ingenieur.

Ziehier de uittreksels van het beknopt verslag van den Kolonialen Raad en van het *Bulletin officiel du Congo belge*.

Vergadering van 23 Augustus 1919. Bladzijde 207.

« De heer MORISSEAU. — Het geldt waarschijnlijk uit te baggeren goudalluvium, en het is niet mogelijk aldus een rivier per helft te exploiteeren. Deze opmerking moet den Raad niet doen gelooven dat ik een warm voorstander ben van de ons voorgelegde overeenkomsten. Ik had reeds herhaaldelijk gelegenheid mijn meening omtrent deze concessies van 100,000 hectaren uiteen te zetten !

» Men geeft zich geen rekenschap van het ontzaglijk kapitaal waarover men zal moeten beschikken om er de exploitatie van te verzekeren.

» De heer TIMMERMANS. — De Regeering moet er voor zorgen dat er geen monopolies zonder interest voor de Kolonie tot stand komen.

» De heer CATTIER. — Ik geloof dat in werkelijkheid de Regeering hulp wil verleen en aan de « Compagnie du Kasai » die ernstig werd getroffen door de waardevermindering van de rubber.

» De Raad gaar over tot het onderzoek der artikelen ».

Bulletin Officiel du Congo Belge. Bladzijde 211. (15 Februari 1920.)

Verslag van den Kolonialen Raad :

« Deze twee Maatschappijen (de « Compagnie du Kasai » en de « Société Internationale Forestière et Minière du Congo ») hebben aaneenpalende mijnconcessies afgebakend door stroom en wier bedding geen deel uitmaakt van bedoelde concessies. Deze dienen daarin begrepen en de maatschappijen hebben zich akkoord gesteld over een nieuwe afbakening. Een lid heeft er op gewezen dat het beter met de gebruiken zou gestrookt hebben dat de grens de thalweg van de waterlopen zou geweest zijn, maar men heeft doen opmerken dat het doel der vennootschappen waarschijnlijk was de bedding door baggering te exploiteeren. Deze werkwijze is practisch alleen mogelijk wanneer de ontginning over de geheele breedte van de rivier kan werken. De thalweg is bovendien in sommige gevallen moeilijk te bepalen.

»

(Koloniale Raad. Bijlage VIII. Bladzijde 251).

Verslag van Minister Franck.

« Mijne heeren,

» Op 's Konings bevel heb ik de eer aan het advies van den Kolonialen Raad twee ontwerpen van decreet voor te leggen, houdende goedkeuring van twee overeenkomsten gesloten, de eene met de « Compagnie du Kasai », de andere met de « Société Internationale Forestière et Minière du Congo ».

» De eerste overeenkomst beoogt :

» 1° In de mijnconcessie die werd verleend aan de « Compagnie du Kasai » bij overeenkomst van 31 Maart 1914, den loop van de Aruwimi-Ituri, stroomafwaarts tot aan de bijrivier de Gaym, te begrijpen;

» 2° De oppervlakte van de mijnen die de maatschappij gemachtigd is te ontginnen in geval van een mijnontdekking, van 100,000 tot 200,000 hectaren uit te breiden.

»

* * *

Aldus gingen de duizenden kilogram goud van de Ituri-bedding over van de reserve van Kilo-Moto (dus den Staat) naar de reserve van de « Minière de l'Aruwimi-Ituri (dus het actief van een private vennootschap).

BALANS VAN DE ARUWIMI-ITURI 1932.

ACTIEF.

Vastgelegd	fr.	4,093,852 76
Delging		4,093,851 76

Verwezenlijkbaar :

I 00

Goud	fr.	1,261,893 40
Aandeelhouders — Portefeuille —		
Schuldenaars		2,283,605 84
Kas en Banken		2,658,277 84

6,203,777 08

Totaal. . . fr. 6,203,778 08

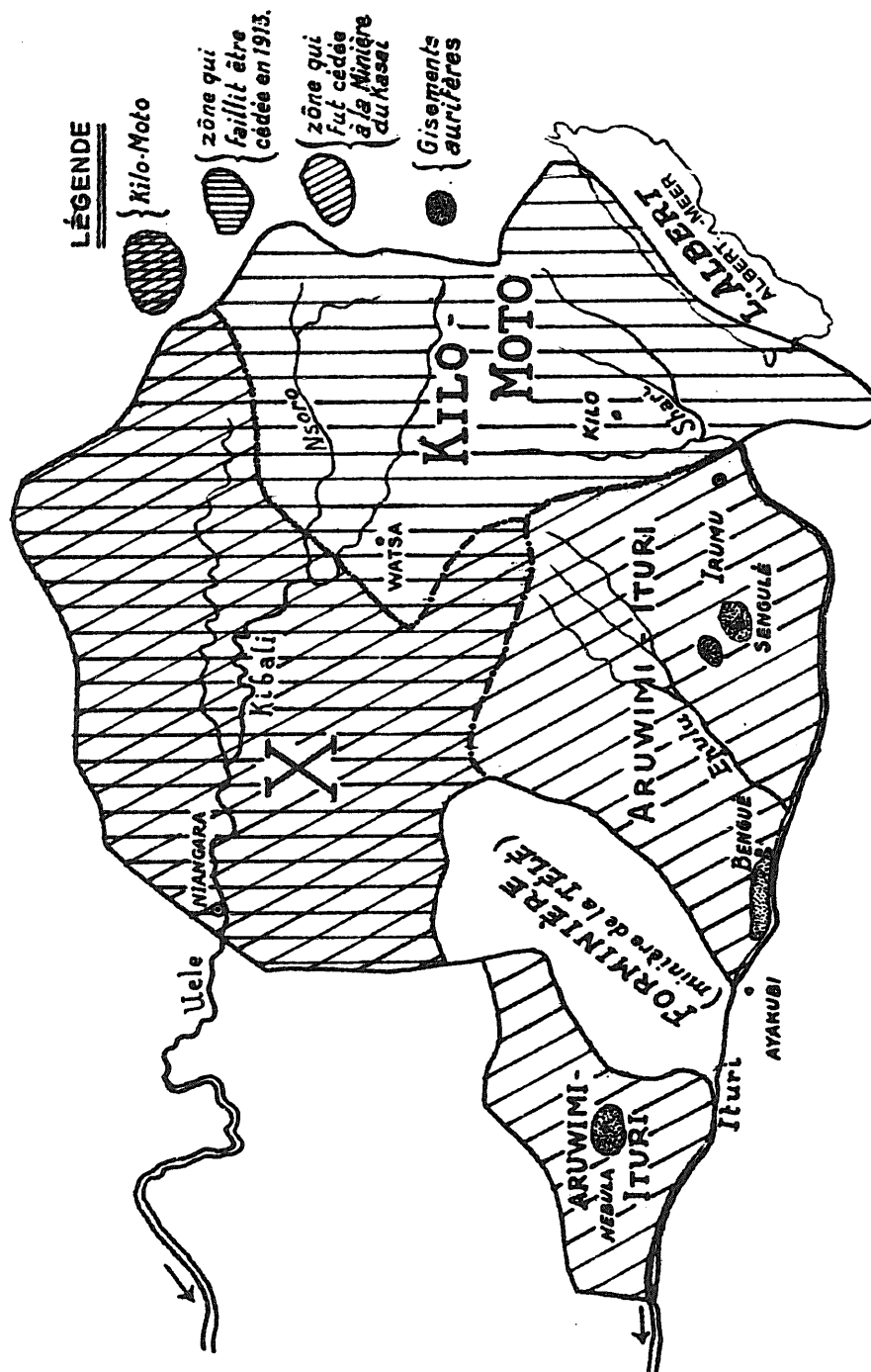
PASSIEF.

Kapitaal	fr.	5,000,000 »
Statutaire reserve		80,441 60
Schuldeischers		107,233 70
		<u>5,187,765 30</u>
Netto winst		1,016,012 78
		<u>6,203,778 08</u>

De delgingen voor het dienstjaar 1932 bedragen :

Op vastleggingen	fr.	144,181 97
Op portefeuille		75,525 »
Op goederen		334,706 33
		<u>554,413 30</u>
Netto saldo	fr.	1,016,012 78
Winst gemaakt in 1932	fr.	<u>1,570,426 08</u>

ECHELLE $\frac{1}{4.000.000}$
SCHAAL

VERKLARING

Kilo-Moto

Gebied dat in 1913 bijna werd afgestaan

Gebied afgestaan aan de Minière du Kasai

Goudlagen

(69)

[N° 85.]

BIJLAGE IV

BEHEER VAN KILO-MOTO

KILO-MOTO.

De gang der mijn telt twee fasen :

de eerste, rechtstreeksche exploitatie door den Staat tot in 1921;

de tweede, exploitatie der mijnen door een zoogezegde nijverheidsregie, daarna door een Naamlooze Maatschappij met een kapitaal van 230,000,000 frank.

EERSTE PHASE. — De exploitatie die begon in 1905 te Kilo wordt in 1910 gekenmerkt door het in gang stellen van Moto. Vanaf dezen datum gaat de exploitatie traagjes voort en ondanks den uitersten rijkdom van de toenmaals niet ontgonnen lagen, wordt de voortbrengst der mijnen beperkt en zijn de winsten gering (1911-1912).

Samen met deze beperking, in 1913-1914, ontstaan drie ontwerpen van afstand van dit prachtig mijngebied aan financieele organismen, zonder ernstige tegenwaarde :

1° Het gebied van Kilo-Moto reeds in exploitatie (36,000 kilometer vierkant) aan de « Chemin de fer des Grands-Lacs » (zie kaart);

2° Het grootste deel der reserves van Moto (48,000 kilometer vierkant), aan « X » (zie kaart);

3° Het grootste deel der reserves van Kilo (37,500 kilometer vierkant), aan de « Compagnie du Kasai », als vergoeding voor de daling van den rubberprijs (zie kaart).

De eerste twee concessies, volgens het spel der overeenkomsten, zouden bijna 400,000,000 huidige franks aan den Staat gekost hebben. Zij werden eerst vastgelegd door het gepaste toedoen van den geachten Staatsminister, baron Tibbaut, op de hoogte van de juiste waarde der mijnen, daarna door den oorlog.

Doch de derde afstand werd gedaan van 1914 tot 1920, en hij gaf aanleiding tot een organisme genaamd *Minière de l'Aruwimi-Ituri*.

Het kapitaal van 5,000,000 frank van deze maatschappij is *thans volledig gedelgd* en de zuivere winst bedraagt thans 1,500,000 frank, per jaar waarvan 400,000 fr. bij wijze van retributies aan den Staat toekomen.

Daar de Staat dit mijngebied had kunnen exploiteeren evengoed als zijn dichtbij gelegen mijn van Kilo-Moto, is het dus op 1,100,000 frank per jaar dat men het geschenk kan ramen dat, zonder ernstige reden, door den Staat aan de *Société Minière de l'Aruwimi-Ituri* gegeven werd (zie dossier Aruwimi-Ituri).

Het valt op te merken dat voor dezen afstand van mijngronden, zooals voor de pogingen van afstand hierboven aangehaald, de in 1913 en in 1914 aan den Kolonialen Raad gegeven redenen de volgende waren :

Het mijngebied van den Staat heeft slechts weinig waarde en zijn reserves weinig belang. Op dat oogenblik reeds was de Minister onvolkomen ingelicht door zijn bestuur; financiële groepeerings die beter dan hij de waarde kenden van het mijngebied, haalden er het voordeel uit.

Toen de oorlog de eerste twee ontwerpen van afstand had stilgelegd, kregen de mijnen van Kilo-Moto, onder de leiding van den Staat, van 1912 tot 1921, een vlugge uitbreiding en de jaarlijksche voortbrengst stijgt tot 3,500 kilogram en de zuivere winst tot 50 miljoen huidige franks per jaar.

TWEDE PHASE. — Effectief te Kilo einde 1920, te Moto in 1921.

Op dit tijdstip wordt de ontginning door den dienst der mijnen van den Staat vervangen door de ontginning door een nijverheidsregie, daarna door een maatschappij met een kapitaal van 230,000,000 frank.

Het doel van deze hervorming was door een zoogezegde nijverheidsorganisatie de werking op te porren van de mijnen die nochtans reeds 50,000,000 fr. netto-winst per jaar gaven onder rechtstreeksch beheer van den Staat, zooals wij zoo pas zegden.

Natuurlijk werden door dit gemengd stelsel de gebreken van de Staatsbesturen bij de bezwaren van de financieele Maatschappijen gevoegd, dus het gemis van verantwoordelijkheidsgevoel bij het winstbejag.

Ook :

1° Was de eerste daad van de Mijnenregie, benevens andere beleggingen, de inrichting van een ondergeschikt wegennet, waarvan het nut betwistbaar was, gezien de kleine tonnemaat die vervoerd werd binnen het mijn-district (zie bijlage).

Het aanleggen van dit wegennet deed het procent arbeiders op de productieve werven dalen van 55 op 36 t. h. te Kilo en van 75 op 32 t. h. te Moto. Ook zakte de voorbrengst van 3,324 kilogram in 1920 op 2,128 kilogram in 1921.

Er was vier jaar noodig om weer op peil te komen. En ofschoon de totale getalsterkte van het zwarte personeel gedurende deze vier jaren met 29 t. h. toenam (wat een compensatie is en misschien meer voor een daling met 22 t. h. van het gehalte van het ontgonnen grint), bedroeg de vermindering der productie van deze laatste vier jaren in vergelijking met de vijf vorige jaren, 2,555 kilogram goud, hetzij meer dan 50 miljoen frank, huidige waarde.

2° Wij hebben gezien wat *werkelijk* het inwendig wegennet van Kilo-Moto kostte; laat ons nu zien wie voordeel haalde uit het aldus op kosten van de mijn aangelegde net.

Tot in 1920 beoogde het mijnbestuur in het land kolonisten, die levensmiddelen voortbrengen ter plaatse, en talrijke kleinhandelaars te vestigen, ten einde de prijzen van de artikelen voor inboorlingen en de levensduurte voor de blanken te doen dalen.

Vanaf haar ontstaan verbrak de Regie de overeenkomsten met de kolonisten die levensmiddelen produceerden en dreef practisch gesproken de handelaars uit.

Vandaar de behoefte aan wegen en autotransport om ver levensmiddelen door de inboorlingen voortgebracht te halen, en ook noodzakelijkheid van een enkele handelsinrichting.

Bijgevolg vormt, ontwikkelt en verrijkt zich naast de mijn een financieel organisme, de « Société du Haut-Uélé et du Nil », « Shun » genaamd, met een kapitaal van 250,000,000 frank, waarvan de hoofdkomsten gevormd worden door het autovervoer en het monopolium van den kleinhandel, in feite ontstaan in het mijngebied tengevolge van de uitdrijving der andere handelaars.

Ziehier de balans der werkelijke winst door deze woekerverenootschap tijdens de jaren van haar monopolium verwezenlijkt :

1925	fr.	1,525,430 58
1926		3,432,379 65
1927		4,944,890 39
1928		8,463,576 73
1929		8,065,642 22
1930		5,216,248 23

Totaal . . fr. 31,648,167 80 (zie bijlage.)
=====

Het bijzonderste deel dezer winst werd dus getrokken uit de onrechtstreeksche exploitatie van de « Société des Mines de Kilo-Moto » door de « Shun ».

3° Laten wij thans overgaan tot den weerslag van de nieuwe politiek op de levensduurte van den arbeider.

De afschaffing der kolonisten als belangrijke bevoorraders en hun vervanging door het aanvoeren, door middel van lorries, van versche en droge inlandsche levensmiddelen, alsmede het invoeren van een standaardrantsoen, opgelegd door den Staat, hebben aanleiding gegeven tot den volgende toestand :

1921 : Dagelijksche prijs van het rantsoen : fr. 0-15 (in huidige munt fr. 0-30);

1926 : Dagelijksche prijs van het rantsoen : fr. 0-81;

1930 : Dagelijksche prijs van het rantsoen : 2 frank minimum (vermoedelijk fr. 2-20),

zegge een verhooging van fr. 1-20 per man en per dag.

Daar het huidige cijfer der arbeiders meer dan 20,000 eenheden bedraagt, bereikt dit verschil van prijs een jaarlijksch bedrag van meer dan 8,000,000 frank.

Heeft dit groote offer van 8 miljoen frank per jaar een weerslag gehad op de aanwerving ?

Stellig niet, immers reeds in 1921 boekt de vrijwillige *dienstneming* der arbeiders, na een termijn van drie jaar, 83 t. h., hetgeen een hoogst bevredigende verhouding is.

Heeft dit offer geen weerslag gehad op den gezondheidstoestand ?

Neen, immers ziehier de cijfers getrokken uit de balansen van Kilo-Moto :

DATUM.	ZIEKTEPROCENT.		STERFTEPROCENT.	
	<i>Kilo.</i>	<i>Moto.</i>	<i>Kilo.</i>	<i>Moto.</i>
1921	1.53	2.56	1.10	1.20
1922	1.89	2.65	0.65	0.97
1923	6.50	?	1.27	?
1924	5.80	3.70	1.15	1.07
1925	—	—	—	—
1926	—	—	—	—
1927		4.10		1.40
1928		4.20		2.30
1929		3.80		1.20
1930	2.30	3.02	1.31	1.33
1931	2.03	2.75	1.26	1.13
1932	4.76	2.67	2.10	1.84

Daar het offer dus thans in dertien jaar meer dan honderd miljoen (100,000,000 fr.) frank bereikt, heeft het bijgevolg geen afdoende uitslagen opgeleverd.

Ziedaar wat eene vaak geïmproviseerde ideologische sociologie kost.

En men moet vaststellen na deze opoffering van 100 miljoen wat men met wat gezond verstand sedert het begin had kunnen zien : men verbetert de physiologische wetten niet met decreten.

4° Het vierde vraagstuk is dat van de aanzienlijke beleggingen vooral gedaan om de laagontginningen te mechaniseeren en die de mijn zwaar in schulden heeft gestoken.

Ziehier vooreerst den toestand der leeningen in 1933 :

1927-1929 : Kasbons	fr.	30,000,000
Juni 1929 : Leening Spaarkas		100,000,000
1930 : Leening Spaarkas		50,000,000

Einde 1932 blijven 105 miljoen af te lossen.

Onderzoeken wij thans of dit ruim financieel programma gewettigd was en of nederiger instellingen niet beter aan de omstandigheden waren aangepast.

Nemen wij de cijfers uit een nota uitgegeven door de mijnen van Kilo-Moto, in 1932.

De daarin vermelde beleggingen bedroegen :

Productie-centra	fr.	38,000,000
Centralen en netten		38,800,000
Besteld materiaal		4,000,000
Totaal	fr.	80,800,000
		=====

Van deze som moeten de beleggingen voor mijnlagen ongeveer een vijftigtal miljoen bereiken voor het centrum van Nizi.

Onderzoeken wij thans de hoeveelheden erts op zicht die deze beleggingen hebben gebillijkt. Wij vinden ze in het antwoord van het Ministerie van Koloniën.

Afdeeling Nizi : Tonnemaat op zicht 824,752 ton, die een winst laten van fr. 6-62 per ton, zijnde met ronde cijfers 5,500,000 frank winst in 't vooruitzicht.

Daar de beleggingen ten minste 50 miljoen bereiken, volgt daaruit dat de aflossing voorzien op het oogenblik dat het besluit werd genomen, slechts door de reserves gekubeerd erts in verhouding van 10 t. h. gedekt waren.

Het blijkt dus wel dat men in 1927, met deze hoge uitgaven aan te vangen, niet genoeg hun delging heeft onderzocht. En hoogst waarschijnlijk zou een grondiger en zediger studie de leiders er toe gebracht hebben zich tevreden te stellen met even nuttige, doch nederiger instellingen, en de belegging van enkele tientallen millioenen uit te sparen.

Besluit.

Het rechtstreeksche of onrechtstreeksche beheer van het mijngebied van Kilo-Moto door den Staat en zijn sociologische bemoeiing kostten :

1° De afstand zonder reden van de mijnrechten over 37,500 vierkante kilometer, afstand die meer dan een millioen per jaar aan den Staat kost ;

2° Een monopolium van onrechtstreeksche ontginning van de mijn ingericht ten voordeele van een woekervernootschap die tientallen millioenen winst verwezenlijkte ten nadeele van de mijn, de blanke kolonisten en de zwarte ambachtslieden ;

3° Een verlies van minstens 100 millioen frank, blijkbaar opgeofferd, *zonder practische uitslagen van belang*, om de voeding en de woning der arbeiders te verbeteren ;

4° Zeer belangrijke beleggingen in weinig nuttige wegen, in mechanische instellingen die gedeeltelijk ongewettigd schijnen.

Het totale verlies wegens het rechtstreeksche en vooral het onrechtstreeksche beheer van den Staat overschrijdt nu 150 millioen frank en het jaarlijksche verlies schommelt tusschen 15 en 20 millioen frank.

Nota over het wegennet van Kilo-Moto.

De mijnen van Kilo-Moto beschikken over :

1° Een wegennet, dat de nijverheidscentra of de besturen van Kilo en Moto verbindt met den Nijl en met het Albert-meer.

Dit net was onmisbaar voor het vervoer van de bedrijfsmachines en de algemeene uitrusting, en de lengte is tamelijk gering.

Nizi-Albert-meer : 92 kilometer.

Watsa-Aba : 175 kilometer en op Engelsch gebied : 205 kilometer.

Bijgaande tabel, genomen uit de jaarverslagen van Kilo-Moto, geeft over een kolom de op dit buitennet vervoerde tonnemaat aan.

2° Behalve over dit nuttige buitennet beschikken de mijnen van Kilo-Moto van kamp tot kamp over een binnen-wegennet van 1,800 kilometer. De aanlegging daarvan heeft zwaar gedrukt op de productie in 1921-1922-1923. Dit net kost jaarlijks ongeveer een millioen aan onderhoud, waarvoor bij benadering duizend man wordt vereischt. Bovendien moet de belegging ervoor ongetwijfeld een tiental millioen frank bedragen en vijfmaal meer indien men rekening houdt met de winstderving der eerste jaren van de Regie, want toen werd een groot gedeelte van het zwarte personeel bij dezen bouw te werk gesteld.

Ziedaar in groote lijnen wat het binnennet van Kilo-Moto kost en heeft gekost.

Wij zullen verder zien of deze kostelijke inspanning gewettigd was in de tweede kolom van bijgaande tabel, opgemaakt aan de hand van de verslagen van Kilo-Moto; wij geven ook de tonnemaat op dit binnennet vervoerd.

3° Een derde kolom van deze tabel vat de zeldzame gegevens samen uit de verslagen geput van Kilo-Moto over den prijs van dit vervoer.

KILOMETER-TON.

Datums.	Binnennet.	Net komende van buiten (Nijl-Albertmeer-Nepoko).	VERVOERPRIJS.
1933	2,964,988 waarvan 1,846,876 gegeven aan de Shun		6 fr. 55
1932	1,285,279	756,975	?
1931	1,156,606	986,630	?
1930	1,604,384	846,017	?
1929	1,617,628	1,595,895	Totale kosten 20,000 fr. zegge 6 fr. 50 per kilometerton
1928	—	—	—
1927	—	—	—
1926	—	—	—
1925	—	—	—
1924	Niets.	530 ton Kasenyi-Nizi : 92 km. 428 " ABA-WATSA : 380 km	Kilo : met ossengespan : K. T. : 2 fr. 50. Per auto : K. T. : 10 fr. 23. Moto : K. T. : 9 fr. 00. Kilo : auto : K.-T. : 10 fr. 35. Ossengespan : K. T. : 2 tot 3 frank. Moto : auto. K.-T. : 5 fr.

Uit het onderzoek van al deze cijfers kan men verschillende belangwekkende vaststellingen afleiden voor beide netten :

1° Voor het vervoer op het net van buiten (onontbeerlijk vervoer in 't groot) :

a) Het vervoer per ossengespan, dat men gedeeltelijk had kunnen voortzetten op sommige vakken en dat slechts fr. 2-50 kostte, na te zijn aangeraden geworden, wordt vervangen door het vervoer per auto dat driemaal duurder kost;

b) Het autovervoer naar buiten is toevertrouwd aan de « Shun ». De totale gemiddelde kosten moesten voor de vier laatste jaren zeker ongeveer 10 miljoen per jaar bereiken.

In 1933 bereikt dit cijfer de ontzaglijke som van 12,108,549 frank.

Indien men, na de noodige publiciteit, deze onderneming had gesplitst, en indien men ze had toevertrouwd aan inschrijvers, dan zou men een tiental particuliere nationale transportondernemers hebben kunnen laten leven en tot voorspoed brengen in stede van een monopolie toe te staan aan een vennootschap bestuurd en bijzonder gefinancierd door een vreemdeling;

2° Laten wij overgaan tot het vervoer op binnenlandsch net van kamp tot kamp.

Dit net heeft gediend vooreerst en vooral om de levensmiddelen voor de negers te vervoeren, dan het materieel voor het exploitatiekamp, en vervolgens de levensmiddelen voor de blanken, de stoffen voor de negers en verschillende andere koopwaren.

Gaan wij na welke de jaarlijksche vervoerde tonnemaat moet zijn voor deze onderscheidene posten :

Door raming op de kaart der afstanden van de kampen naar de richtingscentra

(ten hoogste 50 km.) en door vergelijking met de naburige mijnen, komt men per jaar tot de volgende benaderende cijfers (vervoer heen en terug) :

Materieel	250 ton tegen 50 km., zegge	25,000 K.-T.
Bevoorrading blanken, kantien en varia	350 — —	35,000 K.-T.
Buitengewoon vervoer		40,000 K.-T.
		100,000 K.-T.

Daar de tabel als jaarlijksch gemiddelde aanduidt 1,416,000 ton, dient er rekening gehouden met het feit dat 1,300,000 kilometer-ton dienden gebezigd voor het vervoer der levensmiddelen voor de negers op het binnennet.

Welnu het verslag Bertrand geeft voor deze levensmiddelen voor negers een tonnemaat aan van 16,000 ton jaarlijksch vervoer. Daar het globaal cijfer 1,300,000 K.-T. bereikt, vloeit daaruit voort dat er voor de levensmiddelen een gemiddeld vervoer op 40 kilometer afstand (80 heen en terug) bestaat.

Blijkens het verslag van Kilo-Moto van 1928, zou de totale vervoerkost 20,000,000 frank overschrijden, dus ongeveer fr. 6-50 per kilometer-ton.

Bijgevolg bedraagt de kostende prijs van het vervoer van levensmiddelen voor negers ongeveer fr. 0-25 per kilogram, gemiddeld fr. 0-30, wanneer men rekening houdt met het onderhoud van den weg.

Welnu, steeds volgens het verslag Bertrand, bedraagt de prijs der verse levensmiddelen (bananen) *voortgebracht door blanke kolonisten*, fr. 0-25. Met deze te vestigen bij de verbruikscentra, zou men het huidige wegennet hebben kunnen vermijden en vervangen door rechte en lichte wegen, die voor de kleine tonnemaat van materieel en levensmiddelen (50 ton per maand) toelaten stootkarren te benuttigen voor de colli zooals in het groot geschiedt in Fransch Soudan.

Dus het nut van het binnennet is niet afdoende bewezen en de huidige inrichting (aankoop van levensmiddelen op afstand en vervoer per auto) :

- a) heeft de vestiging belet van een tiental blanke kolonisten die ruim hun brood zouden verdiend hebben;
- b) heeft meer dan een tiental miljoen frank aanleg gekost;
- c) kost thans millioenen jaarlijks aan vervoer en onderhoud.

Dat men niet zegge dat de aanwezigheid van blanke of inlandsche ondernemingen bij de mijn deze zou gehinderd hebben in de aanwerving van werkkrachten; immers om 10,000 ton bananen per jaar voort te brengen, moet men jaarlijks 1,000 hectaren beplanten, onderhouden en te waarde maken, hetgeen van 500 tot 1,000 arbeiders vergt, alswanneer het onderhoud van 1,800 kilometer wegen er veel meer vergt.

* * *

Besluit.

Het binnenwegennet van Kilo-Moto was grootendeels overbodig. Het heeft gekost en kost nog zeer duur aan de mijn. Het belet het vestigen van talrijke kolonisten. Maar het heeft de « Shun » machtig verrijkt, die belast is met den aankoop van de inlandsche levensmiddelen.

Hetzelfde geldt voor de exploitatie van het vervoer op het buitennet van Kilo-Moto.

(77)

[N^r 85.]

BIJLAGE V

UNION-MINIERE EN FILIALEN

NOTA OVER DE « UNION MINIERE » EN DE VENNOOTSCHAPPEN DIE ER VAN LEVEN.

De « Union Minière », opgericht in 1906, voor de ontginning van de in Katanga ontdekte kopermijnen, heeft in feite het monopolium bekomen voor de koperertslagen van de Provincie Katanga, een laag radium en eenige kleinere goud- en tinlagen.

Zij gaf aanleiding tot de reusachtige onderneming die men kent, en practisch wordt zij gecontroleerd door de « Société Générale ».

Omheen dit reusachtig organisme, dat de voornaamste, om niet te zeggen de eenige rijkdom van Katanga is, hebben zich ondergeschikte ondernemingen gevormd die er van leven.

Men diende te onderzoeken of bij het vormen van deze vertakkingen, de oorspronkelijke aandeelhouder van de « Union Minière » niet benadeeld werd ten voordeele van de financieele groepen van de « Société Générale » die de « Union Minière » controleeren.

* * *

Ziehier de voornaamste gegevens over deze Maatschappijen :

I. — « SOCIÉTÉ GÉNÉRALE MÉTALLURGIQUE D'HOBOKEN. »

Kapitaal : 100,000,000 frank.

Winst boekjaar 1930-1931 : 32,870,650-22 fr.

Dit organisme verzekert de productie van lood, zilver, tin, goud, platina, arsenikum, chroomzout, radium en kobalt, en raffineert electrolytisch het koper.

Een van zijn voornaamste leveranciers is de « Union Minière », die het koper en het radiumerts, het kobalt en gedeeltelijk het goud en het tin levert.

In de « Hoboken » bedroeg het aandeel, door de « Union Minière » onderschreven of dat zij kon onderschrijven, 57 t. h.

Daar zij niet de eenige leverancier van ertsen is, kan men niet zeggen dat de aandeelhouders van de « Union Minière » benadeeld werden.

II. — « SOCIÉTÉ SOGÉFOR ».

Kapitaal 80,000,000 frank.

Winst boekjaar 1931 : fr. 6,087,507-92 (normaal boekjaar.)

Deze Maatschappij beoogt het opvangen van de watervallen, waarvan de voornaamste toebehoorde aan de « Union Minière », en het verkoopen van den electricischen stroom aan de nijverheidsvennootschappen (waaronder de « Union Minière ») en aan de agglomeraties in Katanga.

Voor haar eerste studies ontving de Union Minière 10,000 volgestorte aandelen van 500 frank, 4,000,000 frank in baar en alle winstaandeelen (106,666), recht gevende op de helft van het superdividend boven 8 t. h. interest.

Bovendien hebben de aandeelhouders van de « Union Minière » tegen 530 fr. stuk 70,000 aandelen van 500 frank op 160,000 mogen onderschrijven.

Van de overblijvende aandelen, werden, naar de gewoonte van de « Société Générale », 20,000 onderschreven door vennootschappen gespecialiseerd in zake electriciteit, en 60,000 door verschillende financieele groepeerings.

Ook hier kan men niet zeggen dat de oorspronkelijke aandeelhouder van de « Union Minière » beroofd werd.

III. — « SOGELEC ».

Kapitaal : 80,000,000 frank.

Reserve en winst boekjaar 1931 : fr. 6,292,663-12.

Achter de « Sogefor » is een tusschenorganisme tot stand gekomen van omzetting tusschen den electriciteitsproducent die de « Sogefor » is en de verbruikers van electriciteit (agglomeraties van Jadotville, Elisabethville en de « Union Minière »).

Hier hebben de « Union Minière » en haar aandeelhouders niets. Doch om te weten of zij geschaad werden, zou men de voorwaarden moeten kennen van concessie van electriciteit aan de fabrieken van de « Union Minière » en weten of er vanwege de Regeering geen voorafgaande overeenkomsten waren met de groepen die de « Sogelec » hebben samengesteld.

IV. — « SOGECHIM. »

Kapitaal : 50,000,000 frank.

Winst boekjaar 1931 : fr. 9,990,491-92.

Doel : het catalytisch zwavelzuur en oliezuur noodig voor de fabrieken van de « Union Minière » exploiteeren. Bovendien, reiniging en ozonisatie van het water.

Het onderschreven kapitaal wordt als volgt verdeeld :

« Union Minière »	50 t. h.
Chemische nijverheidsmaatschappijen	25.30 t. h.
Financieele Maatschappijen	24.70 t. h.

Ook hier werd de aandeelhouder van de « Union Minière » niet geschaad.

V. — « FONCIÈRE DU KATANGA. »

Kapitaal : 100,000,000 frank.

Reserve en winst boekjaar 1931 : fr. 4,463,157-80 (normaal boekjaar).

Doel : Bouw en beheer van vaste goederen en woningen waarvan een deel van de « Union Minière ».

In dit kapitaal, heeft de « Union Minière » ontvangen :

In baar : fr. 13,584,316-34. 30 t. h. inbreng en heeft zij 7.75 van het kapitaal mogen onderschrijven.

Hier ook schijnt de « Union Minière » haar juist aandeel gehad te hebben.

VI. — « MINOTERIE. »

Kapitaal : 30,000,000 frank.

Winst boekjaar 1931 : 1,420,052 frank (normaal jaar).

Doel : levering van meel en olie, namelijk aan de « Union Minière ».

Om dit te doen heeft zij bestaande meelfabrieken afgekocht en zich aangesloten met de eigenaars van soortgelijke bedrijven.

Aandeel van de « Union Minière » bij de onderschrijving : 13.33 t. h.

Gelet op den aankoop der bijzondere inrichtingen, schijnt het dat de « Union Minière » niet geschaad werd.

* * *

Kortom, telkens de « Union Minière » gedeeltelijk, hetzij als verbruiker, hetzij als voortbrenger, de steun dezer vennootschappen is geweest, hebben telkens de « Union Minière » of haar aandeelhouders naar het schijnt hun billijk aandeel van de zaak gehad, terwijl het overschot werd verdeeld tusschen de financieele vennootschappen (het grootste deel aan de Société Générale) en de vennootschappen gespecialiseerd in het op te richten bedrijf.

Deze formule, voor de vennootschappen opgericht naast de groote, schijnt economisch gelukkig geweest te zijn. Immers, de globale cijfers geven aan :

Belegde kapitalen	fr. 360,000,000 »
Winsten in 1931	55,032,859 86

Vanwege de Société Générale werd er een groote financieele inspanning gedaan, alsook een verdeling van kapitalen die billijk blijkt, een wijs beleid en zeer mooie uitslagen.

Terloops hulde brengend aan haar politiek van het personeel, die slechts mannen van de grootste waarde heeft aangeworven, moet men zonder vooringenomenheid de algemeenheid van haar werk bewonderen.

Maar er is een schaduw : namelijk dat voor sommige dezer vennootschappen, zooals de « Société Foncière » en de « Minoterie », het stelsel van de vrije mededinging practisch werd afgeschaft; zoodat Zuid-Katanga slechts nog bevolkt is met ambtenaren van den Staat of loontrekkenden van de « Union Minière ».

Een andere opmerking is geboden : de gebrachte hulde slaat niet impliciet op de politiek van het koperkartel, die in deze laatste jaren werd gevolgd door de « Union Minière », en omtrent dewelke verschillende leden voorbehoud hebben gemaakt.

(81)

[N^r 85.]

BIJLAGE VI

FORMINIÈRE

MIJNGEBIED VAN DE « FORMINIÈRE ».

Deze maatschappij met een kapitaal van 16,000,000 goudfrank, boekt, in 1931, een netto-winst van fr. 28,538,970-47.

Zij werd opgericht in 1906 om mijnen te ontdekken en eventueel te ontginnen binnen een ontzaglijke voorbehouden concessie (heel Congo, ter uitzondering van Katanga, van de zone voorbehouden voor den spoorweg van de B. C. K. en gedeeltelijk van het gebied der Kroon).

De uitsluitende rechten van navorsching hadden een duur van zes jaar ten Zuiden van den vijfden breedtecirkel en, in geval van ontdekking, gaven zij het recht in dezen sector 1,716,700 hectaren definitieve concessies af te bakenen. Benoorden den vijfden breedtecirkel, duurde dit uitsluitend recht van opsporingen twaalf jaar en, in geval van ontdekkingen, gaf het toelating 2,000,000 hectaren definitieve concessies af te bakenen.

Ten slotte, in het gebied van de Kroon (Kilo-Moto), mocht de « Forminière » 20 blokken op 30 van 10,000 hectaren afbakenen.

Op het oogenblik dat deze ontzaglijke concessie werd gegeven, was zij gewettigd door de moeilijkheid kapitalen te vinden om ze te wagen in hetgeen alsdan een groot avontuur was.

Ten gevolge van prospecties die het kapitaal ongeveer opslochten, in den sector ten Noorden van den vijfden breedtecirkel, werden enkele goudmijnen van gemiddeld belang ontdekt en aldus werd de « Minière de la Télé » gesticht met een kapitaal van 4,500,000 frank, die deze lagen nog ontgint.

In den zuidersector werd in 1910-1913 een onmetelijk zeer rijk diamantveld ontdekt dat zich ook uitstrekt in het gebied voorbehouden aan den Spoorweg B. C. K.

Bij het verstrijken van de termijnen die ten gevolge van den oorlog werden verlengd, werden de vrij geworden gebieden van de concessie der « Forminière » opengesteld *niet voor de vrije prospectie maar wel voor de prospectie door financiële groepeerings aangenomen door het Ministerie*. In de diamantstreek van het Zuiden, was deze politiek van prospectie door aangenomen groepen gewettigd door de levensnoodzakelijkheid de Congoleesche diamantmarkt te handhaven in een eenige en krachtdadige hand. Maar in de goudstreek van het Noord-Oosten, was zij minder gewettigd en heeft zij de enkele ontdekkingen, die er werden gedaan na den doortocht der prospectors van de « Forminière », met enkele jaren vertraagd.

De aangenomen groepen voor het Noorden waren : de « Synkin », de « Cregeco », de « Cominière », de « Mutuelle Solvay », de « Interfina » en enkele particuliere groepen.

* * *

Ten Noorden vormen zich drie vennootschappen voor exploitatie van de goudmijnen :

In 1927, de « Surongo », kapitaal 25,000,000 frank (groep Interfina), die, in 1932, slechts 11^k500 heeft opgebracht.

In 1927, de « Colomines », kapitaal 5,000,000 frank (groep van particulieren), die ongeveer 150 kilogrammen goud per jaar opbrengt.

In 1933, de « Minière du Congo septentrional », kapitaal 2,500,000 frank, (groep van particulieren), die eerlang zal opbrengen.

Op te merken valt dat de « Minière de Surongo » aanleiding gaf tot een speculatie, geboekt in de balans der « Interfina », van 1927, door de onttrekking van een buitengewone winst van 77 miljoen frank.

* * *

In het Zuidelijk gebied, gaf de prospectie door aangenomen groepen aanleiding tot drie mijnmaatschappijen :

In 1920 : de « Minière du Kasai ».

In 1926 : de « Minière de la Lueta ».

In 1927 : de « Minière de Luebo ».

Deze drie Maatschappijen droegen aan de « Forminière », die reeds een lange ondervinding had, de onderneming van hun bedrijvigheid in Afrika en de tegeldemaking van hun diamanten op.

Deze zeer wijze politiek hield de markt van de Congoleesche diamanten op peil en leidde tot de zeer bevredigende economische uitslagen in volgende tabel opgesomd :

MAATSCHAPPIJ.	Datum van oprichting.	Kapitaal.	Gedelgd.	Aandeel van den Staat van de op- richting af, tot en met 1931.	Dividenden tot en met 1931.
Kasai.	1921	5,000,000	4,999,999 »	10,400,000	10,400,000
Luéta	1927	4,000,000	3,000,087 76	555,000	555,000
Luébo	1923	5,000,000	3,485,839 07	3,540,000	3,540,000

Bij de aldus gevormde diamant-groep komt nog de « Minière du B. C. K. », met een kapitaal van 10,000,000 frank, netto winst : fr. 19,611,111-11 in 1931.

De bedrijvigheid op mijngebied in de concessie van de « Forminière » is als volgt samen te vatten :

1° Een ontzaglijk tijdelijk mijnrecht, gewettigd toen het verleend werd aan de « Forminière » die mooie ontdekkingen, vooral van goudlagen, deed;

2° Het openstellen van de vrij geworden gebieden voor de prospectie, gewettigd voor het goudgebied, doch wat eenigszins de ontwikkeling van het goudmijngebied van het Noord-Oosten heeft vertraagd;

3° Een beursverrichting, mogelijk gemaakt in het goudgebied, met de « Surongo » door de « Intertina »;

4° Een verlicht, wijs, op elk gebied bevredigend en zeer winstgevend beheer van het goudhoudend gebied, waarvan de ontginningen gegroepeerd zijn onder de leiding van de « Société Générale » langs de « Forminière ».

BIJLAGE VII

TABELLEN VAN DE BEDRIJVGHEID
DER
CONGOLEESCHE VENNOOTSCHAPPEN⁽¹⁾

(1) In tegenstelling met de overige statistieken van dit verslag, die allen overeenstemmen met het tijdperk 1928-1934, loopen de tabellen van de bedrijvigheid der Congoleesche vennootschappen over het tijdperk 1920-1932.

De kapitalen der verdwenen vennootschappen staan niet vermeld; dit geldt ook voor sommige wijzigingen toegebracht aan het aanvankelijk kapitaal van sommige vennootschappen.

Gelet op den ongelijken duur dezer vennootschappen zoowel als op de schommelingen van de munt, is het duidelijk dat de gegevens dezer tabellen niet toelaten een nauwkeurig gemiddeld cijfer per jaar te berekenen.

MAATSCHAPPIJEN MET OVERWEGENDEN

MAATSCHAPPIJEN.	KAPITAAL.	VASTGELEGD.	WINSTEN.
<i>I. — Landbouw en Veeteelt.</i>			
Lomami-Lualaba	14,400,000 »	20,086,546 37	19,303,832 81
Lovoï-Lomami	18,000,000 »	4,357,903 18	2,023,372 32
Pastor Lomami	30,000,000 »	8,158,598 88	1,091,659 58
Elakat	43,500,000 »	20,181,266 74	20,394,317 27
Produits du Congo	25,000,000 »	27,221,110 50	4,008,441 49
Agricole Biaro	12,500,000 »	11,530,000 »	6,406,213 37
	143,400,000 »	91,535,425 67	53,227,836 84
<i>II. — Vaste goederen.</i>			
Compagnie Immobilière du Congo . .	25,000,000 »	3,500,002 »	2,642,138 42
<i>III. — Financieele en Banken.</i>			
Banque Commerciale du Congo . . .	25,000,000 »	3,750,000 »	42,337,691 06
Banque du Congo Belge	20,000,000 »	9,500,000 »	295,677,140 15
	45,000,000 »	13,250,000 »	338,014,831 21
<i>IV. — Vervoer en Stapelhuizen.</i>			
Citas	15,667,000 »	27,074,206 09	9,686,383 07
Matadi-Léo	965,556,956 68	965,556,956 68	32,254,789 34
Manucongo	12,000,000 »	15,046,113 91	16,991,337 68
Manucongo	6,000,000 »	—	27,663,769 30
B. C. K.	548,840,000 »	513,251,265 90	432,463,926 01
Chemin de fer Katanga	1,150,000,000 »	1,303,334,120 39	54,634,846 04
Léokadi			
	2,698,063,956 68	2,824,262,662 97	573,695,051 44
<i>V. — Bouwenijverheid en Materialen.</i>			
Ciments Congo	18,000,000 »	28,557,786 95	16,987,868 72
Ciments Katanga	15,000,000 »	28,283,967 61	91,377,092 37
Tra Béka	16,250,000 »	3,604,132 64	43,588,116 56
	49,250,000 »	60,445,887 20	151,953,077 65

INVLOED VAN DE SOCIÉTÉ GÉNÉRALE.

VERLIES.	DELGINGEN.	RESERVES.	DIVIDENDEN.	AANDEEL VAN DE REGEERING.
577,070 53	27,408,791 85	14,400,000 »	5,493,000 »	—
3,512,197 47	4,904,656 57	637,017 67	—	—
—	1,237,317 »	2,446 33	—	—
3,187,877 74	11,514,645 18	15,909,927 81	9,864,670 »	—
—	9,251,720 72	6,250,000 »	915,000 »	—
—	4,442,149 26	133,075 61	1,814,500 »	—
7,277,145 74	58,759,280 58	37,332,467 42	18,087,170 »	—
—	5,879,191 69	31,974 15	—	—
—	1,070,284 52	15,000,000 »	21,706,085 »	—
—	63,790,147 78	38,300,000 »	25,909,014 »	—
—	64,860,432 30	53,300,000 »	47,615,099 »	—
—	6,287,088 55	1,566,700 »	2,568,500 »	—
18,792,017 13	7,991,020 19	32,352,366 28	46,069,264 09	—
—	7,421,958 48	3,750,804 17	5,040,000 »	—
—	—	2,000,000 »	19,900,000 »	—
—	* 60,438,892 13	—	239,170,400 »	—
—	18,348,238 37	2,731,741 37	—	50,810,407 75
18,792,017 13	40,048,305 59	42,401,611 82	312,748,164 09	50,810,407 75
—	10,871,216 76	3,481,216 76	—	—
—	27,393,096 36	27,791,773 62	37,590,000 »	—
—	16,377,487 93	8,336,118 44	26,635,950 »	—
—	54,641,801 05	39,609,108 82	64,225,950 »	—

* Delgingen en reserven samen.

MAATSCHAPPIJEN.	KAPITAAL.	VASTGELEGD.	WINSTEN.
VI. — <i>Mijnbedrijven.</i>			
Forminière	16,000,000 »	—	234,295,374 62
Minetaï	54,250,000 »	24,423,914 45	—
Lueta	4,000,000 »	1,420,738 17	2,560,591 03
Maniéma	10,000,000 »	3,208,707 04	Exploitatierstudie
Aruwimi-Ituri	7,162,233 24	I »	5,000,000 »
Kasaï	5,000,000 »	I »	34,561,532 23
Lueto	5,000,000 »	3,196,660 93	10,359,699 57
Recherches Minières Sud Katanga	46,000,000 »	—	—
Surongo	25,000,000 »	11,292,974 66	—
Beceka	10,000,000 »	I »	97,527,622 56
Union Minière ac.+ob.	956,198,500 »	1,540,723,309 63	2,104,833,789 35
Télé	4,500,000 »	I »	—
	1,143,110,733 24	1,584,266,308 88	2,489,138,609 36
VII. — <i>Handel.</i>			
Comm. Haut Congo	50,000,000 »	23,806,867 35	29,515,789 95
Cie Congo pour Commerce et Industrie	50,000,00 »	147,712,879 »	66,908,250 72
Shun	25,000,000 »	43,422,942 38	46,572,854 40
Interfina	100,000,000 »	36,625,400 »	175,433,324 98
Compagnie Congo Belge	38,000,000 »	2,105,741 58	64,346 02
Compagnie du Katanga	7,200,000 »	2 »	109,997,279 66
Foescum	15,000,000 »	12,854,172 18	—
	285,200,000 »	266,528,004 49	428,491,845 73
VIII. — <i>Verskillende bedrijven.</i>			
Sucrierie Congo	100,000,000 »	93,637,960 26	—
Frigo Congo	7,500,000 »	4,237,403 21	570,058 19
Brasserie Katanga	14,000,000 »	21,189,940 45	15,087,581 94
Sogefor	80,000,000 »	236,368,353 78	11,204,076 26
Sogelec	80,000,000 »	84,266,860 74	20,699,431 84
Sogechim	50,000,000 »	42,903,021 13	28,422,155 94
Socotole	4,500,000 »	2,310,746 76	—
Mines Katanga	30,000,000 »	25,836,228 21	8,682,692 »
Pétroles Congo	25,000,000 »	27,337,359 17	26,091,982 74
Cophaco	10,500,000 »	3,663,941 19	3,293,132 69
Huileries africaines	10,000,000 »	7,451,712 22	—
Verskillende bedrijven	411,500,000 »	549,203,527 12	114,051,111 60
Bouwnijverheid en Materialen	49,250,000 »	60,445,887 20	151,953,077 65
Mijnen	1,143,110,733 24	1,584,266,308 88	2,489,138,609 36
Handel	285,200,000 »	266,527,999 49	428,491,845 73
Landbouw en Veeteelt	143,400,000 »	91,535,425 67	53,227,836 84
Vaste goederen	25,000,000 »	3,500,002 »	2,642,138 42
Financieele en Banken	45,000,000 »	13,250,000 »	338,014,831 21
Vervoer en Stapelhuizen	2,698,063,956 68	2,824,262,662 97	573,695,051 44
ALGEMEEN TOTAAL	4,800,524,689 92	5,392,991,813 33	4,151,214,502 25

VERLIES.	DELGINGEN.	RESERVES.	DIVIDENDEN.	AANDEEL VAN DE REGEERING.
—	10,485,720 »	11,072,489 88	83,680,000 »	—
—	—	—	—	—
—	1,031,131 93	29,804 38	555,000 »	525,000 »
—	4,972,165 43	160,886 20	1,297,500 »	—
—	3,692,905 »	1,743,365 04	10,400,000 »	10,400,000 »
—	* 585,259 45	—	3,500,000 »	3,500,000 »
—	—	—	—	—
—	2,476,129 96	—	—	—
—	—	20,970,000 »	63,613,800 »	20,970,000 »
—	658,181,194 11	274,724,631 77	1,296,099,051 41	—
—	—	—	—	—
—	680,839,246 43	308,701,177 27	1,459,145,351 41	35,395,000 »
=====	=====	=====	=====	=====
—	34,564,670 25	2,894,249 94	5,901,840 »	—
—	9,232,857 57	57,267,477 10	49,805,000 »	—
—	8,793,509 93	7,953 47	150,000 »	—
4,865,646 85	18,548,613 12	103,935,000 »	43,620,050 »	—
—	—	—	—	—
861,000 87	1,285,417 22	34,825,299 76	87,473,159 »	—
—	—	—	—	—
5,726,647 72	72,425,068 09	198,929,980 27	186,950,049 »	—
=====	=====	=====	=====	=====
19,049,368 37	8,630,309 95	—	—	—
—	1,095,510 13	40,798 56	—	—
—	6,314,341 38	3,197,261 83	5,130,000 »	—
—	16,251,634 95	—	10,602,459 63	—
—	9,900,000 »	680,014 52	12,846,265 06	—
—	17,451,110 19	4,048,551 79	5,600,000 »	—
—	225,018 14	—	—	—
—	4,400,000 »	214,133 »	4,050,000 »	—
—	9,653,266 59	2,538,760 59	11,025,000 »	—
—	2,590,545 33	562,762 57	—	—
1,088,034 50	405,116 75	—	—	—
=====	=====	=====	=====	=====
20,137,402 87	76,916,853 41	11,282,282 86	49,253,724 69 »	—
—	54,642,801 05	39,609,108 82	64,225,950 »	—
—	680,839,246 43	308,701,177 27	1,459,145,351 41	35,395,000 »
5,726,647 72	72,425,068 09	198,929,980 27	186,950,049 »	—
7,277,145 74	58,759,280 58	37,332,467 42	18,087,170 »	—
—	5,879,191 09	31,974 15	—	—
—	64,860,432 30	53,300,000 »	47,615,099 »	—
18,792,017 13	30,048,305 59	42,401,611 82	312,748,164 09	50,810,407 75
=====	=====	=====	=====	=====
51,933,213 46	1,044,371,179 14	691,588,602 61	2,138,025,508 19	86,205,407 75
=====	=====	=====	=====	=====

* Delgingen en reserves.

GROEP COMINIÈRE

MAATSCHAPPIJEN.	KAPITAAL.	VASTGELEGD.	WINSTEN.
I. — Vershillende bedrijven.			
Agrifor	18,000,000 »	9,280,717 40	—
Colectric	16,000,000 »	19,994,491 82	16,011,467 65
	34,000,000 »	29,275,209 22	16,011,467 65
II. — Algemeene handel.			
Conuélé	45,000,000 »	18,841,027 73	1,634,539 48
Cominière	103,750,000 »	2,723,302 66	38,746,454 08
Combelga	11,750,000 »	8,263,331 41	4,037,643 74
	160,500,000 »	29,827,661 80	44,418,637 30
III. — Landbouw en Veeteelt.			
Plantations Dembia	4,500,000 »	4,761,309 15	—
IV. — Vaste goederen.			
Immobilières et hypothécaires.	12,000,000 »	24,375,689 86	4,635,153 03
V. — Vervoer en Stapelhuizen.			
« Vicicongo »	49,488,000 »	—	—
	151,976,960 69	—	—
	201,464,960 69	213,931,120 25	6,396,848 41
VI. — Bouwbedrijven en materialen.			
Socol	15,000,000 »	64,589 17	17,771,019 12
Vershillende bedrijven	34,000,000 »	29,275,209 22	16,011,467 65
Algemeene handel	160,500,000 »	29,827,661 80	44,418,637 30
Landbouw en Veeteelt	4,500,000 »	4,761,309 15	—
Vaste goederen	22,000,000 »	24,375,689 86	4,635,153 03
Vervoer en Stapelhuizen	201,464,960 69	213,931,120 25	6,396,848 41
Bouwnijverheid en Materialen	15,000,000 »	64,589 17	17,771,019 12
ALGEMEEN TOTAAL	437,464,960 69	302,235,579 45	89,233,125 51

MET OVERWEGENDEN INVLOED.

VERLIES.	DELGINGEN.	RESERVES.	DIVIDENDEN.	AANDEEL VAN DE REGEERING.
14,321,947 48 —	11,545,329 89 5,436,101 79	— 19,998,375 70	— 7,540,000 »	— —
14,321,947 48 =====	16,981,431 68 =====	19,998,375 70 =====	7,540,000 » =====	— =====
10,110,238 55 — 1,950,124 66	9,928,214 81 24,942,378 17 3,503,809 83	75,919 93 46,495,748 19 588,030 »	— 11,992,000 » 907,500 »	— — —
12,060,363 21 =====	38,374,402 81 =====	47,159,698 12 =====	12,899,500 » =====	— =====
194,916 62 =====	101,984 11 =====	— =====	— =====	— =====
— =====	2,607,770 83 =====	107,711 54 =====	1,450,625 » =====	— =====
— =====	14,634,353 04 =====	59,420 66 =====	5,757,167 02 =====	— =====
— =====	5,977,295 88 =====	369,592 58 =====	6,525,000 » =====	— =====
14,321,947 48 12,060,363 21 194,916 62 — — —	16,981,431 68 38,374,302 81 101,984 11 2,607,770 83 14,634,353 04 5,977,295 88	19,998,375 70 47,159,698 12 — 107,711 54 59,420 66 369,592 58	7,540,000 » 12,899,500 » — 1,450,625 » 5,757,167 02 6,525,000 »	— — — — — —
26,577,227 31	78,677,138 35	67,694,798 60	34,172,292 02	—

MAATSCHAPPIJEN WAAR DE « BANQUE DE

MAATSCHAPPIJEN.	KAPITAAL.	VASTGELEGD.	WINSTEN.
I. — Vershillende bedrijven.			
Protonag	12,500,000 »	13,208,654 62	—
Bomeco	10,000,000 »	9,013,128 09	—
Brasseries Léo	15,000,000 »	27,263,931 16	30,540,929 65
	37,500,000 »	49,485,713 87	30,540,929 65
II. — Handel.			
Cominex	50,000,000 »	6,916,886 84	21,363,686 84
III. — Mijnen.			
Remina	2,500,000 »	2,351,192 40	1,661,863 85
IV. — Financieele en Banken.			
Banque Belge d'Afrique	70,000,000 »	20,500,000 »	12,022,028 58
Cregeco.	75,000,000 »	11,500,003 »	71,293,631 41
Crédit Agricole d'Afrique	16,000,000 »	801,070 »	—
	161,000,000 »	32,801,073 »	83,315,659 99
V. — Landbouw en Veeteelt.			
Cognée-Kavumu	6,000,000 »	5,416,493 28	—
Soplama	15,000,000 »	10,410,143 47	—
Agricole de l'Inkisi	9,000,000 »	1,063,507 12	—
	30,000,000 »	16,890,143 87	—
VI. — Bouwnijverheid en Materialen.			
Cogetra	4,000,000 »	6,486,825 75	3,845,581 37
Socoma	12,000,000 »	10,704,407 93	9,512,889 80
	16,000,000 »	17,191,233 68	13,358,471 17
VII. — Vaste goederen.			
Crédit Foncier	60,000,000 »	700,001 »	18,326,754 30
Crédit Hypothécaire	15,000,000 »	700,000 »	19,198,979 »
	75,000,000 »	1,400,001 »	37,525,733 30
VIII. — Vervoer en Stapelhuizen.			
Itac	20,000,000 »	16,042,455 16	In likwidatie.
Vervoer en Stapelhuizen	20,000,000 »	16,042,455 16	—
Vaste goederen	75,000,000 »	1,400,001 »	37,525,733 30
Vershillende bedrijven	37,500,000 »	49,485,713 87	30,540,929 65
Algemeene handel	50,000,000 »	6,916,886 84	21,363,686 84
Mijnen.	2,500,000 »	2,351,192 40	1,661,863 85
Financieele en Banken	161,000,000 »	32,801,073 »	83,315,659 99
Landbouw en Veeteelt	30,000,000 »	16,890,143 87	—
Bouwnijverheid en Materialen	16,000,000 »	17,191,233 68	13,358,471 17
TOTAAL	392,000,000 »	143,078,699 82	187,766,344 80

BRUXELLES » EEN OVERWEGENDEN INVLOED HEEFT.

VERLIES.	DELGINGEN.	RESERVES.	DIVIDENDEN.	AANDEEL DER REGEERING.
10,103,058 23 6,484,521 45 —	9,945,557 56 2,494,170 46 10,026,754 79	— — 14,050,906 96	— — 8,633,400 »	— — —
16,587,579 68 =====	22,466,482 81 =====	14,050,906 96 =====	8,633,400 » =====	— =====
15,897,640 70 =====	32,307,210 78 =====	848,875 42 =====	2,125,000 » =====	— =====
— =====	— =====	53,093 70 =====	— =====	— =====
— 3,720,431 65 1,625,453 03	2,344,490 80 32,297,399 99 53,558 14	533,876 89 2,149,523 18 4,484 »	10,020,000 » 28,720,000 » —	— — —
5,345,884 68 =====	34,695,448 93 =====	2,687,884 07 =====	38,740,000 » =====	— =====
116,808 81 13,128,708 18 10,564,726 10	— 1,411,929 35 807,932 24	— — —	— — —	— — —
23,810,293 09 =====	2,219,861 59 =====	— =====	— =====	— =====
— —	854,639 55 6,042,603 87	1,400,069 » 795,444 44	900,000 » 3,600,000 »	— —
— =====	6,897,243 42 =====	2,195,513 44 =====	4,500,000 » =====	— =====
— —	8,592,363 08 2,302,251 80	5,579,336 29 1,381,445 35	7,325,000 » 3,455,236 »	— —
— =====	10,894,614 88 =====	6,960,781 64 =====	10,780,236 » =====	— =====
12,771,176 85 =====	— =====	33,418 15 =====	— =====	— =====
12,771,176 85 — 16,587,579 68 15,897,640 70 — 5,345,884 68 23,810,243 09 —	— 10,894,614 88 22,466,482 81 32,307,210 78 — 34,695,448 93 2,219,861 59 6,897,243 42	33,418 15 6,960,781 64 14,050,906 96 848,875 42 53,093 70 2,687,884 07 — 2,195,513 44	— 10,780,236 » 8,633,400 » 2,125,000 » — 38,740,000 » — 4,500,000 »	— — — — — — — —
74,412,525 »	100,480,862 41	26,830,173 38	61,778,636 »	—

GROEP EMPAIN MET

MAATSCHAPPIJEN.	KAPITAAL EN OBLIGATIES.	VASTGELEGD.	WINSTEN.
I. — <i>Landbouw en Veeveelt.</i>			
Platanga	7,000,000 »	860,509 18	—
Tabarudi	6,000,000 »	2,919,170 38	—
	13,000,000 »	3,779,679 56	—
=====			
Plantations Ruanda-Urundi	—	—	—
=====			
II. — <i>Financieele.</i>			
Auxiliaire Grands-Lacs	40,000,000 »	2,798,730 62	41,105,488 03
=====			
III. — <i>Spoorwegen.</i>			
Chemins de fer des Grands-Lacs	374,874,000 »	370,234,599 20	68,678,810 82
=====			
IV. — <i>Mijnen.</i>			
Minière des Grands-Lacs	20,000,000 »	34,244,424 98	47,571,675 78
	447,874,000 »	411,057,434 36	157,355,974 63
=====			

OVERWEGENDEN INVLOED.

VERLIES.	DELGINGEN.	RESERVES.	DIVIDENDEN.
898,221 98 1,466,570 08	69,937 77 225,934 16	4,643 72 —	— —
2,364,792 06	295,871 93	4,643 72	—
—	—	—	—
—	413,089 45	141,296,772 16	35,746,357 »
96,946,093 60	186,772,361 66	—	105,043,837 81 (betaald door de Kolonie)
—	31,588,075 79	12,199,174 »	2,983,750 »
99,310,885 66	219,069,398 83	153,500,589 88	143,773,944 81

(36)

BIJLAGE VIII

TABEL VAN DIENSTOUDERDOM
VAN HET
PERSONEEL

Onderzoek van de gestalsterkte van het blanke personeel.

De getalsterkte voorzien op de begroting van 1919 bedroeg 2,207 ambtenaren en bedienden. De begroting van 1934 voorziet er 2,204. -

Tot in 1924 heeft de getalsterkte geschommeld tusschen 2,207 en 2,222, gaande naderhand over tot :

2,207 voor 1919				
2,524 voor 1926	verhooging op 1934	.	.	320 = 14.5 t. h.
2,771 voor 1928	—	—	.	569 = 25.8 t. h.
2,890 voor 1929	—	—	.	686 = 31.1 t. h.
3,169 voor 1930	—	—	.	965 = 43.7 t. h.
2,998 voor 1931	—	—	.	794 = 36 t. h.
2,506 voor 1932	—	—	.	302 = 13.7 t. h.
2,453 voor 1933	—	—	.	249 = 11.6 t. h.
2,204 voor 1934.				

Op geen enkel oogenblik was deze verhooging gebillijkt; zij bedraagt, aan bijkomende uitgaven in verhouding tot 1934 : 41,773,135 frank voor 1928; 55,535,816 frank voor 1929; 88,216,400 frank voor 1930; 74,686,816 frank voor 1931; 25,767,546 frank voor 1932; 21,317,886 frank voor 1933.

Gaan wij thans over tot de hoedanigheid van het personeel in de Kolonie werkzaam, waarvan de eerst gevergdde vereischte, na de eerlijkheid, de onder-vinding is van de inlanders, van het land, zijn klimaat en zijn rijkdommen.

Onderstaande tabel verbeeldt de ancienniteit van het personeel :

Jaren.	Ambtenaren 1 ^e termijn.	2 ^e termijn.	3 ^e termijn en meer.
1921	28.3 t. h.	18.9 t. h.	52.8 t. h.
1928	50.1 —	23.5 —	26.4 —
1933	21.8 —	40.3 —	37.9 —

In twaalf jaar is het procent van het ervaren personeel met drie dienst-termijnen en meer gedaald van 52.8 t. h. op 37.9 t. h.

In 1932-1933 werden 68 ambtenaren, met drie tot zes termijnen, van ambts-wege gepensionneerd;

In 1933 werden 71 ambtenaren met een tot zes termijnen beschikbaar gesteld.

In 1933 werden 56 ambtenaren, met min dan een termijn tot vier termijnen, beschikbaar gesteld om persoonlijke redenen.

Op het aangeworven personeel :

In 1924 op 233	aanwervingen, vielen er	158	af, zegge	67 t. h.
In 1925 op 408	—	290	—	72 t. h.
In 1926 op 510	—	354	—	69 t. h.
In 1927 op 497	—	342	—	70 t. h.
In 1928 op 438	—	350	—	80 t. h.
In 1929 op 412	—	341	—	82 t. h.
In 1930 op 438	—	260	—	59 t. h.
In 1931 op 96	—	85	—	88 t. h.
In 1932 op 121	—	onbekend.		
In 1933 op 94	—	—		

Al te belangrijke afval, die al te zwaar de gewone begrooting bezwaart zonder gelijkwaardige prestatie. Andere methodes zijn geboden voor de aanwerving en de keuze van het koloniaal personeel.

Het onderzoek van de kosten der ambtenaren en bedienden wordt samengevat in onderstaande tabel :

Jaren.	Gemiddelde wedden.	Vergoeding.	Reiskosten.	Totaal.	Waarde in huidige franks.
1919	10,192	704	1,320	12,216	85,512
1929	69,229	—	11,050	80,279	80,279
1930	68,590	11,736	11,078	91,404	91,404
1931	70,438	12,009	11,617	94,064	94,004
1932	65,205	7,842	12,276	85,323	85,323
1933	65,776	7,270	12,338	85,384	85,384
1934	65,728	4,719	15,169	85,614	85,614

Het verhelpen van de inflatie in 1932 wordt bevestigd voor 1933 en 1934.

Het quotient van 1919 wordt teruggevonden na veertien maanden begrotingsinflatie. Voor het personeel met minder dienstjaren en van geringer hoedanigheid heeft de globale prijs geen schommelingen ondergaan.

(101)

[N^r 85.]

BIJLAGE IX

HET SLUITEN VAN MIJNGEBIEDEN

VOOR DE

PROSPECTIE

**Vraag gesteld door den verslaggever van de Commissie
van Koloniën van den Senaat.**

VRAAG — *Minière Grands-Lacs*. — Naar luid van het decreet van 9 November 1921 moest de « Chemin de fer des Grands-Lacs » de helft, en daarna de geheele beschikbare oppervlakte van zijn mijngebied voor de prospectie openstellen.

Tot nog toe heeft hij echter maar 118,280 vierkante kilometer geopend — behalve den afstand aan het Comité National du Kivu —; er blijft sedert vijf jaar nog ongeveer 70,000 vierkante kilometer geblokkeerd zonder voordeel voor wie ook, terwijl de vrije prospectie in het opengesteld gebied de proef heeft doorstaan.

Om welke reden werd dit gebied geblokkeerd?

ANTWOORD. — Het gedeelte van het mijngebied der Groote Meren, gelegen ten Oosten van het voor prospectie opengestelde gebied, werd geconcedeerd aan het « Comité National du Kivu ». Daardoor werd het onmogelijk er de openbare prospectie der mijnen toe te laten.

Wat het noordelijk gedeelte betreft, zijn grenzen zijn niet definitief vastgesteld bij het decreet van 9 November 1921. Zij moeten samenvallen met de spoorlijn, die Stanleyville met den Nijl moet verbinden. Men weet nog niet waar deze lijn zal lopen. Onderhandelingen worden gevoerd met de Compagnie des Grands-Lacs om deze grens te regelen en een definitief regime in te voeren voor het mijngebied der Groote Meren.

* * *

Het antwoord op bovenstaande vraag legt het blokkeeren van het aangeduide mijngebied niet uit, want :

1° De veranderlijkheid van het tracé van de grens van den spoorweg ten Noorden van de Aruwimi-Ituri kan geen weerslag hebben op den sector ten Zuiden van deze waterlinie (ongeveer 12,000 vierkante kilometer, zie kaart).

2° Van den anderen kant was deze veranderlijkheid van het tracé van den spoorweg geen beletsel voor den Staat om in den anderen sector ten Noorden van de Aruwimi-Ituri (ongeveer 63,000 vierkante kilometer) talrijke machtigingen voor opsporingen te verleen.

Het zou bijgevolg wenschelijk zijn te weten of onderhandelingen werden ingezet met de financieele groepen betreffende het toekennen van machtigingen voor opsporingen, uitsluitend in deze beide gebieden, hetzij ten Noorden, hetzij ten Zuiden van de Aruwimi, ofwel of het Departement er spoedig het openstellen voor de vrije prospectie van voorziet.

(102 a)

N° 85

1933 - 1934

Legende
Verklaring

Cfr. 35 mm.
1 plan

II. — GEWONE BEGROOTING VAN RUANDA-URUNDI VOOR HET DIENSTJAAR 1934.

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

Uw Commissie heeft vervolgens de gewone begrooting onderzocht van het Vice-Gouvernement generaal van Ruanda-Urundi voor het dienstjaar 1934.

Deze begrooting omvat :

Uitgaven : 40,513,800 frank;
Ontvangsten : 42,328,900 frank;
Vermoedelijk boni : 1,815,100 frank.

De ontvangsten zijn onderverdeeld als volgt :

1 ^o Rechtstreeksche ontvangsten van de gebieden.	fr.	24,628,000
2 ^o Verhaalbare toelage, zonder interest, van België en van Belgisch Congo		5,700,000
3 ^o Buitengewone verhaalbare toelage van België		12,000,000
	Fr.	42,328,000

De uitgaven zijn dus gedekt ten beloope van :

41 t. h. door ontvangsten voortkomende van toelagen;
59 t. h. door ontvangsten voortkomende van de rechtstreeksche middelen der grondgebieden.

* * *

De uitgaven en ontvangsten voorzien en gedaan voor de vijf laatste jaren bedroegen :

Jaren.	Voorziene uitgaven.	Gedane uitgaven.	Voorziene ontvangsten.	Gedane ontvangsten.	Rechtstreeksche ontvangsten.
1928	23,659,459 »	23,484,456 42	20,065,000 »	23,842,013 89	23,842,013 89
1929	34,939,312 »	34,558,507 54	22,171,319 »	26,157,073 76	26,157,073 76
1930	36,440,985 »	34,654,198 24	36,686,985 »	30,946,848 97	30,946,848 97
1931	45,062,730 »	40,210,882 06	43,276,736 »	34,277,256 79	34,277,256 79
1932	41,256,923 »	32,850,523 42	32,628,050 »	28,347,926 38	26,047,264 28
1933	42,132,161 »	voorzien.	30,372,400 »	voorzien.	25,372,400 »
1934	40,513,800 »	—	42,328,000 »	—	24,628,000 »

Uit deze tabel blijkt dat, van 1928 tot 1930, de voorziene uitgaven werden in acht genomen bij de verwezenlijking. Nochtans vanaf 1930, stelt men, naar het voorbeeld der begrotingen van Belgisch Congo, een opdrijving van de vooruitzichten vast, die nog toeneemt in 1931.

In de verwezenlijking der voorziene uitgaven en tot einde 1930, houdt men redelijk vast aan de traditie der werkelijke noodwendigheden, waarvan in 1931 wordt afgeweken.

Vanaf 1932, ziet men af van het stelsel waarvan Belgisch Congo het voorbeeld heeft gegeven, en komt men er terug toe de uitgaven te beperken tot de werke-

lijke noodwendigheden, waardoor aldus de goede en wijze methode van beheer der jaren 1928, 1929 en 1930 wordt bevestigd.

Voor de jaren 1928 en 1929, overtreffen de verwezenlijkte ontvangsten de voorziene ontvangsten.

De vooruitzichten van 1930 overschrijden de verwezenlijkte ontvangsten met 20 t. h.

De vooruitzichten van 1931 overschrijden de verwezenlijkte ontvangsten met 30 t. h.

Vanaf 1932, keert men terug tot het degelijk beheer, dat nochtans wordt geschokt door de afwijking van twee jaren inflatie der begrootingsramingen.

* * *

Op de gewone begrooting van Belgisch Congo voor 1934 voorzien wij een uitgave van 90 frank per inwoner; 300 frank per vierkante kilometer; terwijl de voorziene ontvangsten 45 frank per inwoner en 150 frank per kilometer vierkant bedragen.

In Ruanda-Urundi zijn deze indiciën respectief :

Aan uitgaven : 11 frank per inwoner en 700 frank per vierkante kilometer;

Aan ontvangsten : 7 frank per inwoner en 500 frank per vierkante kilometer.

Zoo, in de betere jaren, in Belgisch Congo, de uitgaven dezelfde gebleven zijn terwijl de ontvangsten het dubbel bedroegen van hetgeen voor 1934 werd voorzien, hebben in Ruanda-Urundi de indiciën van verdeeling der uitgaven en ontvangsten geen merkelijke schommelingen ondergaan. Nochtans in Ruanda-Urundi bedraagt de bevolking 3,720,000 inwoners voor 53,000 kilometer vierkant, zijnde 70 inwoners per kilometer vierkant, terwijl er in Congo slechts drie inwoners per vierkante kilometer zijn.

De Commissie meent dat het nuttig is de aandacht van den Minister te vestigen op het tekort dat zich ophoopt en op de lasten der schuld die reeds 3 frank per inwoner of 35 t. h. der rechtstreeksche ontvangsten en 24 t. h. der gewone uitgaven overschrijden.

In Ruanda-Urundi. *In Congo.*

T. H. VAN DE BEGROOTING.

De bestuursuitgaven nemen	2.26 %	1.3 %
De gerechtsuitgaven nemen	1.67 %	3.2 %
De uitgaven voor onderwijs, eerediensten en missiën nemen	4.48 %	2.8 %
De uitgaven voor openbare werken en vervoer nemen	8.14 %	4.5 %
De uitgaven voor hygiëne nemen	16.54 %	8.9 %
De uitgaven voor Posterijen, Telegrafie, Telefonie en Radio nemen	1.37 %	2.9 %
De uitgaven voor Landbouw, Bosschen en Laboratoria nemen	15.16 %	3.6 %
De uitgaven voor Pensioenen nemen	0.12 %	3.7 %
De uitgaven voor Financiën en Douanen nemen	3.78 %	2.06 %

De uitgaven voor den Territorialen dienst, Inlandsche zaken en Politie nemen	17.85 %	10.49 %
De uitgaven voor de Weermacht nemen	5.86 %	6.66 %
De uitgaven voor de Schuld nemen	21.10 %	44.35 %
De uitgaven voor « verschillende » nemen	1.67 %	5.59 %

Deze vergelijking, zonder een afdoende en volstreckte waarde te hebben, omdat deze twee grondgebieden niet hetzelfde stadium van evolutie hebben bereikt, laat niettemin toe vast te stellen dat enkele posten der begrooting moeten vatbaar zijn voor een zekere inkrimping, ten einde geleidelijk terug te keeren tot de uitgaven gedaan in 1928 en 1929, die veel beter strookten met de begrooting van 's Lands Middelen.

Om slechts één enkel voorbeeld te geven : in 1934 zal er in Congo één bediende zijn voor 1,088 kilometer vierkant en in Ruanda-Urundi één bediende voor 254 kilometer vierkant.

Welnu, op het oogenblik der hoogste inflatie van de uitgaven, was er in Congo slechts één bediende voor 770 kilometer vierkant; daar het begrootingsevenwicht hier op het spel staat, zou dus dienen nagegaan of er op dezen post geen bezuiniging zou kunnen worden verwezenlijkt.

In elk geval, met een wiskundige zekerheid blijkt uit deze vergelijkende tabel dat België zijn taak van voogd vervult op zeer ruime en zeer edelmoedige wijze.

* * *

Op gebied van ontvangsten, bewijzen de hooger aangehaalde indiciën klaarblijkend dat onze politiek, ten aanzien van het crisistijdperk zeer edelmoedig is : deze grondgebieden zijn vijfmaal rijker aan vee dan Belgisch Congo; hun bevolking is dicht, gezond en krachtig; de ondergrond is rijk, talrijke zendingen van prospectie werken er en geven er uit; een verhooging der ontvangsten schijnt te verwezenlijken.

De inlandsche belasting brengt er fr. 2-50 per inwoner op, fr. 3-16 wanneer men er de belasting op het vee bijvoegt of fr. 14-70 gemiddeld per schatplichtige.

In Congo, bedraagt de inlandsche belasting fr. 10-60 per inwoner of 31 frank per schatplichtige.

De territoriale beambte heeft het beheer over 794 vierkante kilometer en 5,558 inwoners; in Congo oefent dezelfde beambte zijn gezag uit over 3,065 vierkante kilometer en 10,115 inwoners.

De heffing van de belasting zou dus kunnen gestabiliseerd en geïntensifieerd zonder zijn toevlucht te moeten nemen tot de versterking van het personeel.

* * *

Bijzondere handel.

Men heeft uitgevoerd :

	1929	1932
naar Belgisch Congo fr.	1,125,766	6,751,474
naar andere landen	13,427,815	6,345,082
Totaal . . fr.	14,553,581	13,096,556

Er werd ingevoerd :

uit Belgisch Congo	fr.	1,860,767	2,472,587
uit andere landen		56,615,617	20,870,793
Totaal	fr.	58,476,384	23,343,380

Algemeene handel.

		1928	1932
Uitgevoerde ton.	T.	2,202	7,286
Waarde	fr.	14,553,581	13,096,556
Ingevoerde ton	T.	7,771	4,287
Waarde	fr.	58,476,384	23,343,380
Globale tonnemaat	T.	9,973	11,573
Globale waarde	fr.	73,029,965	36,439,936

België komt in 1932 in aanmerking : bij den uitvoer voor 791 ton, waarde 4,578,610 frank; bij den invoer voor 390 ton, waarde 5,588,722 frank.

Ruanda-Urundi, naar het betreurenswaardig voorbeeld van Belgisch Congo, koopt niet genoeg in België; maatregelen zijn geboden.

MIJNREGIME.

De mijnprospecties in Ruanda-Urundi hebben ongeveer 35,000,000 frank gekost; dit is zes of zeven maal meer dan vereischt is voor een degelijk ingerichte prospectie.

De mijncentra hebben 360 ton tinerts uitgevoerd voortkomende van 60,000 kubiekmeter grint; andere lagen tin en goud werden ontdekt. Aan deze mijncentra dient de grootst mogelijke ontwikkeling gewaarborgd ten einde de leefbaarheid der grondgebieden te verzekeren.

De jaarlijksche verslagen van Ruanda-Urundi zijn zeer goed opgesteld. Door hun lezing kan men zich rekenschap geven van den financieelen en economischen toestand dezer gewesten; dat de opsteller van het jaarverslag over Belgisch Congo, dat moet worden ingediend bij de Wetgevende Kamers, dit voorbeeld navolge.

* * *

In haar verslag van verleden jaar heeft de Commissie de meening uitgedrukt dat, wat betref de uitgaven besteed aan de uitrusting van dit gebied, de bekomen uitslagen haar niet leken in verhouding te zijn met de gebrachte offers.

Deze opmerking is eveneens gewettigd op gebied van onderwijs en meer in het bijzonder op gebied van het bijzonder onderwijs.

Om een voldoende sociale actie uit te oefenen over dit overbevolkt land waar wij een onrechtstreeksche politiek willen voeren, moet het Gouvernement beschikken over tallooze inlandsche helpers.

De aanwerving en de opleiding dezer zou des te gemakkelijker moeten zijn daar wij te doen hebben met een bevolking die uit talrijke gegevens blijkt ernstige intellectuele hoedanigheden te bezitten en die zeer vatbaar is voor onze beschavingsopvattingen.

Welnu, de lezing der onderscheidene verslagen over het beheer van dit grondgebied onder mandaat had reeds in 1930 aan uw Commissie toegelaten vast te stellen dat, zoo het Gouvernement sommige bijzondere scholen voor geneeskundige assistenten, voor veeartsenijkundige assistenten, voor inlandsche vroedvrouwen heeft opgericht, deze instellingen erbarmelijk veeteeren of zelfs slechts façadescholen zijn.

De school voor geneeskundige assistenten, die sedert meer dan tien jaar is ingericht, heeft, in 1932, twee diplomas van geneeskundige assistenten afgeleverd. De school voor leerlingen-vroedvrouwen werd niet geopend gedurende het jaar 1932 omdat er zich geen leerlingen hebben aangeboden.

Wat de school voor inlandsche ziekenverplegers-veeartsen betreft, bepaalt het verslag over het dienstjaar 1932 zich er bij vast te stellen dat zij in den loop van het jaar is gesloten gebleven.

Wat den landbouw betreft, terwijl het Gouvernement voor de verspreiding der rendereingsteelten een actie inzet, waarvan de omvang en de eenzijdige aard ernstig voorbehoud vergt, doen de jongste verslagen niet blijken van eenigerlei bekommring op dit gebied een bijzonder onderwijs te voorzien dat is ingericht op den grondslag van een wetenschappelijke methode.

Hetgeen de verwoezenlijking van het programma van het onderwijs in Ruanda-Urundi kenmerkt en hetgeen de ontoereikendheid der bekomen uitslagen verklaart, dat is de zeer groote verspreiding der bijzondere scholen : geneeskundig laboratorium en school der geneeskundige assistenten te Kitéga; veeartsenijkundig laboratorium en school der ziekenverplegers-veeartsen te Kisenyi; school voor leerlingen-vroedvrouwen te Astrida.

In de onderscheidene provincies van Belgisch-Congo en in al de kolonies van Afrika, zijn de bijzondere scholen en de wetenschappelijke instellingen steeds gecentraliseerd in de hoofdplaatsen. De groepeerings dezer onderscheidene instellingen maakt aldus een samenwerking en een interpenetratie hunner respectieve bedrijvigheid mogelijk, waardoor tevens de aanwerving en de opleiding der leerlingen wordt vergemakkelijkt.

Het Departement had zich, op een gegeven oogenblik, rekenschap gegeven van de noodwendigheid zich in Ruanda-Urundi door het zelfde beginsel te laten leiden. Immers, in het verslag over het beheer van dit grondgebied voor het dienstjaar 1927 lezen wij het volgende :

« Het Gouvernement had in de hoofdplaats willen samenbrengen al de instellingen die gemeen zijn aan de twee residentiesteden, namelijk de bijzondere onderwijsinstellingen, de wetenschappelijke instellingen alsmede de bijzonderste weldadigheidsinstellingen. Opdat, dank zij deze centralisatie, de hoofdstad werkelijk een haard van socialen invloed kon worden, was het noodig ze te verwijderen van Usumbura, van waaruit het moeilijk was een doeltreffenden invloed op de inlandsche maatschappij uit te oefenen. »

Wij willen niet terugkomen op het opgeven van dit ontwerp wat betreft de handhaving der provinciale diensten van Ruanda-Urundi te Usumbura.

De toekomst zal uitwijzen of de Commissie van Koloniën het goed voor had toen zij desaangaande de critiek uitbracht die voorkomt in haar verslag van verleden jaar. Maar de maatregel, getroffen door het Departement, wijzigt niet de zijde van het vraagstuk opgeworpen door de noodzakelijkheid de instellingen, waarover het hier gaat, te groepeeren in een machtigen haard van socialen invloed.

Vermits er niet kan aan gedacht worden deze groepeerings tot stand te brengen te Usumbura, drukt de Commissie den wensch uit dit geleidelijk te zien verwezenlijken te Astrida.

Belangrijke kapitalen werden in deze stad reeds belegd voor de oprichting van een volledige schoolgroep, waaraan het gepast ware de onderscheidene bijzondere scholen vast te knoopen.

* * *

In een ander opzicht vraagt de Commissie zich, evenals verleden jaar, af of het beheer van Ruanda-Urundi wel beantwoordt aan de eischen van een gezonde politiek van economie en of het is opgevat volgens een rijp overwogen programma.

Van de onderscheidene diensten is het stellig de landbouw die meest gunstig schijnt te staan aangeschreven, vermits zijn begrooting 5,869,150 frank bedraagt.

In haar vorige verslagen heeft de Commissie voldoende nadruk gelegd op de noodzakelijkheid den inlandschen landbouw uit te breiden, zoodat zij niet het verwijt kan oploopen het belang van dezen dienst te onderschatten.

Zij kan evenwel niet nalaten te doen opmerken dat het Gouvernement, na den landbouw in Ruanda-Urundi derwijze te hebben verwaarloosd dat niet werd voorzien in de meest elementaire behoeften, thans plotseling in de tegenovergestelde overdrijving schijnt te willen vallen.

Om den landbouw en, meer in het bijzonder, de uitvoertcelt in een kolonie uit te breiden, dient er met methode en maat te werk gegaan op grond van proefnemingen gedaan met al de gewenschte wetenschappelijke waarborgen. Te dien einde moet men ook, onder de elite van de inlandsche bevolking, een kader opleiden van planters ingewijd in geperfectioneerde methodes.

De politiek, die bestaat in een massale propaganda zonder voldoende voorbereiding door de zorgen van een vijftigtal landbouwambtenaren en bedienden schijnt niet te steunen op de hoogerbedoelde politiek.

Ook meent de Commissie twijfel te moeten uiten omtrent de uitslagen die daarvan mogen verwacht worden. Zij oordeelt eveneens, vermits de propaganda bijna uitsluitend slaat op de teelt van koffie, de Regeering te moeten wijzen op het gevaar der eenvormige cultuur.

* * *

Uw Commissie stelt U voor de gewone begrooting van Ruanda-Urundi voor 1934 goed te keuren.

Dit verslag werd door de aanwezige leden uwer Commissie eenparig aangenomen.

De Verslaggever,
R. LEYNIERS.

De Voorzitter,
V. VOLCKAERT.